

Handläggare
Gunnela Börjes

Telefon: 08-508 22 052

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd
2015-02-19

Verksamhetsberättelse 2014 för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förvaltningen förslag till beslut

1. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd godkänner förslaget till verksamhetsberättelse med bokslut för 2014
2. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd begär att ackumulerat netto 17,9 mnkr avseende resultatenheterna överförs till 2015.
3. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd avvecklar Hägersten-Liljeholmens hemtjänst som resultatenhet den 31 december 2014.

Maria Mannerholm
stadsdelsdirektörLars Wennberg
avdelningschef

Sammanfattning

Målen har i huvudsak uppfyllts. Det ekonomiska resultatet visar ett underskott med 4,3 mnkr jämfört med budget före resultatöverföringar och ett överskott med 0,1 mnkr efter resultatöverföringar.

Bakgrund

Nämnderna ska årligen upprätta verksamhetsberättelse med bokslut i enlighet med utfärdade anvisningar. Nämndernas redovisning utgör underlag till stadens årsredovisning och uppföljning av kommunfullmäktiges budget för 2014.

Verksamhetsberättelsen fokuserar på uppföljning av kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål samt hur nämnden har bidragit till att uppfylla dessa.

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom samtliga avdelningar och samordnats av administrativa avdelningen. Ärendet behandlas i samverkansgrupp den 3 februari 2015 och i förvaltningsgrupp den 10 februari 2015.

Innehållsförteckning

Sammanfattande analys.....	4
Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål.....	19
1. Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök.....	19
1.1 Företag väljer att etablera sig i Stockholm framför andra städer i norra Europa	20
1.2 Invånare i Stockholm är självförsörjande.....	21
1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar.....	23
1.4 Det byggs många bostäder i Stockholm	25
1.6 Stockholmare är nöjda med kultur- och idrottsmöjligheterna i Stockholm.....	27
1.7 Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad.....	28
2. Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras.....	33
2.1 Stockholmare upplever att de erbjuds valfrihet och mångfald	34
2.2 Barn och elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden.....	36
2.3 Stockholmare upplever att de får god service och omsorg.....	42
2.4 Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten	56
3. Stadens verksamheter är kostnadseffektiva.....	63
3.1 Budgeten är i balans	64
3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva.....	76
Synpunkter och klagomål.....	78
Övrigt.....	80

Bilagor

Bilaga 1: SLK blanketter sdn22

Bilaga 2: Bokslut 2014

Bilaga 3: Agressorapport

Bilaga 4: Uppföljning av internkontroll

Bilaga 5: Uppföljning av aktiviteter RoV

Bilaga 6: Kompletterande uppföljning förskoleverksamhet

Bilaga 7: Kvalitetsredovisning förskola 2014

Bilaga 8: Nyckeltal Hägersten-Liljeholmen januari 2015

Sammanfattande analys

Nämnderna har i uppföljningen redogjort för uppnådda resultat och analysera eventuella avvikelser för verksamhet och ekonomi jämfört med verksamhetsplanen och det förväntade resultatet. Uppföljningen har fokuserat på nämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges inriktningsmål och verksamhetsmål med tillhörande analyser av utfallet. Måluppfyllelse och ekonomiskt resultat har redovisats under respektive mål.

Målen har i huvudsak uppfyllts. Det ekonomiska resultatet visar ett underskott med 4,3 mnkr jämfört med budget före resultatöverföringar och ett överskott med 0,1 mnkr efter resultatöverföringar.

Nämndens arbete under året

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har bestått av 13 ledamöter och 13 ersättare enligt följande:

Ledamöter

Abit Dundar (FP) ordförande till och med 20 oktober och vice ordförande till och med 31 december, Eva Fagerhem (S) vice ordförande till och med 20 oktober och ordförande till och med 31 december, Lars Svärd (M), Johan Nilsson (M), Anette Hellström (M), Tomas Tetzell (M), Malin Strid (FP), Hans Tjernström (C), Björn Sund (S), Larsolof Blixt (S), Jessica Jormtun (MP), Johan Faxér (MP) och Carita Stenbacka Tenezakis (V).

Ersättare

Anna Bredin (M), Filip Solsjö (M), Magnus Bock (M), Tita Bergquist (M), Susanne Sjöblom (M), Sverker Sundmark (M), Jonas Haak (FP), Sara Gunnerud (S), Marita Ros (S), Patrik Lindgren (S), Christopher Ödmann (MP), Hanna Lidström (MP) och Kerstin Tholin (V).

Stadsdelsnämnden har haft 11 nämndsammanträden under 2014. Vissa har föregåtts av särskilda teman om Söderortsvisionen, Socialpsykiatri, Familjerätt, Brottsförebyggande arbete och krisberedskap, Information från Stockholm Vatten om miljöstatsning för framtidens avloppsrening i Stockholm.

Sociala delegationen

Stadsdelsnämnden utsåg en social delegation för beslut i enskilda ärenden som bestått av fem ledamöter och fyra ersättare. Sociala delegationen har haft 26 sammanträden under året.

Ledamöter

Malin Strid (FP) ordförande, Eva Fagerhem (S) vice ordförande, Johan Nilsson (M), Magnus Bock (M) och Carita Stenbacka Tenezakis (V).

Ersättare

Tita Bergquist (M), Jonas Haak (FP), Marita Ros (S) och Johan Faxér (MP) till och med januari, Hanna Lidström (MP) från och med februari.

Viktiga nämndärenden

Exempel på viktiga nämndärenden som handlagts under året utöver de ordinarie styr- och uppföljningsdokumenten (verksamhetsplan, kvalitetsgarantier, budgetärenden och verksamhetsberättelse) har varit:

Tre genomförandebeslut om nya förskolor, lägesrapport över planerad förskoleutbyggnad under 2014-2019, översyn av öppna förskolor, parklekar och ungdomsgårdar samt uppdragsbeskrivningar för hemtjänst och vård- och omsorgsboende i egen regi.

Fem remisser om plansamråd:

- Nya bostäder, butiker och förskola i Hägerstensåsen
- Nya bostäder, butiker, förskola och skola i Årstadal
- Nya bostäder vid Telefonplan (Designens hus)
- Nya bostäder i en 75 våningar hög byggnad, kvarteret Timotejen
- Nya bostäder, butiker och hotell i kvarteret Timotejen

Exempel på andra remisser som behandlats är

- Aktualitetsprövning av Promenadstaden – översiktsplan för Stockholm
- Strategi mot hemlöshet i Stockholms stad 2014-2019
- Revidering av Vision 2030 – ett Stockholm i världsklass
- Stockholms framtida avloppsredning
- Program för en sammanhållen stad 2015-2020
- Strategi för ökad cykling i Stockholms stad
- Stockholms stads kemikalieplan 2014-2015
- Trafikförändringar i SL-trafiken 2014-2015
- Familjehemsplacerade barn
- Palliativt kunskapscentrum i Stockholms län
- Program för HBTQ-frågor 2014-2017

Totalt nio skrivelser från nämnden har besvarats av förvaltningen om sjukfrånvaro, kultursatsningar i egna verksamheter, pantrör, Fair Trade diplomerad stadsdel, giftfri förskola, renare stadsdel avseende hundbajs, bävernät i Vinterviken och Rävudden, vård av naturmark samt förskollärarnas arbetsbörda.

Upphandlingar har genomförts av nattpatrullsinsatser. Nämnden har beslutat att delta i gemensamma upphandlingar av insatser för barn, ungdomar och familjer, städtjänster samt missbrukarvård.

Femton medborgarförslag har behandlats varav tio gällde utemiljön. Övriga handlade om medborgarmöten, Trekantens dag, giftfri mat i förskolan och behov av specialförskola.

Funktionshinderrådet har haft tio sammanträden under 2014.

Pensionärsrådet har haft tio sammanträden och två möten med nämndens gruppledare under 2014.

Stockholm ska vara en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

Stadsdelsnämnden har bidragit till kommunfullmäktiges måluppfyllelse genom att genomföra aktivitetsplanen för konkurrensutsättning, arbeta miljömedvetet och medverka till att människor kommer bort från bidragsberoende. Nämnden har också medverkat till en ren, vacker och trygg stad där stockholmarna har ett rikt, varierat och tillgängligt kultur och idrottsliv. Förvaltningen har arbetat med utvecklingen av Telefonplan, Vision Söderort och kreativa näringar. Förvaltningen har medverkat i ett e-tjänstprojekt, bekräftelse av faderskap,

på nationell nivå. Förvaltningen har arbetat med att öka den upplevda tryggheten i stadsdelen och städning av stadsdelens parker och grönområden. Även arbetet med att utveckla miljöarbetet har prioriterats.

Kvalitet och valfrihet ska utvecklas och förbättras

Förskoleverksamhet

Stora insatser har gjorts för att erbjuda förskolor av god kvalitet till alla barn boende i stadsdelen där föräldrarna så önskar, inom garantitiden. En kontinuerlig översyn av barngrupperna har skett så att det råder balans mellan barngruppens behov, storlek och antalet barn per anställd. I staden finns valfrihetssystem inom förskoleverksamheten. Inom stadsdelsområdet finns såväl kommunala som privata utförare. Uppföljningar och utvärderingar visar att stadsdelens förskolor ger en mycket god och eller god grund för barn att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Alla barn har kunnat beredas plats inom garantitid.

Antal barn, grupper och förskolor

Antalet inskrivna barn i stadsdelens kommunala förskolor uppgick den 31 december 2014 till 4 728 barn på 65 förskolor. Det finns därutöver finns en allmän förskola med 24 barn, två kommunala dagbarnvårdare med 10 barn samt fyra öppna förskolor varav en drivs på entreprenad. I en stadsdel med stor inflyttning och många barn kan antalet barn på förskola variera stort mellan olika månader.

Kompetent personal

Förvaltningen arbetar på olika sätt för att vara en attraktiv arbetsgivare för förskollärare. Bland annat erbjuds nyutexaminerade förskollärare mentorskap. Möjligheter till fortbildning inom organisationen ges dels genom kollegialt lärande i nätverk och dels i form av seminarier, föreläsningar och kurser. Studenter erbjuds verksamhetsförlagd utbildning inom stadsdelen där goda erfarenheter kan resultera i framtida rekrytering. Rekrytering av förskollärare sker i stor konkurrens. Det råder brist på förskollärare och utbildningsplatserna för barnskötare som vill fortbilda sig till förskollärare är otillräckliga.

God och likvärdig kvalitet

Förskoleavdelningen har arbetat med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet inom avdelningen och inom enheterna. Förskolorna arbetar i enlighet med nämndens mål för verksamhetsområdet. För att stödja förskolorna i sitt arbete och samtidigt få en bra uppföljning av verksamheten utan att öka bördan med mer dokumentation och administration fokuseras verksamhetsuppföljningen till ett begränsat antal områden och frågeställningar. Befintlig statistik och redan insamlade uppgifter används huvudsakligen som underlag; Likabehandlingsplaner, förskolans självvärdering "förskoleindikatorn" samt brukarundersökning. Detta ger en röd tråd av verksamhetsuppföljning genom de olika nivåerna i nämndens verksamhet. På respektive nivå kan man sammanställa sina styrkor och utvecklingsområden som i sin tur kan ge underlag för fortsatt utveckling och förslag till nästa års verksamhetsplan.

Social omsorg

Avdelningen ansvarar för

- stöd till barn och ungdomar samt deras föräldrar, inklusive skyddsinsatser för barn och ungdom
- stöd till och skyddsinsatser för personer med beroendeproblematik
- stöd till personer som utsatts för våld i nära relation
- stöd till personer med ekonomiska svårigheter och vissa insatser för arbetslösa
- biståndsbedömning och stöd till personer med fysisk, psykisk, intellektuell eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning
- biståndsbedömning för personer 65 år och äldre
- stöd till anhöriga till personer under 65 år med beroendeproblematik respektive fysisk eller psykisk funktionsnedsättning
- parklekar och ungdomsgårdar

Avdelningen leds av avdelningschefen som har en stab med ansvar för utredningar och verksamhetsutveckling. Avdelningens uppgifter omfattar både myndighetsutövning och utförande av insatser inom individ- och familjeomsorg och stöd och service för personer med funktionsnedsättning. Även myndighetsövning för äldreomsorg ingår, men redovisas nedan under rubriken Äldreomsorg.

Myndighetsutövningen är organiserad i fem enheter. Åtta utförarenheter ger insatser i form av boendestöd, personlig assistans, avlösning, stödboende, gruppboende, daglig verksamhet m.m. En gruppboende, två servicebostäder samt stadsdelens tre parklekar och fyra ungdomsgårdar drivs på entreprenad.

Kompetensutveckling

Vid de myndighetsutövande enheterna har medarbetarna deltagit i olika utbildningar utifrån sina yrkesroller. Gemensamt för enheterna är att nya handläggare löpande deltar i stadens MI-utbildning, motiverande samtal. Några vid varje enhet har under året utbildat sig till MI-coacher för att fungera som en metodstödare vid enheterna.

Medarbetare vid utförarenheterna har fortsatt att ta del av utbildningar via Carpe.

Extern handledning finns vid samtliga myndighetsutövande enheter samt vid några av utförarenheterna.

Myndighetsutövande enheter

Enheten för ekonomiskt bistånd

Under året har både antalet och andelen personer som är beroende av ekonomiskt bistånd minskat något sedan föregående år. Stadens mätningar visar att stadsdelen under 2014 i genomsnitt har 666 personer per månad som uppbär försörjningsstöd jämfört med 671 motsvarande period föregående år. Andelen personer som uppbär försörjningsstöd i förhållande till stadsdelens befolkning har minskat från 0,85 % till 0,82 %.

I november 2014 ansökte 482 hushåll om ekonomiskt bistånd jämfört med 478 i november 2013. Av dessa personer hade 41 % arbetslöshet som försörjningshinder, 28 % var sjukskrivna med läkarintyg men utan eller med otillräcklig sjukpenning och 20 % hade ett socialmedicinskt försörjningshinder (missbruk eller andra svåra sociala problem). Jämfört

med 2013 har andelen sjukskrivna ökat något och andelen arbetslösa minskat i motsvarande storleksordning under 2014.

Enheten för ekonomiskt bistånd har under 2014 arbetat särskilt med gruppen långvariga bidragstagare vilket gett resultat då denna grupp har minskat från 309 personer i genomsnitt under 2013 till 299 personer i genomsnitt under 2014. Enheten för ekonomiskt bistånd har implementerat bedömningsinstrumentet FIA (förutsättningar för arbete) i syfte att fokusera särskilt på insatser för denna grupp. Långvariga bidragstagare har erbjudits anpassade insatser via Jobbtorget och även arbetsträningsplatser vid förvaltningens egna sysselsättningsverksamheter. Enheten har även etablerat ett samarbete med konsultläkare med specialistkompetens inom psykiatri för att få stöd i bedömningen av arbetsförmåga hos långvariga bidragstagare. Syftet är att bidragstagare ska få sjuksättning istället för försörjningsstöd om deras arbetsförmåga bedömts som varaktigt nedsatt.

Barn- och ungdomsenheten

Antalet anmälningar rörande oro för barn och ungdomar har under året fortsatt att öka. Under 2014 inkom 1 774 anmälningar jämfört med 1 555 under 2 013 och 1 358 under 2012. Antalet nyanmälningar var i år 1 110 jämfört med 1 123 under 2013 och 809 under 2012. Av nyanmälningarna har 24 % (267 stycken) lett till utredning, vilket är en ökning jämfört med förra året då 20 % (223 stycken) av nyanmälningarna ledde till utredning. Den ökande ärendemängden samt en hög personalomsättning har lett till att arbetsbelastningen på barn- och ungdomsenheten varit hög under året. Det har varit nödvändigt att anställa externa konsulter för att klara uppdraget. Enheten har utökat antalet anställda med totalt 13 personer under 2014 för att möta det ökade antalet anmälningar och utredningar.

En målgrupp som har ökat markant under 2014 är ensamkommande flyktingbarn. Denna utveckling förväntas fortsätta under 2015. Placering och handläggning av barnen/ungdomarna kräver stora personalresurser.

Barn- och ungdomsenheten har genomfört en förnyad och omfattande satsning på att utbilda samtliga utredare och familjerättssekreterare i Signs of Safety- metoden. Signs of Safety är en klinisk erfarenhetsbaserad riskbedömningsmodell med ett lösningsinriktat förhållningssätt. Metoden förväntas på sikt ha en positiv effekt på enhetens ekonomi och socialsekreterarnas arbetssituation.

Fältverksamheten har under året setts över. Genom en intervjustudie har förvaltningen undersökt vilka behov skolor och fritidsgårdar har av fältassistenterna. Resultatet av undersökningen kommer att ligga till grund för nyrekrytering och planering av verksamheten under 2015.

Barn- och ungdomsenheten har under året etablerat samverkan med landstinget kring målgruppen psykiskt sköra gravida och nyblivna mödrar. Arbetet med att skapa en lokal samverkansöverenskommelse mellan Bup samt stadsdelsförvaltningarna i Älvsjö, Hägersten-Liljeholmen och Skärholmen har också påbörjats under 2014.

Vuxenenheten

Den tidigare trenden med sjunkande antal ärenden vid vuxenenheten har inte fortsatt i samma takt under 2014. I december 2014 var 202 personer aktuella vid vuxenenheten jämfört med 206 i december 2013. Mellan 2011 till 2013 minskade ärendemängden med nästan 40 personer per år mätt vid samma tidpunkt. Andelen klienter med komplexa behov på grund av

samsjuklighet, kombination av beroendeproblematik och psykisk ohälsa/sjukdom, är fortsatt stor. Den dominerande drogen i stadsdelsområdet är alkohol, tätt följd av amfetamin och cannabis.

60 % av de insatser som har beviljats under året är enhetens egna verksamheter som innefattar stödboende, behandling och boendestöd. Då hemlöshet är ett fortsatt stort problem inom stadsdelen har insatser, som inte är inom den egna enheten, främst rört boende, såsom lågtröskelboenden, profilerade stödboende, härbärgen osv.

Under 2014 har vuxenenheten sett över de egna insatserna. Utförarna inom enheten har till följd av detta bildat en utförargrupp med regelbundna gemensamma arbetsmöten som syftat till gemensam kompetensutveckling, utöka samarbetet kring enskilda klienter samt att ha ett gemensamt forum för metodfrågor. Även gemensam handledning har införts. Behovet av boendestöd har ökat under året och det har tidvis varit svårt för enheten att tillgodose behoven. I översynen har också framkommit att det är ett högt tryck på eftervården, vilket föranleder en utveckling av denna under 2015.

Vuxenenheten har under året drivit ett projekt kring hälsa och friskvård, syftet har varit att hitta former för att arbeta med samsjuka personers hälsa. Lärdomarna från projektet kommer att implementeras i enhetens ordinarie gruppverksamheter.

Vuxenenheten har haft samverkanssatsningar med barn- och ungdomsenheten och beställarenheten funktionsnedsättning. Samverkan har resulterat i skriftliga rutiner för hur vuxenenhetens samverkan ska fungera med de olika enheterna. En del i samverkansrutinerna är att barn- och ungdomsenheten har möjlighet att remittera ärenden för missbruksutredningar som stöd i barnavårdsutredningarna. Sedan sommaren 2014 har 15 sådana utredningar utförts.

Beställarenheten funktionsnedsättning

Antalet personer som ansöker om insats till följd av funktionsnedsättning har ökat något sedan förra året. I december 2014 var total 900 personer aktuella vid enheten, vilket är en ökning med 28 personer jämfört med samma tid förra året. De allra flesta nya personer som söker insatser från enheten har neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, det gäller både barn och vuxna. Detta är en utveckling som pågått under flera år. Av enhetens aktuella ärenden är 53 % vuxna med funktionsnedsättning, 30 % vuxna med socialpsykiatrisk problematik och 17 % är barn och ungdomar med funktionsnedsättning.

Till följd av ett ökat ärendeantal har personalstyrkan under året förstärkts med ytterligare en biståndsbedömare inom den arbetsgrupp som arbetar med vuxna med funktionsnedsättning.

Beställarenheten funktionsnedsättning har under året fortsatt att driva det uppmärksammade projektet om den nya psykiatriska diagnosen patologiskt samlande (hoarding) tillsammans med Karolinska Institutet och stadsdelsförvaltningarna i Älvsjö, Skärholmen och Enskede-Årsta-Vantör. Under våren har socialsekreterare, biståndsbedömare och boendestödjare från berörda stadsdelar haft fördjupade seminarier kring diagnosen med syfte att utveckla metoder för att kunna identifiera målgruppen och därmed kunna ge rätt insatser. Under hösten har projektet även kunnat erbjuda motsvarande föreläsningar för socialsekreterare från socialpsykiatri i hela staden.

Beställarenheten har implementerat utredningsinstrumentet DUR även i barn- och ungdomsutredningar.

Under året har beställarenheten tillsammans med de andra stadsdelarna i sydväst, Psykiatri Sydväst och Prima Psykiatri AB arbetat fram en samverkansöverenskommelse. Psykiatri Sydväst har dock ännu inte undertecknat överenskommelsen.

Utförarenheter

Utförarenheterna har under året särskilt arbetat med bemötandefrågor, olika hälsosatsningar samt med att öka brukarnas delaktighet i verksamheterna.

Boenden

Gruppbestäderna har under året genomfört ett projekt som syftade till att öka kunskapen om kost och motion. Både medarbetare och brukare har erbjudits kursen "Må Bra" som anordnats av Idrottsförvaltningen. Alla brukarna har också erbjudits en individuell handlingsplan gällande kost och motion. Lärdomarna i hälsoprojektet ligger till grund för gruppbestädernas vidare arbete med nya aktiviteter för brukare och medarbetare under 2015.

Under 2013 påbörjades ett projekt på gruppbestäderna med en ny modell för delaktighet. Modellen innebär att brukarna erbjuds att delta i ett samtalsforum kallat "boenderåd" där de ges möjlighet att uttrycka sina synpunkter och idéer rörande sitt boende. Projektet har pågått under hela 2014 och har fungerat mycket bra varför det implementerats i verksamheten.

I mars utökades Liljeholmens gruppbestäder med en ny servicebostad på Främlingsvägen. Verksamheten har totalt sju boende i åldrarna 18-50 år. Personerna har lindrig till måttlig utvecklingsstörning och några har även hörselnedsättning eller dövhet. Den nya gruppbestaden har sedan uppstarten arbetat intensivt med att utveckla arbetsätt i kommunikation.

Dagliga verksamheter, sysselsättningsverksamheter, träffpunkter, boendestöd

Liljeholmens dagliga verksamhet har arbetat med att utveckla bildstöd och alternativ kommunikation i syfte att öka delaktigheten för brukare. Kommunikation och bemötande har varit teman för personalens handledning vid Örnbergs DV under detta år. På Liljan har man påbörjat arbetet med att tillsammans med brukarna ta fram en gemensam värdegrund.

Glasade gången har under året arbetat med att stärka arbetsplatsens sammanhållning och öka respekten för varandras olikheter. Även samtalsgrupper för brukarna om sex och samlevnad har startats. Grupperna har varit uppskattade och kommer därför att fortsätta under näskommande år.

Glasade gången vann stadens kvalitetsutmärkelse år 2013. För vinstpengarna reste personalen till Botswana utifrån ett tidigare besök på Glasade gången från bland annat Botswanas ambassadör. En ansökan om SIDA-medel gjordes också. Personalgruppen besökte skolor och dagliga verksamheter och blev imponerade av vad som kan göras med små eller inga medel alls. Personalen fick ett mycket gott mottagande vid studiebesöken vilket inspirerade enheten till att förändra upplägget av enhetens egna studiebesök.

Träfflokalen Kravatten vid Stöd- och aktivitetsenheten fick i april 2014 medel från staden till projektet "Ung hälsa -kunskap och gemenskap". Projektet har under året arbetat för att få unga vuxna att komma igång med lustfyllda hälsosamma aktiviteter, bland annat har brukarna erbjudits att delta i olika motionslopp och studiecirkel om friskvård. Projektet har samarbetat med landstingets TIPS (enheten för tidiga psykoser).

Förvaltningens boendestödsteam har under året gett stöd till i genomsnitt 143 personer per månad, vilket är en minskning jämfört med förra året. Det neuropsykiatriska stödteamet har gett stöd till ca 77 personer per månad, vilket är en ökning från föregående år.

Assistansenheten

Vid assistansenheten har två stycken ärenden med omfattande behov avslutats med anledning av flytt till annan kommun. Detta genererade i en övertalighet i storleksordningen 13 personer som till viss del löst sig under 2014.

Verksamhets- och kvalitetsuppföljning

Under hösten 2014 har stadens socialtjänstinspektörer granskat myndighetsutövningen vid vuxenenheten. Granskningen har fokuserat på klientens delaktighet i utredning, val och planering av insatser samt hur samverkan ser ut internt och externt när klienten har behov av insatser från flera enheter och verksamheter. Resultatet av granskningen har återkopplats till förvaltningen och de utvecklingsbehov som granskningen visade på kommer vuxenenheten att arbeta vidare med under 2015.

Beställarenheten arbetar aktivt med att kvalitetssäkra att handläggningen utförs på ett rättssäkert sätt utifrån den enskildes resurser. De kollegiegranskningar som genomfördes under våren visade i stort att ansökan, utredning, kontakter under utredningens gång och beslut dokumenterats på ett tillfredsställande sätt. Enhetschef har gått igenom samtliga handläggares dokumentation i ärenden med fokus på hur ofta uppföljning i ärenden skett samt hur utredningsinstrumentet DUR använts, även här visar granskningen att dokumentationen är tillfredsställande.

Vid barn- och ungdomsenheten har familjevårdsteamet utforskat och granskat familjehemsplaceringar som avbrutits för att analysera vilka riskfaktorer som behöver uppmärksammas och minskas i arbetet med barnen för att säkerställa stabilitet i placeringarna.

Brukarundersökningar

Inom social omsorg har verksamheterna följts upp genom egna årliga brukarundersökningar med syfte att mäta brukarens nöjdhet. Brukarundersökningar delades ut både till klienter/brukare vid myndighetsutövande enheter och utförarenheter under våren och resultatet har analyserats under hösten. Även centrala brukarundersökningar har genomförts inom bland annat gruppbofästäder, daglig verksamhet och ekonomiskt bistånd och resultatet presenterades även det under hösten.

I år har svarsfrekvensen vid de egna brukarundersökningarna varit något lägre än tidigare år. I det stora hela visar brukarundersökningarna att de personer som har kontakt med social omsorg är nöjda med bemötandet, tillgängligheten och det stöd de har fått. Flera icke myndighetsutövande verksamheter som till exempel budget- och skuldrådgivningen och föräldrastödet, har i likhet med tidigare år fått mycket höga betyg. Vid de myndighetsutövande enheterna har samtliga haft gott resultat på bemötande och tillgänglighet. Frågan om huruvida kontakten lett till en förbättring samt frågan om klienternas inflytande i planeringen, har dock visat ett lägre resultat än tidigare år. Dock är det viktigt att minnas att myndighetsutövning ofta inte innebär en frivillig kontakt vilket kan påverka brukarnas uppfattning om deras inflytande i planeringen. Resultatet från samtliga enheters brukarundersökningar har redovisats för nämnden i slutet av 2014.

Äldreomsorg

Äldreomsorgens uppdrag är att tillhandahålla en god och trygg service, vård och omsorg för de äldre som har behov av det.

Valfrihetsmodeller finns för hemtjänst, vård- och omsorgsboende och dagverksamhet, vilket innebär att den äldre efter biståndsbedömning själv väljer utförare. Stadens brukarundersökningar visar att valfriheten är väl känd hos de äldre och deras anhöriga.

Förvaltningens samlade bedömning är att äldreomsorgen under 2014 hållit en god kvalitet och att målen för äldreomsorgen uppfyllts.

Brucarundersökningarna visar totalt sett att brukarna är nöjda med sin hemtjänst och sitt boende. Ett fortsatt förbättringsområde inom vård- och omsorgsboende är maten och att göra måltiden till trevlig stund på dagen. Maten och måltidssituationen för de äldre som bor hemma och har hjälp av hemtjänsten är också viktigt. Förvaltningens äldreomsorg har anställt en dietist med uppdrag att ge stöd och handledning till personal i detta förbättrings- och utvecklingsarbete, som påbörjats under hösten.

Inom hemtjänsten har fokus varit att kunna erbjuda en hög kontinuitet genom att planera så att brukaren så långt som möjligt får hjälp av samma personal. Detta är ett fortsatt förbättringsarbete. En annan prioriterad fråga har varit att öka de äldres delaktighet i hur hjälpen utförs. Brucarundersökningen visar också att de äldre upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs.

Äldreomsorgens uppdrag är också att bidra till att de äldre ges möjlighet till ett aktivt, hälsosamt och självständigt liv. Äldreomsorgen erbjuder bland annat stöd till anhöriga och olika former av verksamheter som är öppna för alla äldre i stadsdelen. Äldrestöds uppföljningar visar att de äldre och deras anhöriga är mycket nöjda med dessa verksamheter.

Behov, efterfrågan och tillgång

I november 2014 var totalt 2083 personer aktuella för insatser inom äldreomsorgen. Cirka 1 451 personer hade hemtjänst i ordinärt boende, 94 personer bodde på servicehus och 521 personer bodde på någon form av ett vård- och omsorgsboende.

Antalet personer som har hemtjänst har varit relativt konstant under året. Behovet av vård- och omsorgsboende har fortsatt att minska. Antalet helmånadsplatser har sjunkit från 556 i januari 2013 till 521 i november 2014. Antalet personer som bor på servicehus har också fortsatt att minska.

Inom stadsdelen finns en kommunal hemtjänstutförare och ett 50-tal aktiva privata hemtjänstutförare. 57 % har valt privat hemtjänstutförare och 43 % kommunal hemtjänstutförare.

Av de 94 äldre som bor servicehus bor 16 personer på servicehus i andra stadsdelar. Av de äldre som bor på vård- och omsorgsboende har ca 70 % valt ett boende inom regionen, se nedan.

I stadsdelen finns olika boendeformer för äldre, det finns seniorboende, servicehus, vård- och omsorgsboende och korttidsboende.

I Hägersten-Liljeholmens stadsdel finns det två servicehus med totalt 193 servicehuslägenheter, både från stadsdelen och från andra stadsdelar. Under 2014 har

genomsnitt 15 servicehuslägenheter varit outhyrda. Även vid vård- och omsorgsboende har tomlatser förekommit. Axelsbergs korttidsboende kan erbjuda 9-10 korttidsplatser, men har under 2014 i genomsnitt haft sju platser belagda.

Det är viktigt att det finns en bra balans mellan efterfrågan och tillgång på olika former av boenden som passar äldres behov och önskemål. Planering av boende för äldre är därför en viktig gemensam fråga för staden. Stadsdelsförvaltningarna samarbetar regionvis med att ta fram och årligen uppdatera sina äldreboendeplaner. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning ingår tillsammans med stadsdelsförvaltningarna Skärholmen och Älvsjö i region Västra Söderort. Regionens reviderade äldreboendeplan tas upp i samband med stadsdelsnämndernas treårsplaner. Det övergripande planeringsarbetet för hela staden samordnas av äldreförvaltningen och stadsledningskontoret i samarbete med stadens fastighetsägare Micasa.

Organisation

Äldreomsorgen har under året haft en beställar- och utförarorganisation. Beställarenheten äldre tillhör avdelningen för social omsorg och ansvarar för myndighetsutövningen för personer 65 år och äldre.

Utförarenheterna i egen regi tillhör avdelningen för förskola och äldreomsorg i egen regi.

Äldreomsorgens utförare i egen regi har under året omfattat Axelsbergs vård- och omsorgsboende, Axcgårdens vård- och omsorgsboende, Fruängsgårdens servicehus, äldrestöd, Trekantens servicehus och Hägersten-Liljeholmens hemtjänst samt dagverksamheten Solkatten vid Fruängsgårdens servicehus och dagverksamheten Eternellen vid Axelsbergs vård- och omsorgsboende. Inom Fruängsgårdens verksamhet finns Seniorhälsan, öppna mötesplatser/träfflokaler, fixartjänsten, anhörigkonsulenter, dietist samt heminstruktörer för stöd till person med syn- och eller hörselnedsättningar. Äldreomsorgen har en processledare för samordning, stöd och handledning i dokumentationsarbetet.

Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende och Åsengårdens vård- och omsorgsboende drivs på entreprenad sedan hösten 2008. Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende kommer att övergå till drift i egen regi fr.o.m. 1 oktober 2015.

Verksamhetsuppföljning av äldreomsorgens verksamheter i såväl privat regi som egen regi har genomförts av uppföljare/administrativ sekreterare och medicinskt ansvarig sjuksköterska vid administrativa avdelningen.

Förändrings- och utvecklingsarbetet

Förvaltningen vill särskilt lyfta fram tre viktiga förändrings- och utvecklingsfrågor under 2014.

Inom hemtjänst infördes 2014 ett nytt ersättnings- och tidsregistreringssystem för hemtjänst i ordinärt boende, som innebär att hemtjänstutföraren ersätts för faktisk utförd tid. Hemtjänstpersonalen har handdatorer där tidsregistrering och dokumentation görs. Införandet av det nya systemet har varit tids- och arbetskrävande både för hemtjänstutförarna och för beställarenheten äldre. Förvaltningen har låtit göra en genomlysning av hemtjänsten i egen regi, som handlar om enhetens organisation och styrning av arbetsprocesser samt om förhållandet mellan beställd tid, utförd tid, arbetad tid och gångtid/kringtid, utifrån det nya tids- och registreringsystemet. Genomlysningen kommer att ligga till grund för hemtjänstens fortsatta organisations- och utvecklingsarbete.

Bättre Samverkan Bättre Liv, som syftar till att ge en trygg och sammanhållen vård och omsorg till mest sjuka äldre som bor hemma, har fortgått under 2014. Stadsdelsförvaltningen och vårdcentralerna i området erhöll extra medel för 2014 från sina respektive huvudmän vilket möjliggjorde en fortsatt utveckling av samverkan. Under året har workshops anordnats för att utveckla samverkan och implementera gemensamma arbetssätt och rutiner. Förslag till en gemensam överenskommelse om vården och omsorgen om personer med demenssjukdom har också diskuterats.

Under 2014 har förebereelser pågått inför att ett nytt systemstöd för hälso- och sjukvårdsdokumentationen ska införas. Dokumentationsstödet bygger på nationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa kallat ICF. Omfattande utbildningsinsatser har genomförts, som också kommer att fortgå. För samordning och stöd i förändringsarbetet har en organisation byggts upp med en processledare samt handledare på arbetsplatserna.

Personal och kompetensutveckling

Äldreomsorgens vård- och omsorgspersonal har erbjudits grundutbildning/ undersköterskeutbildning och individuella kompetensutvecklingsplaner. Prioriterade områden för kompetensutveckling har varit dokumentation, kost och hälsa, bemötande, demensvård och vård i livets slutskede. Personal har genomgått olika webbaserade utbildningar såsom om kost och hälsa och Demens ABC. Personalen har också fått handledning i att dokumentera.

Omfattande utbildningsinsatser har pågått under 2014 inför nytt dokumentationsstöd enligt ICF. Hälso- och sjukvårdspersonal, omvårdnadspersonal och chefer har också gått utbildning, som handlar om registrering i kvalitetsregister. Äldreomsorgens verksamhetschefer har gått en utbildningsdag om verksamhetschefens ansvar för hälso- och sjukvården.

Utbildning för sjuksköterskor i munhalsbedömning har genomförts. En sjuksköterska har också börjat en tvåårig specialistutbildning med inriktning geriatrik genom äldreförvaltningens utbildningssatsningar.

Utbildning av sjukgymnast och arbetsterapeut i ergonomi, lyftteknik, kroppskännedom och hälsa har erbjudits personalen under hösten. Personalen har också fått utbildning om syn- och hörselhjälpmedel som genomförts av syn- och hörselinstruktörerna.

Personal har deltagit i Brandförsvarets brandutbildning under våren och hösten.

Introduktionsutbildningar har hållits för sommarvikarier och ungdomar i projektet "Ungdomsbesök i vård- och omsorgsboende".

Vid beställarenheten äldre har samtliga biståndshandläggare erbjudits kompetensutveckling utifrån sitt yrkesområde. Enhetschef, biträdande enhetschef och biståndshandläggarna har deltagit i de utbildningar som äldreförvaltningen anordnat. Under våren genomgick biståndshandläggarna en intern fortsättningskurs i dokumentation med fokus på äldreomsorgens kartläggnings- och bedömningsinstrument. En majoritet av biståndshandläggarna har deltagit i utbildningar i LSS (lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade) och psykisk ohälsa hos äldre. Biståndshandläggare, enhetschef och biträdande enhetschef har deltagit i en juridikutbildning. Fyra handläggare har deltagit i en anhörigstödsutbildning och tre handläggare har påbörjat en utbildning kring missbruk och äldre. Under hösten 2014 har samtliga biståndshandläggare deltagit i MI-inriktad (motiverande samtal) handledning av en extern handledare.

Äldreomsorgens medarbetare har varit delaktiga i verksamhetens kvalitets- och utvecklingsarbete genom arbetsplatsmöten, teammöten, planeringsdagar och i arbetsgrupper.

Kvalitetsarbetet

Beställarenheten äldre (tillhör organisatoriskt avdelningen för social omsorg)

Biståndshandläggningen ska vara rättssäker och av hög kvalitet. Biståndshandläggarna skriver utredningar i stadens kartläggnings- och utredningsinstrument vilket ger ett allsidigt underlag för beslut. Samtliga tidsbegränsade beslut är aktuella. Enheten har under året arbetat aktivt med kvalitetsutveckling och haft fokus på individuppföljning samt att säkerställa likställdheten i myndighetsutövningen. Information och ökad tillgänglighet för brukarna har prioriterats. Bland annat har beställarenheten äldre en mottagningsgrupp under kontorstid, som fungerar mycket bra både utifrån ett brukar- och medarbetarperspektiv. Enheten har fått stadens Förnyelsepris för detta under 2014.

Äldreomsorgens utförare

Inom äldreomsorgen pågår ett ständigt utvecklings- och förbättringsarbete som syftar till att möta de äldres behov och önskemål, öka kvaliteten och öka brukarnas och deras anhörigas nöjdhet med äldreomsorgens olika verksamheter. Målet är de äldre ska kunna leva ett värdigt liv och känna välbefinnande, trygghet och meningsfullhet. Utgångspunkten för kvalitetsarbetet är att ha ett personcentrat förhållningssätt och att säkerställa att varje brukare får en individuellt anpassad vård och omsorg.

Prioriterade områden för enheternas kvalitetsarbete har under året varit att utveckla och förbättra dokumentationen, kosten, de äldres måltidssituation, demensvården samt vård i livets slutskede.

Enheterna har också arbetat med värdegrunden som handlar om att införa äldreomsorgens värdegrund som ska präglas av självbestämmande och individualisering.

På enheterna finns bl.a. kostombud, hygienombud, aktivitetsombud samt handledare för stöd i dokumentationsarbetet.

Enheternas egenkontroll av viktiga rutiner har också utvecklats och gemensamma checklistor har utarbetats.

Inom den kommunala hemtjänsten har den specialiserade hemtjänstgruppen som riktar sig till äldre med demenssjukdom fortsatt att utveckla sitt arbete. Personalen har särskild kompetens inom demensområdet och arbetar utifrån en helhetssyn där insatserna samordnas utifrån den äldres behov och önskemål och där samarbete med och stöd till närstående ingår.

Inom hemtjänsten har fokus varit att kunna erbjuda en hög kontinuitet genom att planera så att brukaren så långt som möjligt får hjälp av samma personal. Detta kommer särskilt att följas upp under 2015. En annan prioriterad fråga har varit att öka de äldres delaktighet i hur hjälpen utförs. Brukarundersökningens resultat visar att de äldre upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs.

Dagverksamheterna har haft fokus på att öka ”kundnöjdheten” genom att se över hur man kan utveckla och anpassa tider för öppethållande och aktiviteter utifrån brukarnas och anhörigas önskemål. Detta handlar bland annat om att de äldre vill ha möjlighet att kunna välja när man vill komma till sin dagverksamhet.

Solkatten vid Fruängsgårdens servicehus har haft öppet två kvällar i veckan utifrån

deltagarnas önskemål, vilket uppskattats.

Vid vård- och omsorgsboende har arbetet fortgått med att ge de boende en meningsfull vardag genom ökade möjligheter till utevistelser, trevliga måltider, gemenskap och aktiviteter.

Verksamheterna har deltagit i stadens projekt "Ungdomsbesök på vård- och omsorgsboende" där ungdomar på helgerna hjälper de boende att delta i olika aktiviteter, utevistelse och olika kulturupplevelse, vilket varit uppskattat.

De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende har erbjudits riskbedömningar för att förhindra fall, undernäring och trycksår och munhälsobedömningar. Ett utvecklingsområde har varit att genomföra riskbedömning i SeniorAlert gällande munhälsa. Årliga läkemedelsgenomgångar har genomförts i samverkan med läkare.

Vård i livets slutskede har varit ett annat prioriterat utvecklingsområde, där regler har tagits fram utifrån nytt nationellt vårdprogram och kunskapsstöd för god palliativ vård.

Förebyggande arbete

De äldre ska ges möjlighet till ett aktivt, hälsosamt och självständigt liv. Inom äldreomsorgen bedrivs därför också ett förebyggande arbete genom äldreomsorgens äldre- och anhörigstöd.

Seniorhälsans och träfflokalernas verksamheter som erbjuder alla äldre i stadsdelen möjlighet till aktiviteter, kultur och social samvaro, har varit välbesökta och uppskattade.

På servicehusen och träfflokalerna har också olika aktiviteter anordnats i samarbete med bland annat förtroenderåden och pensionärsorganisationerna.

Under 2014 har en rad finskspråkiga aktiviteter anordnats i Hägersten-Liljeholmen, Älvsjö och Skärholmen. I Hägersten-Liljeholmen har det anordnats tre större mötesplatser; en på Fruängsgårdens servicehus med livemusik, en eftermiddagsdans på Fruängsgården med livemusik och en på Trekantens servicehus med karaoke. Under hösten har det hållits finska karaoketräffar en gång i veckan på Trekantens servicehus med omkring 15-20 deltagare per gång. Det har även genomförts en resa med finskt tema till Marholmen med äldre.

Dagsutflykter har erbjudits under hela året med fokus på sommarmånaderna. Utflykterna har organiserats i mindre grupper om ca fem deltagare och främst vänt sig till äldre som har svårigheter att ta sig ut på egen hand. Deltagarna har varit mycket nöjda med dagsutflykterna.

De äldre har också varit nöjda med hjälpen från fixartjänsten och stödet från syn- och hörselinstruktörerna. Anhöriga har erbjudits att delta i anhöriggrupper. Anhörigkonsulenterna har också genomfört uppsökande verksamhet bland annat genom hembesök och informationsträffar som syftat till att nå äldre och anhöriga och informera dem om olika stödsatser som äldreomsorgen erbjuder.

Under sommaren har äldreomsorgens verksamheter, både beställarenheten äldre och utförare inom egenregi och den entreprenaddrivna verksamheten, tagit emot ca 100 feriearbetande ungdomar. Feriearbetarna har varit en stor tillgång inom verksamheten och har uppskattats av de äldre, närstående och medarbetare.

Stadsdelens arbetsgrupp "Tryggare Äldre" inom lokala brottsförebyggande rådet har fortsatt sitt förebyggande arbete för att öka de äldres trygghet i stadsdelen.

Verksamhets- och kvalitetsuppföljning

Förvaltningen har genomfört avtals- och verksamhetsuppföljning vid Fruängsgårdens vård-

och omsorgsboende och Åsengårdens vård- och omsorgsboende som drivs på entreprenad. Oanmälda besök har genomförts på dagtid samt under kvälls-/och nattetid. Uppföljningen och besöken visar att verksamheterna följer avtalet.

Verksamhetsuppföljning av egenregiverksamhet vid vård- och omsorgsboende och servicehus har genomförts samt oanmälda besök under kvälls-/och nattetid. Dokumentationsgranskning har genomförts. Uppföljningen visar att verksamheterna uppfyller kraven.

Stadens revisorer har under hösten granskat hur verksamheterna registrerar uppgifter och använder informationen från de nationella kvalitetsregistren inom äldreomsorgen. Revisorererna var nöjda med verksamheternas arbete.

Äldreförvaltningens inspektionsenhet har genomfört granskning vid Axxgårdens vård- och omsorgsboende mot bakgrund av att verksamheten hade något lägre resultat inom vissa områden på brukarundersökningen 2013 än stadens genomsnitt. Inspektionsenhetens bedömning är att verksamheten har goda möjligheter att förbättra sina resultat genom sitt systematiska kvalitets- och förbättringsarbete.

Under hösten genomförde äldreförvaltningen en screening av aktiviteter för äldre på 19 vård- och omsorgsboenden med somatisk inriktning inom samtliga regiformer. Undersökningen visade att samtliga verksamheter erbjöd de äldre aktiviteter veckan för screening, dock med varierat utbud och omfattning. Äldreförvaltningens rapport innehåller också goda exempel och uttalanden från boenden, som verksamheterna har tagit del och som kommer att användas i det fortsatta förbättringsarbetet.

Stadsdelsförvaltningen deltar i stadens modell för kvalitetsuppföljning med observatörer på vård- och omsorgsboende. Utgångspunkten är att genom ett brukarperspektiv fånga upp professionell kvalitet i mötet mellan brukare och vårdpersonal. Förvaltningen har en observatör på halvtid. Observatören gör inte observationer på vård- och omsorgsboenden inom den egna stadsdelen. Under 2014 har utbildningsinsatser och totalt testobservationer på 34 vård- och omsorgsboenden genomförts. Av stadens slutrapport "Uppföljning genom fördjupad kvalitetsanalys inom äldreomsorgen" framgår att observatörerna sett flera exempel på bra äldreomsorg, där man arbetat målmedvetet med att utveckla den personcentrerade vården. Observationerna visar samtidigt att kvaliteten är ojämn och varierar mellan de olika vård- och omsorgsboendena. Viktiga utvecklingsområden är fortsatt arbetet med genomförandeplaner, levnadsberättelser och kontaktmannaskapet för en personcentrerad vård och omsorg, vårdgrundsarbetet, måltidssituationen, stimulans och aktiviteter, samt personalens kompetens och ett närvarande och engagerat ledarskap. Verksamheterna har tagit del av slutrapporten och kommer att använda den som inspiration för det fortsatta utvecklingsarbetet.

Biståndshandläggarna har gjort individuppföljning för att säkerställa att den enskilde får sina insatser utförda enligt beslut och genomförandeplanen.

Brukarundersökningar

I år genomförde staden inga egna centrala brukarundersökningar för hemtjänst, servicehus och vård- och omsorgsboende, utan det har varit Socialstyrelsens brukarundersökningar som använts för att mäta brukarnas nöjdhet med äldreomsorgens olika verksamheter och utfallet för stadens indikatorer/årsmål. Brukarundersökningarna genomfördes under våren och resultaten redovisades i oktober/november.

För dagverksamhet har staden genomfört en egen brukarundersökning under våren, som redovisades under hösten.

Äldrestöd gör egna enkätundersökningar för uppföljning av nöjdheten gällande anhöriggrupper, dagsutflykter, Seniorhälsan och vaktmästartjänsten (fixartjänsten).

Resultaten från brukarundersökningarna redovisas närmare under indikatorerna.

Samhällsplanering

Avdelningen för samhällsplanering är en administrativ enhet med stödfunktioner för förvaltningens verksamheter. Inom avdelningen finns också ansvaret för underhåll och drift av stadsdelens parkmiljöer samt övriga stadsmiljöfrågor som rör stadsdelen.

Avdelningen bedömer att samtliga mål som ligger under avdelningens ansvar har klarats av under 2014. Ett viktigt fokus under året har varit att planera och genomföra en omfattande utbyggnad av förskolor för att möta det stora behovet av förskoleplatser. Även information och tydliga anvisningar har givits för att enheterna ska tanka alternativa drivmedel, samt har avdelningen haft en målsättning att befintliga bilar ska bytas ut mot elbilar där så varit möjligt när leasingavtalen löpt ut.

Avdelningen arbetar kontinuerligt med en plan för utbyggnad av bostäder med särskild service i stadsdelen med målsättningen att färdigställa ett boende per år. Under 2014 har sju servicebostäder påbörjats och sju stycken har färdigställts.

I samband med exploateringsprojekt i stadsdelsområdet bevakar förvaltningen möjligheterna att utveckla tillgången till lek, rekreation och spontanidrott. Under året har en mindre bollplan invid Fruängens skola anlagts med konstgräs samt har en boulebana anlagts på Hägerstensåsen.

Under 2013 togs ett program för upprustning av Aspudsparken fram, i det arbetet har tillgänglighetsaspekten beaktats. Upprustningen påbörjades 2014 och kommer slutföras 2015. Förvaltningen har under året fortsatt sitt arbete att utveckla det trygghetsskapande arbetet som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala BRÅ) olika arbetsgrupper utifrån den framtagna handlingsplanen och samverkansöverenskommelser med berörda aktörer.

Nämnden erhöll medel för 2014 för åtgärder utifrån Vackra Stockholm samt för tillgänglighetsåtgärder i stadsdelens utemiljö. Förvaltningen arbetar ständigt med underhåll av stadsdelens parkvägar med fokus på skymmande buskage, skymd belysning samt renhållning för att öka den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet. Med de medel nämnden beviljats utifrån Vackra Stockholm har totalt 18 feriearbetare kunnat anställas för att utföra gallring och glesning av sly längs gångvägar och parker samt extra insatser för städning och rensning av utemiljön.

Nämnden erhöll medel för att öka tillgängligheten i stadsdelen. Åtgärder och investeringar har genomförts i det pågående upprustningsprojektet i Aspudsparken, där lekpark och trappor renoverats och tillgängliggjorts. Förvaltningen har även renoverat och tillgängliggjort trappor runt om i stadsdelen.

Administration

Avdelningen för administration har ansvarat för förvaltningens övergripande ekonomiarbete, HR-funktion, nämndadministrationen till stadsdelsnämnden och sociala delegationen,

upphandlingar, informationsfrågor samt har haft hand om förvaltningens diarium och arkiv.

Avdelningens ekonomienhet har ansvarat för förvaltningens övergripande ekonomiarbete som t.ex. budget, uppföljning, redovisning och bokslut, stöd och service till enheterna samt samordning av internkontroll. Ekonomienheten har dessutom genomfört utbildningar för chefer och andra nyckelpersoner samt deltagit som pilot för uppgraderingen av Agresso ekonomisystem.

Under 2014 har arbetet fortsatt med Agresso e-handel för beställningar av livsmedel, förbrukningsmaterial och kontorsmaterial där förvaltningen är med i planeringen av breddinförandet. Även arbetet inom projektet e-Dok har fortsatt under året.

Aktivitetsplanen för konkurrensutsättning har i stort sett följts. För två verksamheter, Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende samt Sjövikens och Telefonplans servicebostäder enligt LSS kommer driften att återgå i egen regi 2015.

Avdelningens HR-funktion har arbetat förvaltningsövergripande och utarbetat riktlinjer, givit konsultativt stöd, bistått med lag- och avtalstolkning, informerat och utbildat förvaltningens chefer inom personalområdet. Exempel på områden är arbetsrätt, rekrytering/anställning, arbetsmiljö, omställning, rehabilitering, lönefrågor, förhandlingar, jämställdhet och likabehandling. Under våren har en utbildning i arbetsmiljö riktad till chefer och skyddsombud genomförts. Andra viktiga områden är arbetet med att minska sjukfrånvaron och att erbjuda ofrivilligt deltidsanställda heltid.

Avdelningens kommunikationsenhet har arbetat förvaltningsövergripande, givit stöd och utbildat förvaltningens chefer inom kommunikationsområdet utifrån stadens mål för kommunikation. Prioriterade områden har varit Jämför service, att effektivisera förvaltningens webbarbete, bemötande, utveckla den interna kommunikationen och att sätta den grafiska profilen och det gemensamma varumärket i verksamheterna. Enheten har bedrivit Leanarbete under 2014 på Droppen/Bruket. Arbetet inleddes 2013 och fortsatte under 2014.

Medicinskt ansvarig sjuksköterska har följt upp nämndens medicinska ansvar i de särskilda boendeformerna och socialpsykiatriska gruppboendestäder inklusive rehabilitering inom äldreomsorg samt arbetat med patientsäkerhetsfrågor.

Under 2014 har ett digitalt dokumentationssystem för hälso- och sjukvård införts. Förvaltningen har varit representerad i stadens centrala arbetsgrupp som arbetat med införandet. Under 2014 har 268 ungdomar erbjudits feriearbete. Arbetet med EU-projektet Cross Innovation har fortsatt. Avdelningen har följt upp aktivitetsplanen för konkurrensutsättning

Uppföljning av Kommunfullmäktiges inriktningsmål

KF:s inriktningsmål:

1. Stockholm är en attraktiv, trygg, tillgänglig och växande stad för boende, företagande och besök

Stadsdelsnämnden har bidragit till kommunfullmäktiges måluppfyllelse genom att genomföra aktivitetsplanen för konkurrensutsättning, arbeta miljömedvetet och medverka till att människor kommer bort från bidragsberoende. Nämnden har medverkat också till en ren,

vacker och trygg stad där stockholmarna har ett rikt, varierat och tillgängligt kultur och idrottsliv. Förvaltningen har arbetat med utvecklingen av Telefonplan, Vision Söderort och kreativa näringar. Förvaltningen har medverkat i ett e-tjänstprojekt, bekräftelse av faderskap, på nationell nivå. Förvaltningen har arbetat med att öka den upplevda tryggheten i stadsdelen och städning av stadsdelens parker och grönområden. Även arbetet med att utveckla miljöarbetet har prioriterats.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Företag väljer att etablera sig i Stockholm framför andra städer i norra Europa

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden, tillsammans med Stockholm Business region, kulturförvaltningen och lokala aktörer har bidragit till utvecklingen av området vid Telefonplan med fokus på utvecklingen av kreativa näringar. Stadsdelsnämnden har träffat det lokala näringslivet genom medverkan i styrgruppen för Telefonplan, företagarföreningarna i Liljeholmen, Västertorp och Västberga där bland annat företagens frågor har besvarats och utvecklingen av området har diskuterats. I styrgruppen för Telefonplan ingår representanter för fastighetsägare, Konstfack, Stockholm Business Region, kulturförvaltningen, stadsledningskontoret, SITE, Kolonien och Stockholmsmässan. Förvaltningen har drivit för Stockholm stads räkning projektet Cross Innovation, ett INTERREG IV C projekt, med inriktning att underlätta utvecklingen av nya innovationer med utgångspunkt från de kulturella och kreativa näringarna.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel upphandlad verksamhet i konkurrens	33,02 %	31,07 %	37 %	37 %	2014

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till att Stockholm ska bli norra Europas mest företagsvänliga stad

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att de planerade verksamhetsupphandlingarna i aktivitetsplanen genomförs, att förvaltningen arbetar för att stärka varumärket för Telefonplan samt att kunskaperna ökar om hur en stad kan utveckla ett stöd för kulturella och kreativa näringar bland annat genom EU-projektet Cross Innovation.

Analys

Samarbetet med det lokala näringslivet i Hägersten-Liljeholmen om utvecklingen av Telefonplan har fortsatt i enlighet med stadens Vision 2030. Förvaltningen har tillsammans

med näringslivsrepresentanter, fastighetsägare, Konstfack, Stockholm Business Region, kulturförvaltningen, stadsledningskontoret och Stockholmsmässan deltagit i styrgruppen för Telefonplan med uppdrag att bl.a. marknadsföra Telefonplan.

Förvaltningen har drivit för Stockholm stads räkning projektet Cross Innovation, ett INTERREG IV C projekt, med inriktning att öka kunskaperna och att underlätta utvecklingen av nya innovationer med utgångspunkt från de kulturella och kreativa näringarna.

Förvaltningen har bidragit med erfarenheter från Cross Innovation vid framtagande av stadens Innovationsstrategi och i arbetet med Innovationskraft Stockholm. Förvaltningen har ingått i stadsledningskontoret projektansökan gällande en förstudie inom ERUF (Europeiska regionala utvecklingsfonden) – En sammanhållen stad och kan leda till en projektansökan till Europeiska socialfonden och regionalfonden. Förvaltningen har bidragit till utvecklingen av Commute Västberga för företagen i området.

Aktivitetsplanen för konkurrensutsättning har i stort sett följts. För två verksamheter, Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende samt Sjövikens och Telefonplans servicebostäder enligt LSS kommer driften att återgå i egen regi 2015.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Invånare i Stockholm är självförsörjande

● Uppfylls helt

Analys

Stadsdelen har en förhållandevis stabil och låg andel bidragstagare jämfört med befolkningens storlek. Både andelen och antalet bidragstagare har i genomsnitt per månad under en tolv månadersperiod minskat något under året. Antalet långvariga bidragstagare har minskat något vilket kan vara ett resultat av att förvaltningen fokuserat på denna grupp under 2014, bland annat genom att använda det implementerade bedömningsinstrumentet FIA i syfte att klargöra vilka insatser som är lämpligast för att bli självförsörjande samt genom att erbjuda anpassade insatser via Jobbtorget och även arbetsträningsplatser vid förvaltningens egna sysselsättningsverksamheter. En konsultläkare har även anlitats som stöd för att bedöma arbetsförmågan hos långvarigt bidragsberoende med syfte att stödja de till annan försörjning, t.ex. sjukersättning.

Den största kategorin av bidragstagare i stadsdelsområdet är arbetslösa personer med otillräcklig eller ingen ersättning från A-kassa eller arbetsförmedling. Den näst största gruppen är sjukskrivna personer som saknar ersättning från Försäkringskassan. Den tredje stora gruppen är personer som är förhindrade till självförsörjning med anledning av social/medicinska skäl. Andelen sjukskrivna har under året ökat något medan andelen arbetslösa minskat något.

Fokus i arbetet ligger på att hjälpa bidragstagare till en annan försörjning genom att fortsätta samarbetet med jobbtorget, arbetsförmedlingen, försäkringskassan m.fl.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal praktikplatser som kan tillhandahållas för de aspiranter som Jobbtorg Stockholm kan matcha	84 st	82 st	56 st	1600 st	VB 2014
  Andel barn som lever i familjer som är beroende av ekonomiskt bistånd	1 %	1,13 %	1,3 %	4,0 %	VB 2014
Analys Andelen och antalet barn som lever i bidragsberoende familjer har under det senaste året minskat jämfört med föregående år. Under december 2013-november 2014 fanns i genomsnitt 155 barn i bidragssökande familjer jämfört med 169 motsvarande period ett år tidigare. Andelen barn har sjunkit från 1,13 % till 1,0 %. Genomsnittet i staden är 3,4 %.					
  Andel personer beroende av ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,82 %	0,85 %	0,9 %	2,0 %	VB 2014
Analys Andelen och antalet personer som är beroende av ekonomiskt bistånd har minskat under 2014 jämfört med föregående år. Under december 2013- november 2014 var antalet i genomsnitt 666 personer jämfört med 671 personer samma period för ett år sedan. Andelen bidragstagare i stadsdelen har minskat från 0,85 % vid samma mätperiod under 2013 till 0,82 % för 2014. Andelen bidragstagare i staden är enligt den senaste mätning 1,86 % med en variation från 0,35 % på Östermalm till 6,21 % i Rinkeby-Kista.					
  Andel vuxna som har ett långvarigt beroende av ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,5 %	0,5 %	0,5 %	1,2 %	VB 2014
Analys Antalet långvariga (= minst tio månader) bidragstagare var under perioden december 2013-november 2014 i genomsnitt 299 personer vilket är en minskning med tio personer sedan mätning motsvarande period föregående år. Andelen långvariga bidragstagare i stadsdelsområdet har sjunkit något sedan mätning samma period 2013 och beräknas nu vara 0,53 % av befolkningen jämfört med 0,57 % föregående år. Motsvarande siffror för staden som helhet är 1,21 % med en spridning från 0,22 % på Kungsholmen till 3,76 % i Rinkeby-Kista.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnderna ska samverka med arbetsmarknadsnämnden och socialnämnden i syfte att främja samordning, utveckling och en effektiv uppföljning av stadens arbetsmarknadsåtgärder	2014-01-01	2014-12-31	
Analys En biträdande enhetschef vid enheten för ekonomiskt bistånd har under året deltagit i ett nätverk som arbetar med att samordna stadens arbetsmarknadsinsatser. Nätverket har bland annat tagit fram riktlinjer för utförardokumentation och tagit fram en blankett för beställning och genomförande av insats.			
 Stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet med att identifiera felaktiga utbetalningar samt mäta effekten av arbetet.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys En särskild handläggare vid enheten för ekonomiskt bistånd arbetar med ärenden som gäller felaktiga utbetalningar. Under året har 37 fut-utredningar startat och resultatet av dem (hur många som återbetalar) följs upp löpande.			

Nämndmål:

Andelen bidragstagare i befolkningen ska minska.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Andelen invånare i stadsdelsområdet som har annan försörjning än ekonomiskt bistånd ska öka.

Analys

Andelen personer som uppbär ekonomiskt bistånd har fortsatt att minska i takt med inflyttning av personer med goda ekonomiska förutsättningar till stadsdelen. Även andelen personer som har ett långvarigt bidragsberoende har minskat något under året.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholms livsmiljö är hållbar

● Uppfylls helt

Analys

Miljöarbetet som genomförs i nämndens verksamheter utgår från de mål och indikatorer som fastställts av kommunfullmäktige. Nämndens miljöhandlingsplan som utgår från Stockholms miljöprogram ligger till grund för nämndens miljöarbete.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andel dubbdäck	0 %	0 %	0 %	tas fram av nämnden/ styrelsen	2014
Analys Förvaltningen använder inte dubbdäck till några av sina fordon.					
● Andel ekologiska livsmedel i stadens egna verksamheter	27,38 %	20,58 %	20 %	20 %	VB 2014
Analys Andel ekologiska livsmedel i stadens egna verksamheter har ökat under 2014. En bidragande anledning är att medvetenheten om ekologiska livsmedel inom stadsdelsområdets verksamheter har ökat i och med den nya inköpsmodulen.					
● Andel elbilar	52,94 %	50 %	45 %	9 %	2014
Analys Förvaltningen har totalt 17 bilar varav 9 är elbilar.					
● Andel miljöbilar i stadens bilflotta	100 %	100 %	100 %	100 %	VB 2014

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys Av förvaltningens 17 miljöbilar är 9 elbilar.					
Andel miljöbränslen i stadens etanol- och biogasfordon	60,84 %	54,32 %	45 %	tas fram av nämnd/styrelse	VB 2014
Andel relevanta upphandlingar av varor och tjänster där krav ställts på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår	100 %		100 %	tas fram av nämnd/styrelse	2014
Analys Under året har nämnden beslutat om 5 upphandlingar. Förvaltningen ställer alltid krav på att miljö- och hälsofarliga ämnen inte ingår vid upphandlingar.					
Elanvändning per kvadratmeter	63,4 kwh/kvm	63,9 kwh/kvm	65 kwh/kvm	33 kWh	2014
Mängden matavfall som stadens verksamheter sorterar ut för biologisk behandling	58,7 %	53,5 %	58 %	45 %	2014
Analys Arbetet med att införa sortering av matavfall på enheter som tillhandahåller mat har pågått under året med fokus på förskolor.					

Nämndmål:

Verksamheterna bedrivs med lägsta möjliga miljöbelastning

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att nämndens verksamheter bedrivs med lägsta möjliga miljöbelastning.

Analys

Förvaltningen bidrar till stadens mål genom att miljöanpassa sina verksamheter. Genomförande av hämtning av matavfall i berörda verksamheter har fortsatt under 2014. Vid investeringar i inventarier och maskiner har inriktningen varit att byta ut äldre kyl- och frysanläggningar, torkskåp med mera i syfte att bidra till minskad energiförbrukning. Ett viktigt fokus under 2014 har varit fortsatt information och tydliga anvisningar för att enheterna ska tanka alternativa drivmedel, samt att befintliga bilar byts ut mot elbilar när avtalen löper ut.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Andel remissyttranden över detaljplaner där förvaltningen bevakar frågor ur perspektivet hållbar stadsutveckling	100 %	100 %	100 %		2014

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys Förvaltningen har bevakat samtliga förslag på nya detaljplaner ur ett hållbarhetsperspektiv och lämnat synpunkter där det varit motiverat.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ersätta befintliga bilar då avtalen löper ut under året, med elbilar där det är möjligt.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Förvaltningen har inte gjort några inköp av bilar under 2014.			
 Genom informationsinsatser säkerställa att de enheter som berörs tankar förnyelsebart drivmedel när detta finns att tillgå på tankstationerna.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Vid två tillfällen under året har informationsinsatser genomförts för att försöka klara nämndens mål för förnyelsebart drivmedel.			
 Inventering av samtliga enheter som tillhandahåller mat i syfte att genomföra utsortering av matavfall.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Arbetet med att införa sortering av matavfall på enheter som tillhandahåller mat har pågått under året med fokus på förskolor.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Det byggs många bostäder i Stockholm

 Uppfylls helt

Analys

För att bidra till en snabbare planprocess deltar förvaltningen i tidigt skede för att undvika uppskov med remissyttranden. Förvaltningen har tagit fram en plan för utbyggnad av bostäder med särskild service i stadsdelen med målsättningen att färdigställa ett boende per år.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	7		7	tas fram av nämnden	2014
Analys Sju serviceägenheter har färdigställts i Midsommarkransen, vid Främlingsvägen, i år.					
  Antal påbörjade bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	7		7	tas fram av nämnden	2014
Analys Sju bostäder med särskild service har påbörjats i kvarteret Golvläggaren i Årstadal.					

Nämndmål:

Nämnden ska bidra till en effektivare planprocess

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att förvaltningen bidrar till en effektivare planprocess.

Analys

Genom information i tidigt skede om kommande planprojekt till nämnden samt genom tidig dialog med ansvariga förvaltningar ska stadsdelsförvaltningen vara väl förberedd i samrådsskedet. På så sätt kan begäran om uppskov med yttrande över nya detaljplaner undvikas.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Ge tidig information till nämnden om kommande planprojekt.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Nämnden informeras genom de markanvisningar som kommit till nämnden för kännedom.			

Nämndmål:

Nämnden ska verka för att nya bostäder med särskild service byggs i stadsdelsområdet

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att fler personer med funktionsnedsättning kan få en lämplig bostad i stadsdelsområdet.

Analys

Förvaltningen bevakar fortlöpande möjligheterna att inrätta bostäder med särskild service i kommande nybyggnation i stadsdelsområdet i dialog med fackförvaltningarna och byggherrar. Under 2014 öppnade sju servicelägenheter vid Främlingsvägen i Midsommarkransen och under 2015 planeras sju servicelägenheter i kv Golvläggaren i Årstadal. Förvaltningen ser för närvarande över lämpliga projekt att planera in bostäder med särskild service i under åren 2016 och 2017. Målet är att ett projekt per år genomförs i stadsdelsområdet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Förvaltningen ska öppna en ny grupp- eller servicebostad varje år.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Förvaltningen bevakar fortlöpande möjligheterna att inrätta bostäder med särskild service i kommande nybyggnation i stadsdelsområdet i dialog med fackförvaltningarna och byggherrar. Under 2014 öppnades sju servicelägenheter vid Främlingsvägen i Midsommarkransen och under 2015 planeras sju servicelägenheter i kv Golvläggaren i Årstadal.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Stockholmarna är nöjda med kultur- och idrottsmöjligheterna i Stockholm

● Uppfylls helt

Analys

Genom hanteringen av kultur- och föreningsbidrag bidrar nämnden till möjligheter för medborgare att utöva kulturverksamhet. I samband med exploateringsprojekt i stadsdelsområdet bevakar förvaltningen möjligheterna att utveckla tillgången till lek, rekreation och spontanidrott.

Nämndmål:

Boende i Hägersten- Liljeholmen upplever ett varierat och tillgängligt kultur- och idrottsliv

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att boende i Hägersten-Liljeholmen upplever ett varierat och tillgängligt kultur- och idrottsliv.

Analys

Förvaltningen arbetar med att göra det lokala kulturutbudet mera tillgängligt. Barn och ungdomar är prioriterade i förvaltningens satsningar där de ska ges möjligheter att uppleva och själva utöva kulturaktiviteter. Varje barn i förskolan erhåller en kulturpeng. I samband med utveckling och exploateringar i området lyfter förvaltningen fram behovet av möjligheter till spontan lek och idrott. Under 2013 togs ett program för upprustning av Aspudsparken fram, i det arbetet har tillgänglighetsaspekten beaktats. Upprustningen påbörjades 2014 och kommer slutföras 2015. Under 2014 har förvaltningen anlagt en mindre bollplan i Fruängen med konstgräs samt anlagt en boulebana på Hägerstensåsen för att öka möjligheterna till spontanidrott i stadsdelen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förvaltningen anlägger konstgräsplan på den lilla bollplanen bredvid Fruängens skola.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Konstgräsplanen stod färdig sommaren 2014.			
✓ Förvaltningen ska se till att tillgänglighetsaspekter beaktas vid Aspudsparkens upprustning.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Upprustningen av parken påbörjades 2014 och slutförs 2015. Hänsyn till tillgänglighetsaspekter utifrån stadens riktlinjer beaktas under hela processens gång.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Stockholm upplevs som en trygg, säker och ren stad

● Uppfylls helt

Analys

Förvaltningen bidrar till att uppfylla stadens mål genom det fortlöpande arbetet med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel.

Tillsammans med exploateringskontoret och trafikkontoret ser förvaltningen också över den fysiska miljön och tillgängligheten i området i syfte att genomföra förbättringar vid behov. Förvaltningen har under året fortsatt med att utveckla det trygghetsskapande arbetet som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala BRÅ) olika arbetsgrupper utifrån den framtagna handlingsplanen och samverkansöverenskommelser med berörda aktörer.

Återkoppling från Boendedialogen i Fruängen genomfördes i maj vilket uppskattades av boende i området.

Illegala bosättningar förekommer i stadsdelsområdet. Vid kännedom om dessa arbetar förvaltningen efter stadens riktlinjer om hur illegala bosättningar ska hanteras. När en illegal bosättning har flyttats ansvarar förvaltningen för att städa upp och återställa marken.

Nämnden erhöll medel för 2014 till åtgärder utifrån Vackra Stockholm. Dessa har använts till en satsning på feriearbete inom renhållning och skötsel för att försköna stadsdelsområdets stadsmiljö. Totalt 18 feriearbetare kunde anställas genom dessa medel.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	82 %	87 %	81 %	73 %	2014
Analys Förvaltningen har under året fortsatt sitt arbete att utveckla det trygghetsskapande arbetet som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala BRÅ) olika arbetsgrupper utifrån den framtagna handlingsplanen och samverkansöverenskommelser med berörda aktörer. Förvaltningen arbetar ständigt med underhåll av stadsdelens parkvägar med fokus på skymmande buskage, skymd belysning samt renhållning för att öka den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet.					
● Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	72 %	61 %	62 %	62 %	2014
Analys Förvaltningen arbetar fortlöpande med underhåll och städning av stadsdelsområdets parkmiljöer med fokus på trygghet och trivsel. Tillsammans med exploateringskontoret och trafikkontoret ser förvaltningen också över den fysiska miljön och tillgängligheten i området i syfte att genomföra förbättringar vid behov.					
● Andel genomförda åtgärder inom ramen för RSA	100 %	100 %	100 %	100 %	2014
Analys Åtgärder är genomförda för att förebygga tre identifierade sårbarheter utifrån RSA. Stadsdelsförvaltningen har reviderat sin beredskapsplan för kris och katastrof, anordnat utbildningar i brandskydd och sett över vägar för informationsspridning vid en eventuell kris.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna implementera stadens program för kvinnofrid och riktlinjer för personal inom socialtjänsten som möter våld i nära relationer i stadens verksamheter.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Förvaltningens team för våld i nära relationer arbetar i enlighet med stadens program för kvinnofrid samt handlägger våldsärenden i enlighet med stadens riktlinjer. Förvaltningen har en arbetsgrupp, FRIDA-gruppen, med representanter från social omsorgs myndighetsutövande enheter. Syftet med arbetsgruppen är att internt kompetensutveckla arbetet med våld i nära relationer. Gruppen har arbetat med att kompetensutveckla enheterna kring stadens handlingsplan och riktlinjer.			
✓ Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med ett könsneutralt förhållningssätt i arbetet med våld i nära relationer.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Förvaltningens team mot våld i nära relation har alltid tagit emot våldsutsatta oavsett kön eller sexuell läggning. Samma förhållningssätt gäller för insatser till våldsutövare.			
✓ Stadsdelsnämnderna ska i enlighet med kommunstyrelsens beslut implementera riktlinjer för idéburen stadsförbättring	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Riktlinjer för idéburen stadsförbättring har implementerats.			

Nämndmål:

Boende i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga

● Uppfylles helt

Förväntat resultat

Att de boende i Hägersten-Liljeholmen känner sig trygga.

Analys

Förvaltningen arbetar fortlöpande med underhåll av stadsdelens parkvägar med fokus på skymmande buskage, skymd belysning samt renhållning för att öka den upplevda tryggheten i stadsdelsområdet. Med de medel nämnden beviljats utifrån Vackra Stockholm har gallring och glesning av sly längs gångvägar och parker genomförts. Totalt kunde förvaltningen anställa 18 feriearbetare för att utföra detta arbete. Utöver detta har även mer effektiv städning och rensning av utemiljö skett. Trygghetsvandringar genomförs varje år och har även genomförts under 2014, då boende bjuds in och ges möjlighet att lämna synpunkter på närmiljön. Under året har arbetet med att minska ungdomars användning av tobak, alkohol och narkotika fortsatt genom Lokala BRÅ:s olika samverkansgrupper. På samma sätt har förvaltningen arbetat vidare med ökad trygghet för äldre samt att skapa tryggare och trivsammare centrum.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
● Andelen unga som har kommit till samtal på kallelse från socialtjänstenheten underrättelse från	100 %		90 %		2014

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
polisen om misstänkt förstagångsbrott (24-timmarsregeln)					
Analys Gammal indikator, utfall redovisas därför inte. Se istället indikatorn nedan om andel ungdomar anmälda för brott som kallats till samtal inom 48 timmar.					
● Andel ungdomar i andra årskursen på gymnasiet som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol.	28 %	14,5 %	14,5 %		2014
● Andel ungdomar i andra årskursen på gymnasiet som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika.	92	72	72 %		2014
● Andel ungdomar i andra årskursen på gymnasiet som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak.	65	61,5	61,5 %		2014
● Andel ungdomar i klass 9 som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol.	48	39,5	39,5 %		2014
● Andel ungdomar i klass 9 som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika.	95	90	90 %		2014
◆ Andel ungdomar i klass 9 som i Stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak.	76	79,5	79,5 %		2014
● Andelen som känner oro för att utsättas för brott någon gång i månaden eller oftare.	12	13	13 %		2014
Analys Förvaltningen arbetar systematiskt med brottsförebyggande och trygghetsskapande frågor inom stadsdelen. Förvaltningen har under året fortsatt sitt arbete att utveckla det trygghetsskapande arbetet som sker genom Lokala Brottsförebyggande Rådets (Lokala BRÅ) olika arbetsgrupper utifrån den framtagna handlingsplanen och samverkansöverenskommelser med berörda aktörer.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Arbeta för att minska tobak-, alkohol- och narkotikaanvändningen bland ungdomar.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Stadsdelsförvaltningen, utbildningsförvaltningen och närpolisen har samarbetat för att minska tobak, alkohol och narkotikakonsumtionen bland ungdomar i Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde. Föräldrar, barn- och ungdomsföreningar samt lokala handlare har involverats i arbetet och erbjudits en aktiv roll. I projektet arbete mot cannabis togs en metod att arbeta mot droger fram, personal, föräldrar och elever i klass 8 i två skolor har ingått i en pilotstudie. Projektet är ett samarbete mellan stadsdelsförvaltningen, utbildningsförvaltningen samt polisen och har möjliggjorts genom medel från socialnämnden.			
✓ Arbeta med ökad trygghet för äldre.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Samverkansgruppen med representanter från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning, Skärholmens närpolis, brandmyndighet, och lokala pensionärsrådet har under året sammanträtt vid fyra tillfällen.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Arbeta vidare med tryggare och trivsammare centrumgruppen	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Arbetsgruppen för tryggare och trivsammare centrum har haft möten sex gånger under året för att lyfta viktiga frågor och ta fram gemensamma trygghetsskapande åtgärder. I gruppen deltar en representant från Skärholmen närpolisområde, centrumchef för Liljeholmstorget och Fruängens centrum, Citycon, ansvariga för Lennart Erikssons fastigheter ABs bestånd i området, MTR, SL, trafikkontoret samt enhetschef med flera representanter för vuxenheten och avdelningschef med flera representanter för avdelningen för samhällsplanering vid Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning. Gruppen har sammanträtt sex gånger.			
✓ Fortsatt arbete med samverkansgruppen för skola, förskola, polis, socialtjänst och fritid.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Arbetsgruppen, med representanter från stadsdelsförvaltning, utbildningsförvaltning, närpolis och ungdomsgårdarna, har samarbetat för att främja en god uppväxt för barn och ungdomar i stadsdelsområdet. Gruppen har arrangerat en samverkansdag runt 12-16 åringar. En nätverksgrupp med de som möter ungdomar i sitt värv som skolans kuratorer, polisens yttre ungdomsgrupp, fältassistenter och andra representanter för barn- och ungdomsenheten, representanter för församlingarna och preventionssamordnaren har mötts vid fyra tillfällen under året. En annan nätverksgrupp med rektorer, enhetschef från barn- och ungdomsenheten, polisens yttre ungdomsgrupp, stadsdelens fältassistenter och preventionssamordnaren har sammanträtt fyra gånger.			
✓ Genomföra tobaks- och folkölstillsyn enligt kommunfullmäktiges riktlinjer.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Totalt har 95 tillsynsbesök på försäljningsställen inom stadsdelsområdet genomförts under året, 18 av dem skedde i samarbete med Närpolisen.			
✓ Genomföra trygghetsvandringar i stadsdelsområdet.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Trygghetsvandringar i Hägersten-Liljeholmen benämns närmiljövandringar. Under hösten har en vandring företagits i Fruängen, två virtuella vandringar har genomförts vid sittande bord. Under några år har de boendes intresse för deltagande avtagit och 2014 har bara tjänstemän deltagit vid vandringarna.			
✓ Minst en krisledningsövning ska genomföras under året.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys En krisledningsövning har genomförts under året.			

Nämndmål:

Stadsdelens parker upplevs rena

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Att stadsdelens parker upplevs som rena genom de insatser inom drift- och underhåll som förvaltningen genomför.

Analys

Förvaltningen strävar ständigt efter att stadsdelens parker ska upplevas som rena. Det sker genom entreprenöravtalet för parkskötsel och fortlöpande uppföljning av att avtalet följs. Vid behov sätts fler papperskorgar ut och extra städning beställs vid ovanligt hög belastning på

stadsdelens rekreationsytor. Med de medel nämnden beviljats utifrån Vackra Stockholm har totalt 18 feriearbetare kunnat anställas för att genomföra gallring och glesning av sly längs gångvägar och parker för att ge både försköning och förbättrad trygghet. Utöver detta har en mer effektiv städning och rensning av utemiljön genomförts.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Genomföra en utökad gallring av sly längs gångvägar och i parker samt utökad städning i parker om medel erhålls från Vackra Stockholm.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Med de medel nämnden beviljats utifrån Vackra Stockholm har totalt 18 feriearbetare kunnat anställas för att utföra gallring och glesning av sly längs gångvägar och parker samt extra insatser för städning och rensning av utemiljön.			

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter och lokaler ska vara tillgängliga för alla

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla ska kunna besöka nämndens lokaler och ta del av nämndens information utan att eventuell funktionsnedsättning ska utgöra ett hinder för detta.

Analys

Nämnden ansökte om och erhöll medel för att öka tillgängligheten i stadsdelen. Åtgärder och investeringar har genomförts i det pågående upprustningsprojektet i Aspudsparken, där lekpark och trappor renoverats och tillgängliggjorts. Förvaltningen har även renoverat och tillgängliggjort trappor runt om i stadsdelen.

Avdelningen för social omsorg har fortsatt med att anpassa sin muntliga och skriftliga kommunikation till de olika behov som brukare kan ha till följd av sina funktionsnedsättningar. Alla avdelningens verksamheter har tillgängliga lokaler utom Hunddagis Trofast, som dock kommer att flytta om och när lämplig lokal hittas.

Äldreomsorgens verksamhetslokaler och boenden är tillgängliga. Nya internetuppkopplingar med tillgång till "gästnät" som bland annat pensionärsföreningar kan använda finns vid Axelsbergs äldreboende och Fruängsgårdens servicehus.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Att i en eller några lekparkar i stadsdelen genomföra åtgärder som höjer tillgängligheten. Aktiviteten är beroende av om sökta tillgänglighetsmedel erhålls.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Åtgärder och investeringar har genomförts i det pågående upprustningsprojektet i Aspudsparken, där lekpark och trappor renoverats och tillgängliggjorts. Förvaltningen har även renoverat och tillgängliggjort trappor runt om i stadsdelen.			
✓ Förvaltningen ska göra ljudmätningar på fem nya förskolor.	2014-01-01	2014-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Under året har ljudmätningar genomförts på fem nya förskolor.			
✓ Förvaltningen ska se till att alla nybyggda förskolor är tillgängliga.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Vid nybyggnation av förskolor följer förvaltningen gällande byggkrav och riktlinjer för tillgänglighet.			
✓ Förvaltningen ska ta fram en rutin för att mäta ljudnivån på förskolor.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Sedan aktiviteten skrevs har lagstiftningen ändrats. För att få slutbesked i bygglovsärenden krävs att vissa ljudmätningar har utförts. Därför är utvecklandet av en rutin för ljudmätning inte nödvändig, vilket gör aktiviteten inaktuell.			

KF:s inriktningsmål:

2. Kvalitet och valfrihet utvecklas och förbättras

I staden finns valfrihetssystem för insatser till personer med olika former av funktionsnedsättning, till äldre samt inom förskoleverksamheten. Inom stadsdelsområdet finns såväl kommunala som privata utförare.

Inom social omsorg och äldreomsorg informeras brukarna av biståndsbedömare och genom Jämför service om vilka utförare de kan välja. Kvaliteten följs upp genom centrala brukarundersökningar och kontrolleras fortlöpande genom bland annat egna brukarundersökningar, verksamhetsuppföljningar och kollegiegranskningar. Medarbetarna erbjuds utbildningar som är anpassade till behov i respektive verksamhet. Kvaliteten hos entreprenad drivna verksamheter följs upp genom regelbundna besök och kontakter med utförarna. Vid vård- och omsorgsboende som drivs på entreprenad genomförs också oanmälda besök på dagtid och kvälls-/natttid. Oanmälda kvälls-/nattbesök görs även på stadsdelens servicehus och vård- och omsorgsboende som drivs i egen regi.

De egna utförarenheterna arbetar ständigt med att utveckla sin verksamhet och anpassa den till behoven hos olika kategorier av brukare.

Enheterna följer domar från förvaltningsdomstolar, beslut från tillsynsmyndigheter och påpekanden från stadens revisorer.

För att säkerställa en god kvalitet i verksamheterna används inom social omsorgs verksamhet manualbaserade metoder för utredning och uppföljning av insatser. Äldreomsorgens biståndshandläggare använder stadens gemensamma kartläggnings- och bedömningsinstrument för biståndsbedömning.

Stadsdelsförvaltningen har arbetat aktivt för att vara en attraktiv arbetsgivare. Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts under våren. Chefsforum som riktar sig till alla chefer har genomförts under vår och höst med olika teman. Kompetensförsörjning har säkerställts bl.a. via medarbetarsamtal då individuella kompetensutvecklingsplaner utarbetas. Enheterna har arbetat aktivt utifrån jämställdhets- och mångfaldsplanen bl.a. vid rekryteringar, genom informationsinsatser och diskussioner.

Målet att 100 % av de som har ofrivillig deltid ska erbjudas heltid under året har inte kunnat uppnås helt.

Målet om sjukfrånvaron har inte kunnat uppfyllas under året.

Medarbetarenkäten har visat goda resultat och årsmålen för indikatorerna för medskapande är uppfyllda.

Förvaltningen har erbjudit feriearbete till 268 ungdomar under året.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Stockholmarna upplever att de erbjuds valfrihet och mångfald

 Uppfylls helt

Analys

Inom social omsorg finns valfrihet för verksamheter inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning och socialpsykiatri. Biståndsbedömare säkerställer att information om Jämför service ges genom att ha checklistor vid mötet med enskilda. Brukarnas upplevelse av valfrihet har redovisats i brukarundersökningen och visar att en stor del är medvetna om deras möjligheter till att välja utförare. Sedan föregående år har andelen ökat.

Inom äldreomsorgen finns valfrihet för hemtjänst, vård- och omsorgsboende och dagverksamhet. Detta innebär att den äldre efter biståndsbedömning väljer utförare som ingår i stadens valfrihetsmodeller. Både skriftlig och muntlig information erbjuds till äldre, brukare och anhöriga bland annat via Äldredirekt, stadsdelens biståndshandläggare och på stadens webb Jämför Service, där äldre och anhöriga kan jämföra olika verksamheter som ingår i valfriheten. Verksamheterna har även egna informationsbroschyrer. De årliga brukarundersökningarna visar att valfriheten är väl känd hos de äldre och deras anhöriga.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel brukare som upplever att de har valmöjlighet inom förskola	74 %	71 %	72 %	77 %	2014
Analys Föräldrarnas nöjdhet med valmöjligheterna har ökat från 71 % till 74 %, trots att förskoleplatser inte alltid finns att erbjuda där de efterfrågas. Många föräldrar får inte genast sitt förstahandsval, några får inte något av sina önskade val. Stadsdelen har en mycket stor efterfrågan på förskolor men har lyckats trots detta att erbjuda alla barn förskoleplats inom garantitiden. Vårdnadshavarnas önskemål om plats beaktas så långt som är möjligt.					
  Andel brukare som upplever att de har valmöjlighet inom omsorg om personer med funktionsnedsättning	73 %	59 %	69 %	69 %	2014
Analys I stadens brukarundersökningar till personer med LSS-insatser ställs frågan "vet du att du har möjlighet att välja verksamhet". Under 2014 har 73 % av brukarna med insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarat ja på denna fråga, vilket är en markant ökning jämfört med 2013 då 59 % svarade ja. Den genomsnittliga andelen ja-svar i staden som helhet är 68 %.					
  Andel brukare som upplever att de har valmöjlighet inom äldreomsorg, hemtjänst	82 %	93 %	90 %	90 %	2014

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys På frågan "Har du fått information om att du kan välja utförare av hemtjänsten?", svarade 82 % ja. Genomsnitt för staden var också 82 %. Årsmålet har inte uppfyllts.					
  Andel brukare som upplever att de har valmöjlighet inom äldreomsorg, vård- och omsorgsboende	87 %	88 %	84 %	84 %	2014
Analys Det är väl känt att man har möjlighet att välja vård- och omsorgsboende. På frågan "Vet du att du har möjlighet att välja äldreboende?", svarade 87 % ja. Genomsnittet för staden var 89 %.					

Nämndmål:

Brukarna ska ges ökade möjligheter till aktiva val genom en tillgänglig och tydlig information om verksamheten och utförare

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Brukarna ska på ett välinformerat sätt kunna välja en utförare som ger den insats som brukarna önskar och fått beviljad.

Analys

Inom social omsorg och äldreomsorgen ger biståndsbedömare muntlig och skriftlig information om aktuellt utbud av utförare för den insats som brukaren är i behov av. Information om både privata och kommunala utförare finns på stadens Jämför Service. Enheterna försöker att anpassa informationen till de särskilda behov som olika brukare kan ha på grund av till exempel kognitiva svårigheter eller intellektuell funktionsnedsättning

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsförvaltningen bjuder in de fristående förskolorna inom stadsdelen till dialog.	2012-01-01	2013-12-31	
Analys Dialoger har förts med privata aktörer kring etablering av nya förskolor och behov av förskoleplatser.			
 Förvaltningen ska fortsätta ge kurser i hur personalen kan skriva enkelt, vårdat och begripligt.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Förvaltningen har haft en fortsättningskurs i dokumentation för handläggare vid äldreomsorgens beställarenhet i april 2014.			
 Förvaltningen ska se över enheternas information på Jämför service ur ett tillgänglighetsperspektiv.	2013-01-01	2014-12-31	
Analys En kartläggning av utvecklingsområden för att öka tillgängligheten av webbplatsen och Jämför service har genomförts och en plan har tagits fram för åtgärder under 2015.			
 Informationsfoldern Äldreomsorgen A-Ö ska skickas ut till 80-åringar i stadsdelen.	2011-01-01	2015-02-28	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Informationsfoldern Äldreomsorgen A-Ö har uppdaterats och kommer att skickas ut till alla 80-åringar i stadsdelen snarast möjligt.			
✓ Uppsökande verksamhet ska erbjudas personer över 80 år.	2012-01-01	2014-12-31	
Analys Hembesök har erbjudits av anhängigkonsulent till sammanboende par utan hemtjänstinsatser.			
✓ Äldre och anhöriga inbjuds till övergripande informationsträffar om äldreomsorg, utförare, föreningar, aktiviteter och brottsförebyggande arbete m.m.	2012-01-01	2014-12-31	
Analys Två informationsträffar har anordnats under 2014. En övergripande informationsträff hölls på Axelsbergs äldreboende. Inbjudan skickades till personer som fyllt 80 år och som inte har insatser från äldreomsorgen. Biståndshandläggare, distriktssköterska, syn- och hörselinstruktör, färdtjänsthandläggare, vaktmästartjänsten/ "fixartjänsten", anhängigkonsulenter samt polis informerade och svarade på frågor. Äldreomsorgens anhängigkonsulenter och biståndshandläggare deltog också i stadens anhängigvecka under hösten med information i Liljeholmsgallerian.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Barn och elever inhämtar och utvecklar kunskaper och värden

● Uppfylls helt

Analys

Uppföljningar och utvärderingar visar att stadsdelens förskolor ger en mycket god och eller god grund för barn att inhämta och utveckla kunskaper och värden. Alla barn har kunnat beredas plats inom garantitid.

Antal barn, grupper och förskolor

Antalet inskrivna barn i stadsdelens kommunala förskolor uppgick den 31 december 2013 till 4 497 barn inkl. allmän förskola i 303 barngrupper, vid 66 förskolor. Vid samma tidpunkt 2014 har stadsdelens kommunala förskolor 4 728 barn i 299 grupper och på 65 förskolor. Det finns därutöver finns en allmän förskola med 24 barn, två kommunala dagbarnvårdare med 10 barn samt fyra öppna förskolor varav en drivs på entreprenad. I en stadsdel med stor inflyttning och många barn kan antalet barn på förskola variera stort. Största skillnaden är från våren till sommaren då många barn slutar och börjar skolan. Sedan fylls barngrupperna succesivt under året. Mest barn var det i april månads mätning då fanns det totalt 4 868 barn inskrivna i förskoleverksamheten. Vid mätningen i slutet av augusti var det 4 662 barn inskrivna.

Systematiskt kvalitetsarbete

Stora insatser görs för att erbjuda förskolor av god kvalitet till alla barn boende i stadsdelen där föräldrarna så önskar, inom garantitiden. En kontinuerlig översyn av barngrupperna sker så att det råder balans mellan barngruppens behov, storlek och antalet barn per anställd.

Förskoleavdelningen har arbetat med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet inom

avdelningen och inom enheterna. Förskolorna arbetar i enlighet med nämndens mål för verksamhetsområdet. För att stödja förskolorna i sitt arbete och samtidigt få en bra uppföljning av verksamheten utan att öka bördan med mer dokumentation och administration fokuseras verksamhetsuppföljningen till ett begränsat antal områden och frågeställningar. Befintlig statistik och redan insamlade uppgifter används huvudsakligen som underlag; Likabehandlingsplaner, förskolans självvärdering "förskoleindikatorn" samt brukarundersökning. Detta ger en röd tråd av verksamhetsuppföljning genom de olika nivåerna i nämndens verksamhet. På respektive nivå kan man sammanställa sina styrkor och utvecklingsområden som i sin tur kan ge underlag för fortsatt utveckling och förslag till nästa års verksamhetsplan.

Förskolegaranti

Efterfrågan på förskolor är fortsatt stor och förvaltningen arbetar på olika sätt för att möta behoven av förskolor. Förskoleplats inom garantitiden har kunnat erbjudas. Ett antal vårdnadshavare får sina barn placerade på annan förskola än sina främsta val. Detta i sin tur leder till förändringar i barngrupperna då omflyttningar sker när barnet får erbjudande om plats som stämmer med vårdnadshavarnas önskemål.

Andel förskollärare

Rekrytering av förskollärare sker i stor konkurrens. Det råder brist på förskollärare och utbildningsplatserna för barnskötare som vill fortbilda sig till förskollärare är otillräckliga.

Förvaltningen arbetar på olika sätt för att vara en attraktiv arbetsgivare för förskollärare. Bland annat erbjuds nyutexaminerade förskollärare mentorskap. Möjligheter till fortbildning inom organisationen ges dels genom kollegialt lärande i nätverk och dels i form av seminarier, föreläsningar och kurser. Studenter erbjuds verksamhetsförlagd utbildning inom stadsdelen där goda erfarenheter kan resultera i framtida rekrytering.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	100 %	100 %	100 %	tas fram av nämnden	2014
Analys Stadsdelens förskolor har en trygg och säker miljö. Alla enheter rapporterar att samtliga förskolor har systematiskt barnsäkerhetsarbete. Hur och när de genomförs skyddsronder varierar men det sker enligt plan. Man gör barnsäkerhetsronder, brandkontroller och utrymningsövningar. Det finns organisation för löpande felanmälan att för att upprätthålla säkerheten. Medarbetare utbildas kontinuerligt kring hur man kan förebygga och agera vid barnolycksfall					
  Andel förskollärare av antal anställda	38 %	40 %	41 %	41 %	2014
Analys Stadsdelen andel förskollärare i årets mätning visar på 38,3%. Detta är också den genomsnittliga förskollärartätheten för staden. Insamling av statistikuppgifter sker i oktober i samband med att uppgifter lämnas till Statistiska centralbyrån, SCB. Föregående år var andelen förskollärare i stadsdelen i genomsnitt 40 %. Det finns dock en variation mellan olika förskolor. Andelen förskollärare har sjunkit de senaste åren. Det råder brist på förskollärare samtidigt som stadsdelen bygger ut antalet förskoleplatser, mer än någon annan stadsdel. Att nå kommunfullmäktiges mål och öka andelen förskollärare är med denna bakgrund en stor utmaning.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel nöjda föräldrar	83 %	80 %	83 %	85 %	2014
Analys Resultaten från brukarundersökning är relativt stabila över åren och generellt sett så är brukarna mycket nöjda alternativt nöjda med förskoleverksamheten. Som helhet har nöjdheten ökat inom samtliga frågeområden jämfört med föregående år. Nöjd föräldraindex har ökat, förra året ökade det med 10 procentenheter och nu med ytterligare 3 till 83 procentenheter.					
 Antal barn per grupp	15,5 barn/avd.	15 barn/avd.	16	16	2014
 Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	4,58 st	5,11 st	5,1	4,9	2014
 Personalens bedömning av "förskolans förmåga att stödja barns lärande och utveckling"	3,69	3,47	3,6	3,7	2014
Analys Generellt har stadsdelens förskolor en god eller mycket god förmåga att stödja barns lärande och utveckling. Förskolorna gör en självvärdering, gemensam för staden, där de bedömer hur väl de arbetar i enlighet med läroplanens mål för förskolan. Den består av fem delområden med var sina sex kriterienivåer (1-6). Vanligen görs denna under våren och ligger sedan till grund för förskolans utvecklingsarbete. Förskolor som når upp till nivå tre uppfyller grunderna i läroplanen. Genomsnittet för stadsdelens förskolor är 3,69. Variationer finns mellan förskolor och olika målområden. De flesta förskolor finns mellan 3,2 och 4.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska i samverkan ta fram konkreta strategier för att säkerställa att andelen legitimerade förskollärare ökar	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Strategier för att öka andelen förskollärare finns. Tyvärr har det inte påverkat andelen förskollärare som fortsätter att sjunka. Stadsdelen andel förskollärare är dock samma som genomsnittet för staden. Avdelningen arbetar för att identifiera och stärka det som uppfattas som attraktivt hos förskolorna som arbetsgivare. Samverkan sker med förskoleavdelningar i staden för att marknadsföra förskolan som arbetsplats.			
 Stadsdelsnämnderna och utbildningsnämnden ska säkerställa att handlingsplaner är framtagna för övergången förskola - skola i enlighet med stadens riktlinjer	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Handlingsplaner för övergång mellan förskola och skola finns framtagna i samarbete med Utbildningsförvaltningen.			
 Stadsdelsnämnderna ska erbjuda förskolans medarbetare kompetensutveckling och erbjuda medarbetarna pedagogisk grund- eller vidareutbildning till barnskötare eller förskollärare	2011-01-01	2014-12-31	
Analys Förvaltningen ordnar fortbildning och seminarier för förskolans medarbetare utifrån KFs mål och de behov och utvecklingsområden som fastställts i föregående års utvärdering som redovisas i kvalitetsredovisningen. Medarbetare utan formell utbildning och barnskötare uppmuntras till vidareutbildning. Stadens upphandlade utbildningsplatser till barnskötareutbildning som tilldelas stadsdelsförvaltningen utnyttjas fullt ut. Ett 30-tal barnskötare läser vidare till förskollärare med ledighet från arbetet under en dag per vecka. Förskolan får då ersättning för att ordna vikarie denna dag.			

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Stadsdelsnämnderna ska i nära samarbete med utbildningsnämnden och kulturnämnden inom projektet Stockholm högläser verka för att litteratur och läsning ska bli en mer naturlig del i barnens utbildning	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Stadsdelen har arbetat helt i enlighet med målsättningen och det har varit uppskattat och lärorikt. Stadsdelsförvaltningen och biblioteken har samarbetat och under hösten startades läsprojekt för alla stadsdelens förskolor. Drygt 70 läsombud deltar i studiecirkel med biblioteken. Inspirationsföreläsning har hållits om bilderboken med bilderboksforskaren Ulla Rhedin.			
✓ Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med matematik, naturvetenskap och teknik i förskolan	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Stadsdelens förskolor utvecklar kontinuerligt sitt arbete med matematik, naturvetenskap och teknik. Förskolor väljer själva sina fördjupningsområden som de arbetar med under året. Många förskolor har särskild fokus på att utveckla sitt arbete med matematik, naturvetenskap och teknik under året. Några deltar i NTA projekt.			
✓ Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med språkutveckling i förskolan	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Stadsdelens förskolor utvecklar kontinuerligt sitt arbete med barnens språkutveckling. De flesta förskolor har åtagande kring barnens språkutveckling, vilket innebär att förskolan identifierar och utvecklar arbetsmetoderna kring språkutveckling. Arbetet med läsprojekt är också starkt kopplat till det språkutvecklande arbetet.			

Nämndmål:

1. Förskolan främjar barnens förståelse för grundläggande demokratiska värden.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Likabehandlingsplanerna följs upp, utvärderas, hålls aktuella och revideras utifrån barngruppernas specifika behov. Förskolorna bidrar aktivt till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen

Analys

Förskolornas arbete med värderingar och att stödja och utveckla sociala relationer inom gruppen tillhör det grundläggande arbetet och bedöms vara god och mycket god i samtliga förskolor. Årets utvärderingar fokuseras på förskolornas likabehandlingsplaner och redovisning av vilka insatser som gjorts för att främja likabehandling, jämställdhet och förebygga kränkningar i enlighet med deras likabehandlingsplan. Resultat som redovisas kring likabehandlingsarbetet är bland annat nya och omarbetade likabehandlingsplaner, tydligare arbetsgång och rutiner samt en ökad medvetenhet om lagens innebörd. Insatser som beskrivs är kartläggningar av förskolans miljö och barngruppen för att förebygga och minimera risker för kränkningar och diskriminering. Fall och dilemman har diskuterats vilket lett till reflektioner kring bemötande och förhållningssätt. Värdegrundsarbete har

aktualiserats. Flera förskolor redovisar olika sätt att arbeta för att utmana sitt arbete kring slentrianmässiga könsroller och för att öka barnens delaktighet.

Nämndmål:

2. Förskolan ger barnen utmaningar som stimulerar lusten att erövra nya erfarenheter, kunskaper och färdigheter.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolorna följer varje barns utveckling och lärande. Förskolorna ger nya utmaningar utifrån barnens kunskaper, erfarenheter och intressen i språk, matematik, naturvetenskap, teknik och skapande.

Analys

Förskolorna arbetar utifrån nämndens mål och förskolans egna åtaganden. Förskolornas åtaganden beskriver huvudsakligen vad barnen ska få lära och vara med om under året.

Underlag för årets uppföljning och utvärdering av åtagandet är förskolornas egna utvärderingar och stadens förskoleindikator – ett självvärderingsmaterial där personalen skattar hur väl de arbetar inom fem områden; pedagogisk miljö och material/ skapande verksamhet och olika uttrycksformer/ barns språkliga och kommunikativa utveckling/ barns matematiska utveckling/ natur och teknik.

Förskolorna ska efter analys och bedömning beskriva sina styrkor och utvecklingsområden samt förslag till utveckling utifrån självvärderingen. Självvärderingen genomsnittliga resultat (3,73) ligger något över nämndens årsmål på (3,6) och Kommunfullmäktiges önskade årsmål (3,7). Föregående års värdering var 3,47.

Arbetslagens egna skattningar kan variera, men snittvärdena ligger mellan 3,5 -4.

Den stora vinsten med självvärderingen är inte siffran i sig utan de samtal och utvärderingar som sker och som synliggör pedagogernas arbete med styrkor och önskvärda utvecklingsområden. Den ökade medvetenheten gör ofta att pedagogerna blir mer självkritiska. Antalet genomförda självvärderingar har ökat i år jämfört med föregående. Så gott som samtliga förskoleenheter har lämnat in resultat i år.

Nämndmål:

3. Förskolan erbjuder föräldrarna goda möjligheter till samverkan.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll. Förskolan för fortlöpande samtal med föräldrarna kring de egna barnens trivsel, utveckling och lärande. Kommunikationen präglas av respektfullt bemötande och lyhördhet.

Analys

Resultaten visar även i år att föräldrarna i huvudsak är mycket nöjda alternativt nöjda med förskolan. Nöjdheten bland föräldrarna har som helhet ökat inom samtliga frågeområden jämfört med föregående år. Dialog förs med föräldrarna och inom personalgruppen om brukarundersökningens resultat samt vilka åtgärder som ska vidtas. Hur föräldrarna uppfattar kommunikationen med förskolan mäts bl.a. genom stadens årliga brukarundersökning. Synpunkter och klagomål, utvecklingssamtal och dagliga kontakter är andra sätt. Stockholms stad genomför årligen en kvalitetsmätning i stadens förskolor.

Nämndmål:

4. Förskolan har ett gott samarbete med skolan, socialtjänsten, landsting och andra parter för att stödja barnets allsidiga utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förskolan följer de samverkansmodeller som framtagits gemensamt i stadsdelen. Förskolan finner former för att avrunda och avsluta förskoleperioden. Vid övergångar till nya verksamheter ska särskild uppmärksamhet ägnas de barn som behöver särskilt stöd.

Analys

Förvaltningen och förskolorna har en rad samarbeten internt och externt, det är av stor vikt att grundläggande rutiner och goda kontaktytor finns för samverkan. Utvärderingar av arbetet blir en grund för utveckling av det fortsatta samarbetet. Förskolornas kvalitetsredovisningar som här fokuserar på barnens övergång från förskola skola visar att förskolorna har goda rutiner för detta och särskild bra för barn i behov av särskilt stöd. Många förskolor önskar att skolorna som mottagande part var mer tillmötesgående och visade större intresse vid överlämning mellan förskolan och skolan.

Olika mötesfora har utvecklats för samverkan bland annat med utbildningsförvaltningen, socialtjänsten och skolorna i stadsdelen för att utveckla och samverkan kring förebyggande arbete och övergång mellan förskolan och skolans verksamheter.

Lokala rutiner för arbetet och samverkan med skola och socialtjänst finns liksom gemensamma samverkansdokument och riktlinjer för stadsdelen. Uppföljning, utvärdering och dialog om det gemensamma arbetet sker i samverkans forum förskola-skola samt förskola-skola-socialtjänst. Förvaltningen samverkar med utbildningsförvaltningen om övergång mellan förskola och skola. Gemensamma riktlinjer har utarbetats för detta. Samverkan planeras, följs upp och utvärderas. Barn och föräldrars synpunkter tas tillvara. En liknande samverkan finns mellan förskola, skola och socialtjänst med ett gemensamt formulerat dokument kring hur man arbetar med förebyggande arbete, akuta insatser och övergångar mellan verksamheter där barnens perspektiv ska vara utgångspunkten. Uppföljning av mål 4 sker av gemensamma överenskommelser i de olika fora som finns för samverkan.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholmarna upplever att de får god service och omsorg

● Uppfylls helt

Analys

Brukarnas och medborgarnas upplevelser av service och omsorg mäts i brukarundersökningar som genomförs årligen.

Inom äldreomsorgen genomförde staden inga egna centrala brukarundersökningar för hemtjänst, servicehus och vård- och omsorgsboende under 2014. Socialstyrelsens brukarundersökningar har istället mätt brukarnas nöjdhet med dessa verksamheter. Staden har genomfört en egen central brukarundersökning om brukarnas nöjdhet med sin dagverksamhet. Brukarundersökningarna visar totalt sett att brukarna är nöjda med äldreomsorgens verksamheter. Resultaten använts i enheternas förbättringsarbete. Prioriterade förbättringsområden har varit och är även fortsättningsvis maten och måltiden vid vård- och omsorgsboende och att öka tryggheten inom hemtjänsten.

Både stadens och förvaltningens brukarundersökningar för 2014 visar att klienter och brukare inom social omsorg i stort är nöjda med bemötande, tillgänglighet och det stöd de har fått. Resultaten av undersökningarna har diskuterats på berörda enheter och ligger till grund för det förbättringsarbete som ständigt pågår.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom IoF, BoU och Vuxna, 0-19 år)	69,37 %	77,98 %	84 %	84 %	VB 2014
Analys Av totalt 111 barn och ungdomar med insatser som avslutats under perioden december 2012- november 2013 hade 77 inte återkommit inom 12 månader efter avslut. Det motsvarar en andel ej återkomna på 69 % i stadsdelen. Huruvida utfallet är att betrakta som gott eller dåligt undandrar sig förvaltningen att bedöma. Andelen i staden som helhet är 83 %.					
  Andel enskilda som ökat sin funktionsförmåga inom socialpsykiatri	55,45 %	54,76 %	68 %	tas fram av nämnden	2014
Analys Förvaltningen erbjuder boendestöd, sysselsättningsverksamheter, träfflokaler, praktikplatser mm för personer inom socialpsykiatri som behöver stöd i att återhämta sig från psykisk ohälsa. Totalt antal enskilda som handläggarna har registrerat minst en uppföljning av mål och delmål för under 2014 är 110 personer. Av dessa beräknas 61 personer ha minskat sitt behov av stöd, vilket ger ett utfall för indikatorn på 55 %. Motsvarande siffra för stadens som helhet är 49 %.					
  Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes (IoF)	79 %	78 %	80 %	80 %	2014

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
Analys I stadens brukarundersökning bland brukare med socialpsykiatrisk insats ingår frågan om de anser att utredningen av deras behov av stöd var bra. Av brukarna med insats beviljad av Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarade 79,4 % att så var fallet. Årets genomsnitt i staden var 76,8 %.					
  Andel ungdomar anmälda för brott som tillsammans med föräldrar eller vårdnadshavare kallats till samtal med socialtjänsten inom 48 timmar	90,91 %	100 %	90 %	tas fram av nämnden	2014
Analys Tio av elva kallade ungdomar har kommit till samtal. Antalet anmälningar från polisen om yngre förstagångsbrytare har varit fortsatt lågt.					
  Andel vuxna som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (IoF)	78,38 %	74,32 %	77 %	77 %	VB 2014
Analys Under perioden december 2012-november 2013 avslutades 148 ärenden med vuxna personer som varit aktuella inom individ- och familjeomsorgen. Tolv månader efter avslut hade 32 personer återaktualiserats, medan 116 inte hört av sig igen. Andelen ej återkomna för perioden blir således 78,3 %. Motsvarande siffra för 2013 var 74,3 och för 2012 var 68,9 % ej återkomna. Det aktuella genomsnittet för staden är 74,6 %.					
  Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	23 %	33 %	30 %	20 %	2014
Analys Stadsdelen har under 2014 haft 26 försökslägenheter varav åtta tillkommit under året. Under 2014 har sex försökslägenheter övergått till eget kontrakt, fem vid vuxenheten och en vid beställarenheten/funktionsnedsättning. Andelen övertagna kontrakt för 2014 är således 23 %. Stadsdelsförvaltningen uppnår inte nämndens mål, men väl KF:s mål som är 20 %. Personer som beviljas försökslägenhet behöver bo i minst ett år innan de kan tillåtas ta över kontraktet, i vissa fall behöver boendetiden bli upp emot två-tre år, till exempel vid en pågående reglering av hyresskulder. Detta kan påverka procentandelen negativt. Om stadsdelsförvaltningen tilldelas fler försökslägenheter än året innan kan det också bli en minskning av andelen övertaganden eftersom färre personer relaterat till totalen ännu inte hunnit bo i minst ett år. Under 2014 tilldelades stadsdelsförvaltningen åtta nya försökslägenheter mot sex försökslägenheter 2013.					
  Andel genomförda utredningar enligt DUR inom stöd och service för personer med funktionsnedsättning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	83 %	82 %	80 %	tas fram av nämnden	2014
Analys Enligt den genomgång som gjorts vid beställarenheten funktionsnedsättning har DUR-utredningar gjorts i 82 % under 2014. Socialpsykiatri har arbetat längst med DUR och där har 98 % av utredningarna genomförts enligt DUR. Inom funktionsnedsättning vuxna har 85 % av utredningarna genomförts enligt DUR och inom funktionsnedsättning barn, som nyligen har börjat använda materialet, har 65 % av utredningarna genomförts enligt DUR.					
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal	89 %	85 %	84 %	84 %	2014

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
(stöd och service till personer med funktionsnedsättning)					
Analys I stadens brukarundersökning för 2014 fick brukare med insats till följd av funktionsnedsättning ta ställning till påståendet "personalen respekterar mig och lyssnar på mig". Av de brukare som beviljats insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarade 89 % ja på frågan. I staden som helhet var andelen ja-svar 88 %.					
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	77 %	64 %	74 %	74 %	2014
Analys I stadens brukarundersökningar bland personer med insatser enligt LSS ställs frågan om personen varit med och planerat sin verksamhet. År 2014 svarade 77 % av brukarna med insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning ja på denna fråga. Motsvarande siffra för staden som helhet är 76 %.					
  Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	51 %	59 %	59 %	tas fram av nämnden	2014
Analys I stadens brukarundersökningar 2014 till personer med insats till följd av funktionsnedsättning har frågan ställts om det är lätt att ta sig fram i staden på gator, torg, affärer, stationer, färdmedel. Bland brukarna med insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarade 51 % ja på denna fråga. Genomsnittet för staden är 53 %.					
  Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	86 %	83 %	83 %	tas fram av nämnden	2014
Analys I stadens brukarundersökningar har frågor ställts om personer med funktionsnedsättning får det stöd och de hjälpmedel de behöver i sitt boende. Av de brukare som har insats beviljad av Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning upplever 86 % att de har en fungerande bostad. Motsvarande siffra för staden som helhet är 86 %.					
  Andelen personer med funktionsnedsättning som övergår till lönearbete efter deltagande i dagliga verksamheter enligt LSS eller dagverksamheter enligt SoL (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	7,7 %	2 %	2 %	tas fram av nämnden	2014
Analys Av totalt 67 personer som besökt den socialpsykiatriska träfflokalen Kravatten under året har åtta personer påbörjat praktik, fyra personer har börjat studera och fem personer har börjat arbeta. Dagliga verksamheten Steget Framåt har under haft 36 brukare, varav två har fått arbete under året och fem har börjat studera. En brukare har fått arbete genom projektet IWork som Steget Framåt medverkar i tillsammans med Arbetsförmedlingen och Jobbtorg. Av totalt 103 brukare vid de arbetsinriktade verksamheterna Kravatten och Steget Framåt har således åtta börjat arbeta, vilket motsvarar 7,7 % av samtliga brukare vid dessa två verksamheter. Från övriga dagliga					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
verksamheter har ingen brukare övergått till lönarbete.					
  Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	95 %	93 %	91 %	91 %	2014
Analys I stadens brukarundersökningar ställs frågan om brukarna känner sig trygga i sina LSS-boenden. I årets undersökning har 95 % av brukarna (vuxna och barn) med insats från Hägersten-Liljeholmen stadsdelsförvaltning svarat ja på frågan. I staden som helhet är motsvarande siffra 90 %.					
  Nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	95 %	85 %	91 %	91 %	2014
Analys I stadens brukarundersökningar ställs frågan om brukarna är nöjda med den dagliga verksamhet som de beviljats. I årets undersökning har 95 % av brukarna med insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarat ja på frågan, vilket är en ökning sedan föregående år (85 %). I staden som helhet är 89 % av brukarna nöjda med sin dagliga verksamhet.					
  Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	81 %	94 %	91 %	91 %	2014
Analys I stadens brukarundersökningar ställs frågan om brukare med insats i form av korttidsboende är nöjda med boendet. I årets undersökning har 81 % av brukarna med insats från Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning svarat ja på denna fråga. För staden som helhet var utfallet 88 % nöjda.					
  Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	91 %	82 %	90 %	90%	2014
Analys I stadens brukarundersökningar ställs frågan om brukarens nöjdhet med den insats som personen har. I undersökningen som gäller nöjdhet med sin bostad med särskild service för barn och vuxna har 90 % av de tillfrågade angett att de är nöjda med boendet. I staden som helhet är motsvarande siffra 87 %.					
  Andelen nöjda omsorgstagare - biståndsbedömd dagverksamhet (äldreomsorg)	93 %	86 %	95 %	95 %	2014
Analys 93 % av deltagarna var nöjda med sin dagverksamhet, vilket också var genomsnittet för staden. Deltagarna vill ha större möjligheter att påverka vilka tider som de ska vara på dagverksamheten samt vilka aktiviteter som ska finnas på dagverksamheten.					
  Andelen nöjda omsorgstagare - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	85 %	84 %	85 %	85 %	2014
Analys För Hägersten-Liljeholmen var svarsfrekvensen för årets brukarundersökning inom hemtjänsten liksom förra året 66 %. I Hägersten-Liljeholmen var 85 % av brukarna nöjda med hemtjänsten och årsmålet uppfylldes därmed. Resultatet varierar mellan olika hemtjänstutförare. Genomsnittet för staden var 84 %. 98 % svarade att de tycker att personalen bemöter dem på ett bra sätt. Genomsnittet för staden var 97 %.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Andelen nöjda omsorgstagare - vård- och omsorgsboende (äldreomsorg)	86 %	84 %	85 %	85 %	2014
Analys Brukarundersökningen omfattar vård- och omsorgsboende som drivs i stadens egen regi, entreprenader och privata utförare som staden har avtal med. Svarsfrekvensen var 52 % (213 personer), vilket är en minskning jämfört med tidigare år. Kön och åldersfördelning: 74 % kvinnor och 26 % män. 85 % 80 år och över och 15 % mellan 65-79 år. Resultaten för Hägersten-Liljeholmen visar att 86 % av de boende var nöjda med sitt boende. Årsmålet har uppfyllts totalt sett och nöjdheten har också fortsatt att öka. Resultaten varierar mellan olika boenden. Genomsnittet för staden var 82 %. 93 % svarade att de tycker att personalen bemöter dem på ett bra sätt. Genomsnittet för staden var också 93 %.					
  Maten smakar bra - Vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	71 %	77 %	77 %	77 %	2014
Analys 71 % av de boende tycker att maten smakar bra. Årsmålet har inte uppfyllts totalt sett. Jämfört med tidigare år har nöjdheten med maten försämrats. Genomsnittet för staden var också 71 %.					
  Måltiden är en trevlig stund på dagen - Vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	66 %	78 %	76 %	76 %	2014
Analys 66 % av de boende tycker att måltiden är en trevlig stund på dagen. Årsmålet har inte uppfyllts och jämfört med tidigare år har de boendes nöjdhet med måltiden minskat. Genomsnittet för staden var också 66 %. Maten och måltiden är ett fortsatt viktigt förbättringsområde.					
  Omsorgstagarnas upplevelse av hur de kan påverka hur hjälpen utförs - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	84 %	73 %	76 %	76 %	2014
Analys 84 % av brukarna har svarat att man tycker att personalen tar hänsyn till deras åsikter och önskemål om hur hjälpen ska utföras. Genomsnittet för staden var 85 %. Årsmålet har uppfyllts. Resultatet är dock inte helt jämförbart med förra årets resultat, då frågeställningen ändrats. 2013 var frågan "Jag kan påverka hur hemtjänsten utförs".					
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - hemtjänst i ordinärt boende (äldreomsorg)	78 %	86 %	86 %	86 %	2014
Analys 78 % av brukarna har svarat att de känner sig trygga med sin hemtjänst. 80 % av brukarna som har hjälp av Hägersten-Liljeholmens hemtjänst har svarat att de känner sig trygga. Genomsnittet för staden var 80 %. Årsmålet har inte uppfyllts.					
  Omsorgstagarnas upplevelse av trygghet - vård och omsorgsboende (äldreomsorg)	92 %	90 %	90 %	90 %	2014
Analys 92 % av de boende svarade att de känner sig trygga. Årsmålet har uppfyllts och de boendes upplevelse av trygghet har också ökat. Genomsnittet för staden var 88 %.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Kommunstyrelsen ska i samråd med socialnämnden och stadsdelsnämnderna utreda en sammanhållen organisation för öppenvårdsinsatser för barn och unga	2014-01-01	2014-12-31	
✓ Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna implementera reviderade riktlinjer för familjehemsvård.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Förvaltningen har under året implementerat de reviderade riktlinjerna. Familjevårdsgruppens arbetssätt och rutiner har anpassats utifrån de nya riktlinjerna.			
✓ Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna implementera stadens hemlöshetsstrategi.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Vuxenheten arbetade redan innan hemlöshetsstrategin till stor del på det sätt som beskrivs i strategin. Rutinerna kring förvaltningens vråkningsförebyggande har under året setts över och en vråkningsförebyggande grupp har bildats. Förvaltningen ingår inte i projektet Bostad Först, men arbetar på liknande sätt genom att i vissa fall erbjuda träningslägenhet i kombination med tätt boendestöd till långvarigt hemlösa.			
✓ Socialnämnden ska tillsammans med stadsdelsnämnderna utveckla formerna för uppföljning av placerade barn och unga i syfte att säkerställa att uppföljning sker på likartat sätt i staden.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Förvaltningens barn- och ungdomsenhet har en särskild arbetsgrupp som arbetar med placerade barn, familjevårdsgruppen. Under året har samtliga placerade barn tilldelats en egen handläggare enligt gällande lagstiftning och reviderade riktlinjer.			
✓ Stadsdelsnämnderna ska genomföra uppsökande verksamhet av unga i utanförskap med inspiration av det arbete som sker i Skarpnäcks stadsdelsnämnd.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Förvaltningen bedriver uppsökande verksamhet och har tagit del av erfarenheterna från arbetet som sker i Skarpnäck.			
✓ Stadsdelsnämnderna ska i samråd med bostadsbolagen och fastighetsnämnden inventera möjligheten att bygga om/omvandla befintliga byggnader till gruppboheter eller servicebostäder	2014-01-01	2014-12-31	
✓ Stadsdelsnämnderna ska redovisa hur arbetet med att tillgodose behovet av bostäder med särskilt stöd och service fortskrider. Arbetet ska redovisas till kommunstyrelsens genomförandegrupp	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Nämnden har redovisat arbetet till kommunstyrelsens genomförandegrupp.			
✓ Stadsdelsnämnderna, exploaterings- samt stadsbyggnadsnämnden ska i samråd med varandra i tidigt skede planera för omsorgslägenheter i stadsutvecklingsområden	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Nämnden samråder med exploaterings- och stadsbyggnadsnämnden i ett tidigt skede för att planera för omsorgslägenheter i de stadsutvecklingsområden som innefattar Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd.			
✓ Bistå äldre- och omsorgsnämnden i att ta fram en utevistelsegaranti för äldre i vård- och omsorgsboenden	2014-01-01	2014-12-31	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
Analys Varje boende erbjuds utevistelse som utförs utifrån den enskildes önskemål.			
✓ Stadsdelsnämnder ska succesivt under 2014 införa den fördjupade kvalitetsanalysen med uppföljare/observerare för förändrad kravställning och uppföljning	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Stadsdelsförvaltningen deltar i kvalitetsuppföljningen och har en utbildad observatör. Arbetet fortsätter under 2015.			
✓ Stadsdelsnämnderna ska utöka arbetet och registrerandet i Senior alert och svenska palliativregistret för att gynna verksamhetsutvecklingen inom äldreomsorgen	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Äldreomsorgens verksamheter har under året registrerat i de nationella kvalitetsregistren. Arbetet fortsätter under 2015.			
✓ Utveckla stadens information om vård- och omsorgsboendens popularitet	2014-01-01	2014-06-30	
Analys Projekt som har samordnats och genomförts av äldreförvaltningen.			

Nämndmål:

All myndighetsutövning ska vara rättssäker och tillvara ta den enskildes resurser

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens myndighetsutövande enheter ska få sina rättigheter tillgodosedda i samband med utredningar och beslut. Alla ska också känna att deras egna resurser beaktas i kontakten med förvaltningen och vid beslut om insats.

Analys

Handläggarna vid de myndighetsutövande enheterna inom social omsorg använder olika former av standardiserade utrednings- och bedömningsinstrument som ska ge ett allsidigt underlag för beslut. När utredning inleds informeras den enskilde om hur utredningen ska gå till och hur lång tid den får ta. I utredningen dokumenteras den enskildes egen uppfattning om sin situation och eventuella förslag till lösning. I samband med beslut informeras om möjligheten att överklaga om man är missnöjd. Avgöranden i domstolar och beslut av tillsynsmyndigheter följs alltid. Granskning av olika aspekter av dokumentationen genomförs regelbundet både på enhets- och avdelningsnivå.

Äldreomsorgens biståndshandläggare skriver utredningar i stadens kartläggnings- och utredningsinstrument vilket ger ett allsidigt underlag vid beslut. Liksom övriga enheter inom social omsorg följs noga lagar och riktlinjer samt domar från rättsliga instanser och beslut från tillsynsmyndigheter.

Beställarenheten äldres organisation med en särskild mottagningsgrupp som hanterar vårdplaneringar samt brådskande ärende för enheten har visat sig fungera bra såväl utifrån ett brukarperspektiv som utifrån ett medarbetarperspektiv. Biståndshandläggarna har kunnat arbeta mer långsiktigt och med ärenden som de är ansvariga för. Samtliga beslut har kunnat hållas aktuella. Enheten tilldelades i år Stockholms stads förnyelsepris för sin organisation.

Kvalitets- och utvecklingsarbetet har haft fortsatt fokus på individuppföljning, utveckling av dokumentationen samt att säkerställa likställigheten i myndighetsutövningen.

Beställarenheten äldre har haft två traineer anställda 2014. Traineeanställningen har varit ett led i kvalitetsutvecklingen.

Samtliga biståndshandläggare vid beställarenheten äldre har gått en intern fortsättningskurs i dokumentation med fokus på äldreomsorgens kartläggnings- och bedömningsinstrument. En majoritet av biståndshandläggarna har också deltagit i utbildningar i LSS och psykisk ohälsa hos äldre som arrangerats av äldreförvaltningen. Under hösten deltog samtliga biståndshandläggare i handledning med inriktning motiverande samtal (MI). Syftet är att utveckla bemötandet.

Nämndmål:

Anhöriga ska uppleva att de får stöd och hjälp utifrån sin aktuella situation

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Anhöriga ska uppleva att de får stöd och hjälp utifrån sin aktuella situation.

Analys

Anhöriga till personer med funktionsnedsättning kan få stöd i grupp eller enskilt av förvaltningens anhörigkonsulent. Anhöriga till personer med beroendeproblematik kan få stöd av personal vid vuxnenheten.

Inom äldreomsorgen erbjuds anhöriga stöd och avlastning i olika former som anpassas utifrån individuella behov och önskemål. Det finns biståndsbedömda insatser, anhöriggrupper samt stöd av äldreomsorgens anhörigkonsulenter. Äldrestöds uppföljning visar att de anhöriga är mycket nöjda med anhöriggrupperna och anhörigkonsulenternas stöd och insatser.

Under 2014 har 656 telefonssamtal inkommit till Äldre- och anhörigstöds telefon. En del av dessa inkomna samtal har lett till fortsatta kontakter och insatser medan andra lotsats vidare till rätt verksamhet. Anhörigkonsulent har haft 508 individuell kontakttillfällen, som omfattat stödsamtal, hembesök, personlig kontakt vid t.ex. vårdplanering, besök på boende samt lotsning till andra verksamheter. Anhörigstöd har under året haft kontakt med 104 anhöriga varav 85 personer varit nya kontakter. Av dessa 104 anhöriga var 68 personer över 65 år, varav 49 kvinnor och 19 män. 36 anhöriga var under 65 år, varav 32 kvinnor och 4 män. Anhöriggrupper har erbjudits, varav tre "ordinarie" anhöriggrupper, en riktad anhöriggrupp och två "efterlevnadsgrupper". Anhörigkonsulenterna har genomfört 53 hembesök.

Vid äldreomsorgens verksamheter har också brukare, boende och anhöriga inbjudits till träffar för information, frågor och synpunkter.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel anhöriga som är nöjda med anhöriggrupperna	100 %	100 %	85 %		2014
Analys Enkätundersökning har genomförts för att följa upp vad anhöriga anser om bland annat anhöriggrupperna. 23 anhöriga har deltagit i någon av de tre anhöriggrupperna under året. 16 anhöriga (70 %) svarade på enkäten, varav tio anhöriga var mycket nöjda och sex anhöriga nöjda. Det som uppskattas särskilt är att få träffa andra i liknande situation och veta att man inte är ensam om sina problem samt tips från andra anhöriga och anhörigkonsulenternas information och stöd.					

Nämndmål:

Den enskilde ska erbjudas en god hälso- och sjukvård som är trygg, säker och förebyggande.

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

De äldre som bor på servicehus, vård- och omsorgsboende eller servicehus samt de som bor i socialpsykiatrisk gruppboende får en trygg och säker hälso- och sjukvård.

Analys

Förvaltningens samlade bedömning är att hälso- och sjukvården inom äldreomsorgen hållit en god kvalitet under året. Kvaliteten har följts upp genom förvaltningens avtals- och verksamhetsuppföljning, dokumentationsgranskning, oanmälda besök vid servicehus och vård- och omsorgsboende samt rapportering av indikatorer, hälso- och sjukvårdsstatistik och avvikelser till medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS). Enhetschef och MAS har haft regelbundna dialogmöten om verksamhetens hälso- och sjukvårdsarbete.

De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende har erbjudits läkemedelsgenomgång och riskbedömningar för fall, undernäring och trycksår, som ligger till grund för planering av den boendes vård och omsorg. I Senior Alert registreras bland annat det förebyggande arbetet kring fall, undernäring, trycksår och munhälsa. I Palliativa registret registreras arbetet kring vård i livets slutskede. Verksamheterna registrerar i BPSD-registret. BPSD står för Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens. Exempel på sådana symtom kan vara aggressivitet, oro, apati, hallucinationer eller sömnstörningar. Uppföljning har genomförts att verksamheterna registrerar i kvalitetsregistren. Under hösten granskade också stadens revisorer hur verksamheterna registrerar och använder informationen i kvalitetsregistren. Revisorerna var nöjda med hur verksamheterna arbetar med detta.

Extern uppföljning av läkemedelshantering vid servicehus och vård- och omsorgsboende har genomförts av Apotekets farmaceut.

Verksamheterna har fortsatt att utveckla teamarbetet kring varje boende för en personcentrerad vård och omsorg så att insatserna anpassas utifrån den enskildes behov och förutsättningar. I teamet ingår undersköterska/kontaktperson, sjuksköterska, sjukgymnast och arbetsterapeut.

Äldreomsorgens verksamheter har ett bra samarbete med läkarorganisationerna där man tillsammans säkerställer rutiner och utvecklar det systematiska kvalitetsarbetet utifrån den lokala samverkansöverenskommelsen. Fokusområden har varit läkemedelsgenomgångar och vård i livets slutskede. Vid servicehus och vård- och omsorgsboende i egen regi har enhetschef, hälso- och sjukvårdspersonal, medicinskt ansvarig sjuksköterska, dokumentationssamordnare och läkarverksamheten med chef och platsansvarig läkare på boendet träffats för diskussion kring uppföljning och utveckling av detta arbete.

Stadsdelsförvaltningen har också haft regelbundna samverkansmöten med landstingets beställare och vårdcentraler inom stadsdelsområdet.

Vård i livets slutskede har varit ett fortsatt prioriterat utvecklingsområde, där en standardvårdplan har tagits fram som stöd för verksamheterna. Vid verksamhetsuppföljningen har också särskilda frågor ställts kring smärtlindring vid vård i livets slutskede

Äldreomsorgens verksamheter har hållit en god hygienisk standard och personalen har arbetat utifrån de basala hygienrutinerna. Hygienronder eller uppföljning av hygienronder har genomförts.

Under 2014 har förebereelser pågått inför att ett nytt systemstöd för hälso- och sjukvårdsdokumentationen ska införas. Dokumentationsstödet bygger på nationell klassifikation av funktionstillstånd, funktionshinder och hälsa kallat ICF. Omfattande utbildningsinsatser har genomförts, som också kommer att fortgå. För samordning och stöd i förändringsarbetet har en organisation byggts upp med en processledare samt handledare på arbetsplatserna.

Hälso- och sjukvårdspersonal, omvårdnadspersonal och chefer har gått utbildning i BPSD-registrering. Utbildning för sjuksköterskor i munhalsbedömning har genomförts. En sjuksköterska har också börjat en två-årig specialistutbildning med inriktning geriatrik genom äldreförvaltningens utbildningssatsningar.

Den 1 oktober genomfördes en kvalitets- och jämförelsegranskning där hälso- och sjukvårdsstatistiken användes, till exempel hur många boende som fått läkemedelsgenomgång, har aktuell riskbedömning och ADL-bedömning. Uppgifter har lämnats till äldreförvaltningen från samtliga stadsdelsförvaltningar.

Verksamheternas hälso- och sjukvårdsarbete redovisas och analyseras närmare i enhetens patientsäkerhetsberättelse, som tas upp på stadsdelsnämnden i februari 2015. MAS kommer också att lämna sin årliga rapport om äldreomsorgens hälso- och sjukvårdsarbete i mars 2014. Ett fortsatt prioriterat förbättringsområde är verksamheternas riskbedömningar och registreringar i kvalitetsregistren, där arbetet kommit olika långt vid enheterna.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för fall.	87 %		95 %		2014
Analys Boende vid vård- och omsorgsboende och servicehus ska erbjudas riskbedömning för fall, som genomförs enligt särskild metod. Årsmålet har totalt sett inte uppfyllts. Resultaten varierar mellan verksamheterna från 65 % till 97 %.					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för trycksår.	86 %		95 %		2014
Analys Boende på vård- och omsorgsboende och servicehus ska erbjudas riskbedömning för trycksår, som genomförs enligt särskild metod. Årsmålet har inte uppfyllts totalt sett. Resultaten varierar mellan verksamheterna från 51 % till 99 %.					
 Andel boende som erbjuds riskbedömning för undernäring.	85 %		95 %		2014
Analys Boende på vård- och omsorgsboende och servicehus ska erbjudas riskbedömning för undernäring, enligt särskild metod. Årsmålet har totalt sett inte uppfyllts. Resultaten varierar mellan verksamheterna från 53 % till 97 %.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Boende på vård- och omsorgsboende och servicehus ska erbjudas munhälsobedömning, som genomförs enligt metod i Senior Alert.	2011-01-01	2014-12-31	
Analys De boende har erbjudits munhälsobedömning. Utbildning i munhälsobedömning, ROAG, har också genomförts under hösten.			
 Verksamheterna ska säkerställa att en vårdplan upprättas för vård livets slutskede.	2014-01-01	2015-12-31	
Analys Lokala regler för palliativ vård i livets slutskede har tagits fram. Det innebär bl.a. att en separat vårdplan ska upprättas efter att läkaren har haft brytpunktsamtal med anhöriga. Utvecklingsarbetet kring vårdplan är fortsatt prioriterat. Processledaren/dokumentationssamordnaren och MAS följer kontinuerligt upp journalerna för samtliga avlidna.			
 Verksamheterna ska säkerställa att registrering genomförs i BPSD-registret.	2012-01-01	2015-12-31	
Analys Hälso- och sjukvårdspersonal, omvårdnadspersonal och chefer har utbildats i BPSD-registrering. Vid teammötet planerar personalen för den enskildes vård och omsorg och registrering genomförs i de nationella registren efter samtycke från den enskilde.			
 Äldreomsorgen ska samverka och bistå landstinget i genomförandet av läkemedelsgenomgångar på vård- och omsorgsboende och servicehus.	2011-01-01	2015-12-31	
Analys De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende har erbjudits läkemedelsgenomgång.			

Nämndmål:

Den enskilde ska få ett gott bemötande

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens verksamheter ska bemötas med kunskap och respekt.

Analys

Bemötandet är en viktig fråga inom alla social omsorgs verksamheter. Många medarbetare har därför fått utbildningar i samtalsmetodik och bemötande under året. Vad den enskilde tycker om bemötandet undersöks i stadens och förvaltningens egna årliga brukarundersökningar. I år visade brukarundersökningarnas resultat att de allra flesta som har kontakt med social omsorg är nöjda med det bemötande de har fått. I de fall där brukarundersökningarna visar att det finns brister i bemötandet diskuteras det vid den aktuella enheten och tas upp i handledning. Vid klagomål på enskilda handläggare vidtas de åtgärder som kan vara lämpliga i det enskilda fallet.

Bemötandet gentemot de äldre och deras anhöriga är en central fråga för alla verksamheter inom äldreomsorgen. Värdegrundsarbetet utifrån äldreomsorgens gemensamma värdegrund har fortgått vid enheterna genom utbildningsinsatser, diskussioner och reflektioner på arbetsplatserna. Inom äldreomsorgen har värdegrundsledare utbildats som har särskild kompetens att handleda och ge stöd till personalen i värdegrundsarbetet.

Brukarnas nöjdhet med bemötandet har i år följts upp i brukarundersökningar och visar ett gott resultat.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Äldreomsorgens verksamheter ska fortsätta arbetet med att förankra äldreomsorgens värdegrund.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Värdegrundsarbetet har fortgått på enheterna. Bemötandefrågor och äldreomsorgens värdegrund, såväl utifrån ett brukar- som ett medarbetarperspektiv har diskuterats på planeringsdagar och arbetsplatsträffar.			

Nämndmål:

Den enskilde ska få insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva ett självständigt liv

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den enskilde ska kunna leva ett så självständigt liv som möjligt. Brukarna är nöjda med verksamhetens kvalitet.

Analys

Inom social omsorgs utförarverksamheter upprättas en genomförandeplan i samråd med den enskilde, i genomförandeplanen ska det beskrivas hur och när insatsen ska genomföras samt målet med insatsen. Ett nytt dokumentationssystem har under 2014 implementerats inom utförardelen av individ- och familjeomsorgen, ParaDifo, som är kopplat till det myndighetsutövande dokumentationssystemet. ParaDifo ger den enskilde större delaktighet i upprättandet av sin genomförandeplan samt stärker beställarens och den enskildes insyn i

utförandet. Samordnade individuella vårdplaner ska upprättas om den enskilde har insatser från både kommun och landsting.

Inom äldreomsorgens verksamheter upprättas i samråd med brukaren en individuell genomförandeplan. Verksamheten för också löpande dokumentation som säkerställer att den enskilde får sina insatser utförda samt följer upp att samtliga brukare har aktuella genomförandeplaner. Vid förvaltningens verksamhetsuppföljning har kontroll gjorts av genomförandeplaner.

Hemtjänstpersonalen använder handdatorer för att dokumentera och säkerställa att beställda insatser utförs. Det nya tids- och registreringssystemet har inneburit en ökad säkerställning av att insatserna utförs enligt biståndsbeslutet.

Genom omsorgsdagboken kan anhöriga efter medgivande från den äldre följa utförandet.

Enheternas kvalitetsarbete har under året haft fokus på att stärka den enskildes delaktighet i planeringen och utförandet av den egna vården och omsorgen, samt att utveckla teamarbetet för att säkerställa en individuellt anpassad vård och omsorg för den enskilde.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel äldre som är nöjda med fixartjänsten	100 %	100 %	80 %		2014
Analys Äldrestöds uppföljning visar, liksom tidigare år, att de äldre är nöjda med Fixartjänsten.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Oanmälda kvälls-/ nattbesök ska utökas och även genomföras vid äldreomsorgens verksamhet i egen regi på samma sätt som vid den entreprenaddrivna verksamheten.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Oanmälda kvälls- och nattbesök har genomförts på boendena som drivs i egen regi, d.v.s. på Axcgårdens vård- och omsorgsboende, Fruängsgårdens servicehus, Axelsbergs vård- och omsorgsboende och Trekantens servicehus av förvaltningens medicinskt ansvariga sjuksköterska/MAS och uppföljare/adm. sekreterare. Besöken visar att verksamheterna håller en god kvalitet.			
 Social omsorg ska ge stöd till enheterna med att utveckla det systematiska kvalitetsarbetet.	2014-01-01	2015-12-31	
Analys Arbetet har påbörjats under 2014 och fortsätter under 2015.			
 Social omsorg ska utarbeta en modell för uppföljning av egna verksamheter.	2014-01-01	2015-12-31	
Analys Arbetet med att utarbeta en modell för uppföljning av egna verksamheter kommer att utvecklas vidare under 2015.			

Nämndmål:

Den som utsatts för våld i nära relation ska få ett samordnat och professionellt stöd.

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

Den som utsatts för våld i nära relation ska få stöd och sina rättigheter tillgodosedda så att personen kan leva ett fortsatt liv utan våld.

Analys

Förvaltningens team mot våld i nära relationer fortsätter att ge stöd till våldsutsatta personer och samverkan i detta arbete med övriga enheter inom förvaltningen. Våldsutövare kunde till och med september 2014 få insats genom Relationsvårdscentrum sydost, därefter i stadsdelsförvaltningens regi. Barn som lever i familjer med våld kan få stöd hos förvaltningens familjebehandlare bland annat genom Trappan-grupper.

Beställarenheten äldre har inkluderat fråga om våld som ställs i samband med den övriga kartläggningen av äldres behov enligt stadens kartläggnings- och utredningsinstrument för äldreomsorgen.

Nämndmål:

Äldre ska erbjudas aktiviteter och social samvaro

● Uppfylls helt

Förväntat resultat

De äldre i stadsdelen är nöjda med Seniorhälsans verksamhet och dagsutflykterna.

Analys

Äldreomsorgen har ett brett utbud av olika aktiviteter med möjligheter till social samvaro, som erbjuds alla äldre i stadsdelen. Förvaltningens bedömning är att utbudet av aktiviteter bidrar till att gynna ett hälsosamt åldrande i gemenskap med andra. Seniorhälsans och pensionärsorganisationernas verksamheter på servicehusen och på mötesplatserna Antikträffen och Hövdingagården har som vanligt varit uppskattade och välbesökta under året. Uppskattade dagsutflykter har också anordnats under året, främst under sommaren.

Under 2014 genomfördes en rad finskspråkiga aktiviteter i Hägersten-Liljeholmen, Älvsjö och Skärholmen. I Hägersten-Liljeholmen har det anordnats tre större mötesplatser; en på Fruängsgårdens servicehus med livemusik, en eftermiddagsdans på Fruängsgården med livemusik och en på Trekantens servicehus med karaoke. Under hösten har det hållits finska karaoketräffar en gång i veckan på Trekantens servicehus med omkring 15-20 deltagare per gång. På Ekens aktivitetscenter i Skärholmen har det haft finska träffar en gång i månaden, utöver det har de även hållit en finsk iPad kurs för äldre. Det har även genomförts en resa med finskt tema till Marholmen med äldre.

På vård- och omsorgsboende har de boende erbjudits olika dagliga aktiviteter både i grupp

och individuellt som planeras av aktivitetsombuden. Utevistelse har prioriterats under sommaren. Projektet "Ungdomsbesök på vård- och omsorgsboende" där ungdomar på helgerna hjälper de boende att delta i olika aktiviteter, utevistelse och olika kulturupplevelser har fortgått.

Under sommaren har äldreomsorgens verksamheter haft totalt 100 feriearbetare inom såväl verksamheter i egen regi, som entreprenader och privata utförare. Feriearbetarnas insatser har uppskattats av både boende och personal.

Äldreförvaltningen har genomfört en screening av aktiviteter och social stimulans på vård- och omsorgsboenden med inriktning somatik. Syftet med screeningen är att se vilka aktiviteter som de äldre erbjuds. Screeningen genomfördes på ett antal vård- och omsorgsboenden inom samtliga regiformer.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Andel deltagare som är nöjda med dagsutflykterna	100 %	100 %	85 %		2014
Analys Årets uppföljning visar att dagsutflykterna är fortsatt mycket populära och uppskattade.					
 Andel deltagare som är nöjda med Seniorhälsans verksamhet	100 %	100 %	85 %		2014
Analys Seniorhälsans verksamhet har under året varit mycket välbesökt och uppskattad av deltagarna.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Dagsutflykter ska anordnas för äldre under hela året. Program ska tas fram.	2011-01-01	2014-12-31	
Analys Dagsutflykter har genomförts under hela året med fokus på sommarmånaderna. Utflykterna har vänt sig främst till äldre som har svårigheter att ta sig ut på egen hand. Annonsering har skett genom stadsdelsnämndens informationssida i lokalpressen samt på boendeenheterna och de öppna mötesplatserna. Totalt anordnades 49 resor med 260 deltagare under 2014.			

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms stad är en attraktiv arbetsgivare med spännande och utmanande arbeten

 Uppfylls delvis

Analys

Stadsdelsförvaltningen har arbetat aktivt för att vara en attraktiv arbetsgivare. Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts under våren. Chefsforum som riktar sig till alla chefer har genomförts månatligen under vår och höst med olika teman. Kompetensförsörjning har säkerställts bl.a. via medarbetarsamtal då individuella

kompetensutvecklingsplaner utarbetas. Enheterna har arbetat aktivt utifrån jämställdhets- och mångfaldsplanen bl.a. vid rekryteringar, genom informationsinsatser och diskussioner.

Målet att 100 % av de som har ofrivillig deltid ska erbjudas heltid under året har inte kunnat uppnås helt. Utrymmet och möjligheterna att kombinera anställningar finns inte alltid i verksamheterna. Underlag har skickats regelbundet ut till cheferna med aktuella uppgifter om deltidsanställda som vill ha heltid, så cheferna har vetat vilka som funnits kvar av de som begärt heltid. Vid kontakter om behov av personal har cheferna påmint om dessa personer.

Målet om sjukfrånvaron har inte kunnat uppfyllas under året.

Medarbetarenkäten har visat goda resultat och årsmålen för indikatorerna för medskapande är uppfyllda.

Förvaltningen har erbjudit feriearbete till 268 ungdomar under året.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	268 st	249 st	268 st	5100	2014
  Aktivt Medskapandeindex	80	80	80	80	2014
Analys Aktivt medskapandeindex (AMI) består av tre delindex: motivation, ledarskap och styrning. Förvaltningen hade ett AMI på 80 för 2014, samma som 2013. Stadens AMI uppgick till 79 för 2014.					
  Andel medarbetare på deltid som erbjuds heltid	42,5 %	22,92 %	100 %	100 %	2014
Analys Under 2014 har listan över deltidsanställda som önskar heltid minskat med 43 % till 23 personer, men målet 100 % har inte kunnat nås, bland annat på grund av verksamheternas behov och ekonomiska skäl. Under året har en åtgärdsplan tagits fram, med åtgärder som exempelvis att initiera dialog mellan chefer på ledningsgrupper för att se om lösningar kan hittas avdelningsvis respektive områdesvis. Uppföljning och löpande information till chefer om deltidsanställda som vill ha heltid görs regelbundet.					
  Chefer och ledare ställer tydliga krav på sina medarbetare	91 %	91 %	90 %	80 %	2014
Analys Målsättningen är att chefer är tydliga med kraven på medarbetarna som då får bättre möjlighet att utvecklas, se sitt bidrag till helheten, ta ansvar och påverka sitt arbete. Målet sattes utifrån andelen som föregående år svarat "medel eller högt" på den aktuella frågan, och resultaten ligger kvar på samma nivå 2014.					
  Medarbetare vet vad som förväntas av dem i deras arbete.	93 %	93 %	93 %	92 %	2014
Analys Resultatet från medarbetarenkäten visade att 93 % av de som svarat vet vad som förväntas av dem i deras arbete, vilket är samma andel som 2013.					
  Sjukfrånvaro	7,7 %	7,2 %	5,8 %	4,4 %	VB 2014
Analys Sammantaget har sjukfrånvaron under en rullande tolv månadersperiod ökat från 7,25 % i november 2013 till 7,71 % i november 2014 ("rullande 12 månader"-mätetalet). Sjukfrånvaron räknat på antal sjukfrånvarande individer har sjunkit från 736 i november 2013, till 706 samma månad 2014 ("aktuell månad"-mätetalet). Den långa sjukfrånvaron, dag 366 eller mer, har fortsatt minska, från 1,29 % till 1,12 % ("rullande 12 mån", november 2013 jämfört med november 2014). Även den korta sjukfrånvaron, dag 2-14 har sjunkit något från					

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
2,56 % till 2,39 % ("rullande 12 mån", november 2013 jämfört med november 2014). Ökningen som ses på totalsiffran finns i intervallen mellan dag 46 och dag 365, sammanräknade har de ökat från 2,36 % till 3,2 % ("rullande 12 mån", november 2013 jämfört med november 2014).					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Kommunstyrelsen ska i samråd med utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna se över och utveckla stadsgemensamma principer och metoder för rekrytering, kompetensutveckling och karriärvägar för förskolans personal	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Samarbete och arbetsgrupper med representanter från stadsdelarna och utbildningsnämnden finns som arbetar med att utveckla principer och metoder för rekrytering, kompetensutveckling och karriärvägar för förskolans personal. Utbildningsnämnden har en central roll som samordnare.			

Nämndmål:

Sjukfrånvaron ska minska jämfört med 2013

Uppfylls inte

Förväntat resultat

Sjukfrånvaron ska minska genom att samtliga chefer använder de verktyg som förvaltningen, staden och företagshälsovården tillhandahåller.

Analys

Förvaltningen arbetar aktivt med att minska sjukfrånvaron. Enhetscheferna följer löpande upp medarbetares frånvaro, och arbetar vid behov med stöd av företagshälsovården liksom i samarbete med Försäkringskassan och förvaltningens personalfunktion. Arbetet sker utifrån stadens rehabiliteringsprocess för att stödja medarbetares återgång i arbete. Efter tre dagars sjukdom tar enhetschef kontakt med medarbetaren. När personal varit sjuk fyra korttidstillfällen under en sexmånadersperiod, eller vid långvarig sjukskrivning, hålls ett möte för rehabiliteringssamtal. Om rehabilitering behövs följer cheferna de regler och rutiner som staden kräver och använder stadens underlag. Till exempel upprättas en plan för åtgärder på arbetsplatsen som även ska delges personalfunktionen. Under året har några medarbetare avslutat sin anställning via en karriärväxling då de av medicinska skäl inte kunnat återgå i sitt ordinarie arbete. Förvaltningen arbetar kontinuerligt med att förbättra arbetsmiljön bl.a. genom årliga arbetsmiljöutbildningar i samarbete med Previa för chefer och skyddsombud i syfte att säkerställa en god arbetsmiljö. Sjukfrånvaro och hälsa är en central del i utbildningen.

Särskilda åtgärder för att minska upprepad korttidssjukfrånvaro

Cheferna följer systematiskt upp enhetens korttidsfrånvaro och kallar medarbetare med upprepad frånvaro, fyra tillfällen eller fler under en sexmånadersperiod, till utredande samtal. Förvaltningens arbete med att uppmärksamma korttidsfrånvaron har fortsatt genom att HR-

konsulterna i vissa fall tillsammans med cheferna har gått igenom sjukfrånvaron för att se om särskilt stöd kan erbjudas. Förvaltningen uppmuntrar också till friskvård bl.a. genom friskvårdstimme, simhallskortet och subvention för friskvårdsaktiviteter. Medarbetarenkäten är ett verktyg som används för att hitta förbättringsmöjligheter.

Analys av vilka faktorer som påverkar sjukfrånvaron

Faktorer som påverkar sjukfrånvaron är organisatoriska faktorer, arbetsmiljöfaktorer såsom tydligt ledarskap, förutsättningar för delaktighet och inflytande och ett förebyggande systematiskt arbetsmiljöarbete. Dessa faktorer följs upp i medarbetarsamtal, APT, medarbetarenkät, skyddsron, samt vid uppföljningen av enheternas interna kontroll. Även attityder om sjukfrånvaron samt hygienfaktorer kan påverka sjukfrånvaron. Hög medelålder kombinerat med förslitningsskador efter ett långt arbetsliv uppges av vissa chefer vara en orsak. Därutöver finns också medarbetare som drabbas av allvarliga sjukdomar utan koppling till arbetet i synnerhet bland de längre sjukfallen. Allmänt ökar också psykisk ohälsa som sjukskrivningsgrund, liksom sjukskrivning i samband med graviditet upplevs ha blivit vanligare.

En del medarbetare har efter sjukskrivning återgått i arbete på deltid, dock ej ännu i sin fulla tid, vilket gör att de finns kvar i statistiken.

Åtgärder som särskilt vidtas för att förbättra arbetsmiljön och sänka sjukfrånvaron i förskolan

Förskolan har ett allt mer komplext uppdrag att balansera höga ambitioner, krav och önskemål från egna organisationen och omvärlden mot befintliga resurser. Kunskap om mål och förskolans organisation, en god introduktion och bra medarbetarsamtal anges som viktiga faktorer för att sänka sjukfrånvaron. Ledningens och organisationens roll att vara ett stöd för medarbetarnas prioriteringar i det vardagliga arbetet är viktigt för att komma tillrätta med en upplevd hög arbetsbelastning. Likaså årliga handlingsplaner och åtgärder utifrån medarbetarenkätens resultat.

Åtgärder som vidtas för att sänka sjukfrånvaron i äldreomsorgen

Äldreomsorgens enhetschefer arbetar aktivt med arbetsmiljöfrågor och trivsel. Chefen håller kontakt vid längre sjukdom. Friskvårdsaktiviteter uppmuntras bl. a. genom att medarbetarna kan använda gym på enheterna. Massagestol finns för att ge möjlighet till återhämtning och förebygga korttidssjukfrånvaro relaterad till belastningsskador. Chefen anstränger sig för att se varje medarbetare. Öppet klimat och närvarande chef ger tillfälle till samtal. Kompetensutveckling gör att personalen har lättare att hantera svåra situationer vilket bidrar till en bättre arbetsmiljö. Sjukfrånvaron följs upp och insatser görs tidigt. En sjukgymnast och en arbetsterapeut har påbörjat en utbildning i ergonomi och förflyttningsteknik för alla medarbetare på aktuell enhet.

Arbetsmiljöundersökning inom myndighetsutövningen

Inom avdelningen för social omsorg har under årets en större arbetsmiljöundersökning genomförts inom samtliga myndighetsutövande enheter. Undersökningen gjordes i enlighet med ett yrkande från berörda fackliga organisationer i samband med MBL-förhandlingen om VP 2014.

Utredare vid social omsorgs stab genomförde under våren 2014 fokusgrupper samt gjorde

utifrån detta, samt andra fakta, ett antal förslag till förbättringar. Avdelningschef och berörda fackliga organisationer besökte sedan enheterna för att redogöra för resultatet, samt presenterade utredarnas förslag och idéer. Enheternas personal har därefter haft diskussioner, och uppföljande möten pågår nu.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Chefer ska arbeta aktivt för att främja hälsan hos medarbetarna.	2014-01-01	2015-12-31	
 Chefer ska löpande följa upp all sjukfrånvaro på enheten samt systematiskt arbeta enligt stadens rehabiliteringsprocess vid medarbetares sjukfrånvaro.	2014-01-01	2015-12-31	

Nämndmål:

Förvaltningen ska erbjuda en god arbetsmiljö där alla medarbetare behandlas likvärdigt. Medarbetares och chefers kompetens ska utvecklas genom riktade insatser (Se även aktiviteter under 2.2 och 2.3.)

 Uppfylls helt

Beskrivning

Inom ramen för samverkansavtalet sker en fortlöpande dialog i arbetsmiljöfrågor mellan chefer, medarbetare och fackliga företrädare. I samverkan med företagshälsovården genomförs årligen arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud.

Förväntat resultat

Att individuella kompetensutvecklingsplaner utarbetas för samtliga månadsanställda medarbetare. En god arbetsmiljö och likvärdig behandling av alla medarbetare förväntas leda till större arbetstillfredsställelse, ökad motivation och effektivitet. Ett ökat antal medarbetare förväntas också uppleva att alla på arbetsplatsen behandlas med respekt samt att arbetssituationen är bra, vilket mäts i den årliga medarbetarenkäten.

Analys

Stadsdelsförvaltningen arbetar på många olika sätt för att vara en attraktiv arbetsgivare. Det är viktigt att se till medarbetarnas hälsa och trivsel på arbetsplatsen. Arbetsmiljöåtgärder framgår under tidigare rubrik om arbetet för att sänka sjukfrånvaron och omfattar såväl förebyggande, hälsofrämjande som rehabiliterande åtgärder.

För att vara en attraktiv arbetsgivare har Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning också kompetensutvecklat sina medarbetare genom riktade insatser utifrån medarbetarnas och verksamhetens behov och uppdrag.

Utifrån medarbetarsamtal som erbjudits till alla medarbetare har individuella kompetensutvecklingsplaner utarbetats för att utveckla och höja medarbetarnas kompetens.

Exempel på kompetensutveckling som erbjudits är utbildningar, kurser, föreläsningar, handledning, mentorskap, nya arbetsuppgifter, arbetsrotation, arbetsmiljöutbildning, utbildning i dokumentation och demens, mentorstödare, utvecklingsteam, webbutbildningar, värdegrundsutbildningar, SFI, chefsprogram, utbildning till hälsocoacher etc.

En enhet har tagit upp att de har ett kompetensombud som håller sig à jour med aktuella utbildningar inom verksamhetsområdet. På APT har kursutbud, innehåll diskuterats och möjlighet till att delta i olika utbildningsinsatser.

Många enheter har deltagit i stadens EU-projekt Carpe. Två enheter har också haft utbildning och information om kost, motion och hälsa genom ett Må Bra-projekt i samarbete med idrottsförvaltningen.

Vidare om hur enheterna arbetat med kompetensutveckling finns redovisat under enheternas åtaganden i Verksamhetsberättelsen för 2014.

Jämställdhet och mångfald

Enheterna går igenom jämställdhet- och mångfaldsplanen varje år på arbetsplatsträff, ofta tillsammans med handlingsplanen för kränkningar, några har genomgång på planeringsdagar. Vid dessa genomgångar kommer ofta även bemötandefrågor och frågor om kommunikation upp för diskussion. Utöver förvaltningens gemensamma värdegrund har flera enheter en egen värdegrund.

Arbetsmiljön utformas i möjligaste mån för att passa alla medarbetare.

Inom förskoleverksamheten pågår ett mycket medvetet arbete kring jämställdhet och mångfald. Medarbetare har deltagit i föreläsningar om jämställdhet, mångfald och bemötande. Några förskolors medarbetare har deltagit i en föreläsning om ökad förståelse för diskrimineringsgrunden könsidentitet av föreläsaren Clas Smith/Sara Lund. Förskolans likabehandlingsplaner för barnen är i ständigt fokus med utvärdering och uppföljning, även tillsammans med föräldrar.

Av 2044 månadsavlönade är 247 (12 %) män och 1797 (88 %) kvinnor, 1 januari 2015. Förvaltningen eftersträvar en mer heterogen personalsammansättning, särskilt en ökad andel män inom förskolan, andelen män är 6 procent. Det är framförallt vid all rekrytering som ansträngningar görs för att få in fler män i verksamheterna och att få en större mångfald också för etnicitet och ålder.

För att medarbetare ska kunna förena föräldraskap och arbetsliv planeras möte i god tid och läggs på tider då flertalet kan gå. Även förläggning av arbetstiden kan om det fungerar för verksamheten ses över. En del verksamheter tillämpar flextid.

Innan föräldraledighet påbörjas bestäms vilken kontakt den föräldralediga önskar under sin ledighet och i god tid innan återgång i arbetet planeras detta.

Förvaltningen har vid sin årliga lönejämförelse inte upptäckt några osakligt satta löner.

Under 2014 anmäldes inga diskrimineringsärenden.

Upplevd arbetssituation

Arbetsmiljöåtgärder, kompetensutveckling, värderings- och bemötandefrågor förväntas bland annat leda till att medarbetare upplever att de har en bra arbetssituation, och att bemötandet sinsemellan på arbetsplatsen är respektfullt. I medarbetarenkäten framkommer att mer finns att göra både med bemötandefrågor och med arbetsmiljöfrågor (se tabell nedan). Uppföljning av medarbetarenkäten enhetsvis, i kombination med åtgärder, är nödvändigt för att förbättra resultaten på dessa områden.

Andel i % som svarat låga/mellan/höga värden i medarbetarenkäten			
	Instämmer inte	Mellan	Instämmer
På min arbetsplats behandlas alla med respekt	11	23	66
Min chef bemöter mig med respekt	7	10	83
Jag har en bra arbetssituation	15	30	55

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Förvaltningen ska erbjuda praktikplatser till personer med funktionsnedsättning. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2014-12-31	
🟢 Förvaltningen ska se över hur förvaltningens arbetsplatser kan bli välfungerande för alla. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2013-01-01	2015-12-31	
Analys Resultaten av skyddsronder och medarbetarenkäter har följts upp och utvärderats bl.a. i syfte att göra arbetsplatserna mer välfungerande och tillgängliga för personer med funktionsnedsättning. Utvecklingsinsatser har gjorts kontinuerligt för medarbetare och chefer. Uppföljning av den interna kontrollen har gjorts bl.a. avseende arbetsmiljön. Ergonomer har anlitats vid behov. Arbetsmiljöutbildning för chefer och skyddsombud har genomförts. Handläggare i förvaltningen har fått information om hur vi skriver tjänsteutlåtanden och uttrycker oss lättfattligt. En uppdaterad mall för tjänsteutlåtanden samt skrivregler finns på intranätet. Den nya grafiska profilen erbjuder mer lättlästa tjänsteutlåtanden och skrivelser.			
🟢 Förvaltningen ska utse en ansvarig för praktikanter med funktionsnedsättning. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2014-01-01	2015-12-31	
Analys En ansvarig person har utsetts av förvaltningen.			
✓ Chefer ska registrera deltidsanställdas önskemål om utökad tjänstgöringsgrad i systemet.	2014-01-01	2014-04-30	
✓ De myndighetsutövande enheterna inom social omsorg ska se över sina rutiner för introduktion av nya medarbetare.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Förvaltningen har under året tagit fram ett program för introduktion för nyanställda.			
🟢 Förvaltningen prioriterar ungdomar med funktionsnedsättning för sommarjobb. (Program för delaktighet för personer med funktionsnedsättning)	2014-01-01	2015-12-31	
Analys Förvaltningen har särskilt prioriterat ungdomar med funktionsnedsättning vid rekryteringen av feriearbetare.			
✓ Förvaltningen ska ta fram en åtgärdsplan för att erbjuda alla ofrivilligt deltidsarbetande heltid.	2014-01-01	2014-06-30	

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Inom äldreomsorgen ska personalen erbjudas kompetensutveckling. Prioriterade områden är fortsatt social dokumentation demensvård, vård i livets slut och bemötande. Personal som arbetar med personer med demenssjukdom ska göra webbutbildningen Demens ABC.	2013-01-01	2015-12-31	
Analys Äldreomsorgens medarbetare har individuella kompetensutvecklingsplaner. Personalen har bland annat erbjudits grundutbildning, dokumentationsstöd och utbildning inom områdena kost, demens och vård i livets slutskede. Webb-utbildningar har genomförts och fortgår. Värdegrundsarbetet är prioriterat och medarbetare har gått vårdgrundsutbildningen. Sjukgymnast och arbetsterapeut har hållit i utbildningar i ergonomi och förflyttningsteknik för personalen. Anhörigkonsulenter och syn- och hörselinstruktörerna har också genomfört informations- och utbildningsinsatser. Hälso- och sjukvårdspersonal och chefer har deltagit i äldreförvaltningens ICF-utbildningar. Sjuksköterskor har gått utbildning i munhälsobedömning.			
 Nyrekrytering av deltidsanställda ska övervägas nog.	2014-01-01	2015-12-31	

Sjukfrånvaro

Se texten under nämndmålet "Sjukfrånvaron ska minska jämfört med 2013".

Deltid till heltid

Under 2014 har listan över deltidsanställda som önskar heltid minskat med 43 % till 23 personer, men målet 100 % har inte kunnat nås, bland annat på grund av verksamheternas behov och ekonomiska skäl. Under året har en åtgärdsplan tagits fram, med åtgärder som exempelvis att initiera dialog mellan chefer på ledningsgrupper för att se om lösningar kan hittas avdelningsvis respektive områdesvis. Uppföljning och löpande information till chefer om deltidsanställda som vill ha heltid görs regelbundet. Vid nyrekrytering är heltid norm, endast om särskilda skäl finns ska deltidsanställning göras.

KF:s inriktningsmål:

3. Stadens verksamheter är kostnadseffektiva

Nämndens mål uppfylls i allt väsentligt under året. Några har dock inte kunnat uppfyllas inom beslutad budget.

Nämnden redovisar ett nettounderskott med 4,3 mnkr före resultatöverföring. Efter resultatöverföring redovisas ett överskott med 0,1 mnkr. Underskott finns dock inom äldreomsorg, ekonomiskt bistånd samt inom individ- och familjeomsorg. Alla enheter har noggrant analyserat och följt upp kostnader och intäkter varje månad och arbetat för fortsatt budgethållning.

Förvaltningen har bedrivit Lean-arbete med några enheter. Risk- och väsentlighetsanalys (ROV) genomförs av alla enheter. Vid internkontrollbesök har kontroll av enheternas internkontrollarbete genomförts.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Budgeten är i balans

 Uppfylls helt

Analys

Nämnden redovisar ett nettounderskott med 4,3 mnkr före resultatöverföring. Efter resultatdispositioner med 4,4 mnkr redovisas ett överskott med 0,1 mnkr. Underskott finns dock inom ekonomisk bistånd och äldreomsorg samt inom individ- och familjeomsorg.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
  Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	99,99 %	99,96 %	100 %	100 %	VB 2014
  Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100,2 %	100 %	100 %	100 %	VB 2014
  Nämndens prognossäkerhet T2	0 %	0 %	+/- 1 %	+/- 1 %	2014

Nämndmål:

Nämndens verksamheter ska bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Förvaltningen beräknar att verksamheterna kan bedrivas på ett kostnadseffektivt sätt och inom beslutad budget.

Analys

Nämndens mål har uppfyllts i allt väsentligt under året. Några har dock inte kunnat uppfyllas inom beslutad budget. Nämnden redovisar ett nettounderskott med 4,3 mnkr före resultatöverföring. Efter resultatöverföring redovisas ett överskott med 0,1 mnkr. Underskott finns dock inom ekonomiskt bistånd, äldreomsorg samt inom individ- och familjeomsorg. Den gemensamma bufferten har kunnat täcka underskotten.

Alla enheter har noggrant analyserat och följt upp kostnader och intäkter varje månad samt arbetat med att utveckla verksamheterna för att minska kostnaderna under året. Vid avvikelser har åtgärder vidtagits omedelbart. Utvecklingsarbetet som dagligen pågår i verksamheterna, har bland annat gett effekter i form av samordningsvinster.

Risk- och väsentlighetsanalys (ROV) har genomförts av alla enheter. Vid internkontrollbesök har kontroll av enheternas internkontrollarbete genomförts.

Analys av resultaträkning - uppföljning av driftbudget

Netto			
	Budget netto	Utfall	Avvikelse budget efter prestförändr
Nämnd- o. förvaltningsadmin.	45,7	44,7	1,0
Individ- och familjeomsorg	122,2	140,4	-18,2
<i>varav socialpsykiatri</i>	44,3	47,6	-3,3
Stadsmiljöverksamhet	13,6	13,6	0,0
Avskrivningar	4,0	3,9	0,1
Internräntor	1,9	1,8	0,1
Förskoleverksamhet	593,5	591,0	2,5
Äldreomsorg	558,8	571,3	-12,5
Stöd o. service till personer m. funktionsnedsättning	273,8	266,0	7,8
Verksamhet för barn, kultur och fritid	22,3	21,3	1,0
Arbetsmarknadsåtgärder	4,5	3,7	0,8
Ekonomiskt bistånd	67,4	70,1	-2,7
<i>varav handläggning</i>	22,7	20,6	2,1
Övrig verksamhet	17,8	1,9	15,9
Summa sdn	1 725,5	1 729,7	-4,2
Förändring av fond (- ökning, + minskning)			4,4
Avrundning			-0,1
Summa sdn efter resultatdispositioner			0,1
Resultat efter beräknade budgetjusteringar			0,1

Nämnden har fördelat medel till verksamheterna i enlighet med kommunfullmäktiges prioriteringar, utan några omfördelningar. Ett avdrag har gjorts med 3,49 % för att finansiera den gemensamma administrationen och övrig verksamhet inklusive en förvaltningsgemensam buffert. Administrationens andel procentuellt av de totala kostnaderna har minskat jämfört med 2013.

Kopplingen mellan ekonomiskt utfall och måluppfyllelse har varit svår att analysera. Nästan alla nämndmål har uppfyllts och nämnden redovisar ett överskott med 0,1 mnkr efter resultatöverföring. Det finns underskott inom vissa verksamheter. Det är emellertid svårt att påvisa några skillnader i måluppfyllelse mellan verksamheter som redovisar överskott respektive underskott.

Nämnden redovisar ett nettounderskott med 4,3 mnkr före resultatöverföring och efter resultatdispositioner med 4,4 mnkr redovisas ett överskott med 0,1 mnkr.

Administration

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Nämnd och förvaltningsadministration	45,7	44,7	1,0
Summa verksamheten	45,7	44,7	1,0

Utfallet för den gemensamma administrationen i årsredovisningen för 2014 visar ett nettoöverskott med 1,0 mnkr jämfört med budget.

Individ- och familjeomsorg

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Individ- och familjeomsorg	122,2	140,4	-18,2
Summa verksamheten	122,2	140,4	-18,2

Utfallet för individ- och familjeomsorg (insatser för barn- och ungdom, missbruksvård och socialpsykiatri) visar ett sammantaget nettounderskott med 18,2 mnkr före resultatöverföringar jämfört med budget.

Barn- och ungdomsenheten visar på ett nettounderskott med 11,0 mnkr. Underskottet beror främst på mycket höga kostnader för insatser och placeringar samt inhyrning av personal. Enheten har haft fler antal unika placeringar i år, som även varit dyrare i jämförelse mot förgående år. Detta har inneburit att enheten haft höga kostnader för ungdomar med en svår och sammansatt problematik, vilket i vissa fall medfört långa SiS-placeringar, skola med behandling och även placeringar för ett antal ensamkommande flyktingbarn. Flertalet placeringar har varit dyra där insatser inom förvaltningens egen öppenvård inte räckt till. Enheten har även haft omfattande kostnader för inhyrd personal i avvaktan på socialekreteraranställningar, vilket är en problematik som har drabbat flera kommuner. Inhyrd personal har funnits under hela året, och även funnits kvar fram till början av årsskiftet för att underlätta introduktionen av nyanställd personal.

Vuxenenheten visar ett nettounderskott med 3,8 mnkr. Underskottet beror på höga kostnader för placeringar på behandlingshem och LVM-placeringar. Enheten har haft höga kostnader för boende och behandlingsinsatser för bland annat unga med samsjuklighet. Andelen hemlösa har varit hög och kostnader för olika boendeformer är en betydande andel av kostnaderna för enheten.

Socialpsykiatrien visar ett nettounderskott med 3,2 mnkr. Underskottet avser främst utförarsidan inom sysselsättningsverksamheten och boendestödet, samt en del inom beställarenheten socialpsykiatri. Beställarsidan för socialpsykiatri visar ett underskott 0,4 mnkr, som kan hänföras till flertalet placeringar som varit dyrare än förväntat. Antalet brukare inom sysselsättningsverksamheten har varit lågt, vilket medfört samma kostnader och för låga intäkter. Boendestödet har haft minskat ärendantal och därmed lägre intäkter än förväntat.

Underskott på 0,1 mnkr finns inom övrig verksamhet där bl.a. verksamhet för stöd till personer som utsätts för våld i nära relation finns.

Stadsmiljöverksamhet

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Stadsmiljöverksamhet	13,6	13,6	0,0
Summa verksamheten	13,6	13,6	0,0

Utfallet visar ingen avvikelse mot budget för stadsmiljöverksamhet.

Utfallet för kapitalkostnader är 0,2 mnkr lägre jämfört med budget. Detta beror huvudsakligen

på att projekten inte har blivit klara enligt tidplan.

Förskola

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Förskola	593,5	591,0	2,5
Summa verksamheten	593,5	591,0	2,5

Utfallet för förskoleverksamheten visar ett nettoöverskott med 2,5 mnkr före resultatdispositioner. Efter resultatdispositioner visar förskoleverksamheten ett nettoöverskott med 4,9 mnkr. Överskottet inom förskolan beror i huvudsak på ökade prestationer under hösten. Förskolornas resultatenheter förde över ett överskott från 2013 med 9,4 mnkr. Under 2014 har förskolorna disponerat 2,4 mnkr av resultatfonden vilket innebär att 7 mnkr förs över till 2015. Samtliga förskoleområden har ett överskott i sina fonder.

Äldreomsorg

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Äldreomsorg	558,8	571,3	-12,5
Summa verksamheten	558,8	571,3	-12,5

Utfallet för äldreomsorgen redovisar ett underskott med 12,5 mnkr jämfört med budget före resultatöverföringar. Efter resultatdispositioner med 2,4 mnkr redovisas ett underskott med 10,0 mnkr.

Underskottet beror i huvudsak på att ett förhållandevis stort antal placerade på vård- och omsorgsboenden med demensinriktning har inneburit högre kostnader till följd av en högre ersättningsnivå från 2014 för demensinriktning. Antalet månadsplatser inom vård- och omsorgsboenden har dock totalt sett minskat något under året i jämförelse med tidigare år.

Inom hemtjänsten infördes under januari 2014 ett nytt ersättningssystem vilket har inneburit att ett stort förändringsarbete har pågått under året. Kostnadsnivån var relativt jämn under större delen av året men ökade sedan under hösten till följd av att antalet utförda timmar ökade. Flera äldre har önskat bo kvar i hemmet med ökade behov av omsorg vilket har inneburit ökade kostnader genom dubbelbemanning av hemtjänsten och ökade insatser på nätterna.

Ett antal servicehuslägenheter har även varit outhyrda vilket innebär ett stort intäktsbortfall.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	273,8	266,0	7,8
Summa verksamheten	273,8	266,0	7,8

Utfallet för stöd och service till personer med funktionsnedsättning visar ett nettoöverskott med 7,8 mnkr före resultatöverföring. Efter resultatöverföring redovisas ett överskott med 7,5 mnkr. Beställarenheten funktionsnedsättning har arbetat utifrån att omförhandla i stort sett

alla avtal avseende kostnader för placeringar hos privat anordnare utanför stadens valfrihetssystem. Dessa förhandlingar har i stort sett kunnat slutföras under året och inneburit väsentliga kostnadsreduktioner. Utfallet för beställarsidan visar ett nettoöverskott med 1,9 mnkr.

Resultatenheterna och utförarverksamheterna redovisar sammantaget ett nettoöverskott på 5,9 mnkr vilket beror på ökad försäljning av platser och att enheterna haft lägre kostnader än förväntat.

Barn, kultur och fritid

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Barn, kultur och fritid	22,3	21,3	1,0
Summa verksamheten	22,3	21,3	1,0

Utfallet för barn, kultur- och fritidsverksamhet visar ett nettoöverskott med 1,0 mnkr jämfört med budget. Överskottet beror huvudsakligen på minskade kostnader för sommarkoloniverksamhet (kollo). Alla barn som sökt kollo har fått plats. I barn, kultur- och fritidsverksamheten ingår verksamheter för barn- och ungdom (avdelningen för social omsorg), kolloverksamhet (förskoleavdelningen) samt kultur- och föreningsbidrag (samhällsplaneringsavdelningen).

Arbetsmarknadsåtgärder

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Arbetsmarknadsåtgärder	4,5	3,7	0,8
Summa	4,5	3,7	0,8

Utfallet för arbetsmarknadsåtgärder visar ett överskott med 0,8 mnkr jämfört med budget. Överskottet avser främst högre statsbidrag för OSA samt lägre kostnader för köp av utredningar om arbetsförmåga. Enheten har köpt interna arbetsträningsplatser på Nätverket, Hägergruppen och Bruket/Droppen.

Ekonomiskt bistånd

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Ekonomiskt bistånd	67,4	70,1	-2,7
Summa verksamheten	67,4	70,1	-2,7

Utfallet för ekonomiskt bistånd visar en avvikelse -2,7 mnkr mot budget, där underskottet bedöms främst bero på kostnader för tillfälliga boenden samt ökat medelbidrag per hushåll.

Övrig verksamhet / omstrukturering

Mnkr	Budget netto	Utfall netto	Avvikelse
Övrig verksamhet / omstrukturering	17,8	1,9	15,9
Summa verksamheten	17,8	1,9	15,9

Under övriga verksamheter har medel reserverats för extraordinära kostnader som

omstruktureringskostnader samt en förvaltningsgemensam buffert.

(-) = minskade utgifter

(mnkr)	Netto				
	Prognos på årsutfall		Utfall	Differans	
	Tertial 1	Tertial 2	Bokslut	Tertial 1/ Bokslut	Tertial 2/ Bokslut
Nämnd- och förvaltningsadministration	45,7	45,1	44,7	-1,0	-0,4
Individ- och familjeomsorg	124,5	126,7	140,4	15,9	13,7
varav socialpsykiatri	43,8	44,0	47,6	3,8	3,6
Stadsmiljöverksamhet	13,6	13,6	13,6	0,0	0,0
avskrivningar	4,0	4,0	3,9	-0,1	-0,1
internräntor	1,9	1,9	1,8	-0,1	-0,1
Förskoleverksamhet	590,4	593,2	591,0	0,6	-2,2
Äldreomsorg	571,3	571,3	571,3	0,0	0,0
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	266,6	270,9	266,0	-0,6	-4,9
Barn, kultur och fritid	21,3	22,0	21,3	0,0	-0,7
Arbetsmarknadsåtgärder	4,5	4,5	3,7	-0,8	-0,8
Ekonomiskt bistånd	68,0	69,2	70,1	2,1	0,9
varav handläggare	22,6	23,2	20,6	-2,0	-2,6
Övrig verksamhet	4,9	2,6	1,9	-3,0	-0,7
Summa stadsdelsnämnd	1 716,7	1 725,0	1 729,8	13,1	4,8

Årsutfallet för nettokostnaderna för 2014 är 13,1 mnkr högre än prognosen i tertialrapport 1 och 4,8 mnkr högre än prognosen i tertialrapport 2. Avvikelsen mellan prognosen på helårsutfall i tertialrapport 1 och utfallet i bokslutet uppgår till 0,76 promille och i prognosen i tertialrapport 2 endast 0,28 promille, att jämföra med stadens årsmål som uppgår till 1 %. Utbildningar har hållits under året i syfte att förbättra enheternas prognoser.

Administration

Inom administrationen har nettokostnaderna minskat med 1,0 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och minskat med 0,4 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2.

Individ- och familjeomsorg

Nettokostnaden har ökat med 15,9 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och 13,7 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Skillnaderna beror huvudsakligen på högre kostnader än förväntat inom barn- och ungdomsenheten, vuxenenheten samt inom socialpsykiatriverksamhet. Inom barn och ungdomsenheten finns familjerätten som utökat sin verksamhet under året.

Inom socialpsykiatrin har nettokostnaden ökat med 3,8 mnkr i jämförelse mot tertialrapport 1 och 3,6 mnkr mot tertialrapport 2. Ökningen beror på ökade kostnader inom stöd- och aktivitetsenhetens socialpsykiatriverksamhet samt en del inom beställarsidan socialpsykiatrin.

Stadsmiljöverksamhet

Nettokostnaderna är oförändrade jämfört med prognoserna i tertialrapport 1 och 2.

Utfallet för kapitalkostnader har minskat med 0,1 mnkr jämfört med prognoserna i tertialrapport 1 och 2. Detta beror huvudsakligen på att projekten inte har blivit klara inom planerad tid.

Förskoleverksamheten

Nettokostnaderna har ökat med 0,6 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och minskat med 2,2 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Skillnaden mellan prognoserna beror i huvudsak på beräknade prestationsförändringar under året.

Äldreomsorg

Nettokostnaderna är oförändrade jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och tertialrapport 2.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Nettokostnaden har minskat med 0,6 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och minskat med 4,9 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Detta beror främst på ökade prestationer och lägre kostnader än förväntat både hos beställarenheten funktionsnedsättning och hos resultatenheterna samt betydligt lägre kostnader inom assistansenheten för övertalig personal.

Barn, kultur- och fritidsverksamhet

Nettokostnaderna är oförändrade jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och minskar med 0,7 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Minskningen beror huvudsakligen på sommarkoloniverksamhet.

Arbetsmarknadsåtgärder

Nettokostnaderna har minskat med 0,8 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och med 0,8 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 2. Minskningen berör huvudsakligen på lägre kostnader för köp av utredningar om arbetsförmåga.

Ekonomiskt bistånd

Nettokostnaderna har ökat med 2,1 mnkr jämfört med prognosen i tertialrapport 1 och med 0,9 mnkr jämfört med tertialrapport 2. Detta beror främst på en ökning av det genomsnittliga försörjningsstödet och högre boendekostnader.

(-) = minskade utgifter/ökade inkomster

(mnkr)	Kostnader			Intäkter			Netto		
	2013	2014		2013	2014		2013	2014	
	Utfall	Utfall	Diff	Utfall	Utfall	Diff	Utfall	Utfall	Diff
Nämnd- och förvaltningsadministration	46,3	47,8	1,5	-2,3	-3,1	-0,8	43,5	44,7	1,2
Individ- och familjeomsorg	147,6	165,6	18,0	-14,0	-25,1	-11,1	129,7	140,4	10,7
varav socialpsykiatri	55,2	54,8	-0,4	-5,6	-7,3	-1,7	48,2	47,6	-0,6
Stadsmiljöverksamhet	13,4	13,8	0,4	-0,2	-0,1	0,1	13,1	13,6	0,5
avskrivningar	2,7	3,9	1,2			0,0	2,7	3,9	1,2
internräntor	1,3	1,8	0,5			0,0	1,3	1,8	0,5
Förskoleverksamhet	631,1	654,0	22,9	-56,2	-63,0	-6,8	559,3	591,0	31,7
Äldreomsorg	660,3	684,0	23,7	-95,4	-112,7	-17,3	557,5	571,3	13,8
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	312,6	326,2	13,6	-55,9	-60,3	-4,4	250,1	266,0	15,9
Barn, kultur och fritid	22,3	22,8	0,5	-1,7	-1,5	0,2	20,8	21,3	0,5
Arbetsmarknadsåtgärder	9,5	9,1	-0,4	-4,3	-5,4	-1,1	4,1	3,7	-0,4
Ekonomiskt bistånd	68,5	72,6	4,1	-2,1	-2,5	-0,4	66,6	70,1	3,5
varav handläggare	19,3	20,6	1,3	-0,2	0,0	0,2	19,1	20,6	1,5
Övrig verksamhet	6,8	1,9	-4,9	0,0	0,0	0,0	6,8	1,9	-4,9
Summa stadsdelsnämnd	1 922,6	2 003,5	80,9	-267,2	-273,7	-6,5	1 655,3	1 729,8	74,5

Nettokostnaderna 2014 har ökat med 74,5 mnkr jämfört med 2013. Kostnaderna har ökat med 80,9 mnkr jämfört med 2013. Ökningen finns till större delen inom förskoleverksamheten och inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning och avser huvudsakligen prestationsökningar och pris- och löneökningar. Intäkterna har ökat med 6,5 mnkr jämfört med 2013. Ökningen finns främst inom förskoleverksamheten, äldreomsorgen, individ- och familjeomsorg samt inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning och avser främst ökade avgiftsintäkter och projektmedel.

Administration

Kostnaderna för administrationen har ökat med 1,5 mnkr jämfört med 2013. Ökningen beror huvudsakligen på IT-kostnader. Intäkterna har ökat med 0,8 mnkr. Ökningen beror huvudsakligen på sålda tjänster till andra stadsdelsförvaltningar.

Individ- och familjeomsorg

Kostnaderna har ökat med 18,0 mnkr jämfört med 2013 och intäkterna har ökat med 11,1 mnkr. Kostnadsökningen beror högre kostnader för fler ärenden inom barn- och ungdomsenheten samt inom vuxnenheten. Även familjerätt Sydväst som inrättades under våren 2013 har utökat sin verksamhet och finansieras gemensamt av Hägersten-Liljeholmens, Skärholmens och Älvsjös stadsdelsförvaltningar. Andra kostnadsökningar finns inom barn- och ungdomsenheten, vuxnenheten samt en mindre ökning inom beställarsidan inom socialpsykiatri. Intäktsökningen beror främst på intäkter som kommer från Älvsjö och Skärholmens stadsdelsförvaltningar för familjerätt Sydväst och minskade intäkter inom socialpsykiatri avseende statsbidrag, hyror samt egenavgifter.

Stadsmiljöverksamhet

Kostnaderna har ökat med 0,4 mnkr och intäkterna har minskat med 0,1 mnkr till följd av försäljning av tjänst till annan stadsdelsförvaltning.

Förskoleverksamhet

Kostnaderna för förskoleverksamhet har ökat med 22,9 mnkr och intäkterna har minskat med 6,8 mnkr. Förändringen av kostnaderna beror i huvudsak på prestationsökningar och kostnader för lönerörelsen. Minskningen av intäkter avser i huvudsak stimulansbidrag.

Äldreomsorg

Kostnaderna har ökat med 23,7 mnkr och intäkterna har ökat med 17,3 mnkr jämfört med 2013. Kostnaderna har till stor del ökat inom hemtjänsten samt vård- och omsorgsboenden. Äldreomsorgen har även haft ökade kostnader och intäkter för köp och försäljning av platser till och från andra stadsdelar.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Kostnaderna har ökat med 13,6 mnkr i jämförelse med 2013 och intäkterna har ökat med 4,4 mnkr. Kostnadsökningen beror främst på ökade prestationer inom boende och daglig verksamhet enligt LSS. Kostnadsökningen beror även på en ny servicebostad som öppnades under våren 2014. Intäktsökningen beror på ökad försäljning av platser och ett ökat antal ärenden.

Barn, kultur- och fritidsverksamhet

Kostnaderna har ökat med 0,5 mnkr och intäkterna har minskat med 0,2 mnkr, detta beror huvudsakligen på sommarkoloniverksamheten.

Arbetsmarknadsåtgärder

Kostnaderna har minskat med 0,4 mnkr i jämförelse med 2013 och intäkterna har ökat med 1,1 mnkr. Ökningen beror på högre lönekostnad på grund av fler nyanställda inom OSA-gruppen samt ökade handläggningskostnader. Ökningen av intäkter beror på högre statsbidrag.

Ekonomiskt bistånd

Kostnaderna har ökat med 4,1 mnkr jämfört med 2013 och intäkterna har ökat med 0,4 mnkr jämfört med 2013. Minskningen av intäkterna beror på minskad återbetalning av återkrav av försörjningsstödet. Ökningen beror främst på att medelbidraget för ekonomiskt bistånd har ökat samt dyra kostnader för tillfälliga boenden.

Personalkostnadsutveckling

(-) = minskade utgifter

(mnkr)	Utfall 2013	Utdall 2014	Förändring
Nämnd- och förvaltningsadministration	24,4	26,8	2,4
Individ- och familjeomsorg	80,8	84,3	3,5
Stadsmiljöverksamhet	1,5	1,5	0,0
Förskoleverksamhet	436,1	460,2	24,1
Äldreomsorg	183,2	191,4	8,2
Stöd och service till personer med funktionsnedsättning	130,0	136,3	6,3
Barn, kultur och fritid	4,1	4,9	0,8
Arbetsmarknadsåtgärder	8,9	8,9	0,0
Ekonomiskt bistånd	14,1	14,5	0,4
Övrig verksamhet	2,7	1,0	-1,7
Summa stadsdelsnämnd	885,8	929,8	44,0

Personalkostnaderna har ökat med 44,0 mnkr jämfört med 2013. Ökningen består av volymökningar främst inom förskoleverksamheten samt effekter av lönerörelsen.

Inom administrationen har personalkostnaderna ökat med 2,4 mnkr genom utökad personal och lönerörelsen samt mindre fördelning av fackliga kostnader.

Inom individ- och familjeomsorg beror ökningen med 3,5 mnkr på utökad antal personal inom barn- och ungdomsenheten bland annat inom familjerätt Sydväst samt effekter av lönerörelsen. För övriga verksamheter är det effekter av lönerörelsen.

Inom förskoleverksamheten har personalkostnaderna ökat med 24,1 mnkr till följd av prestationsökningar och effekter av lönerörelsen.

Inom äldreomsorgen har personalkostnaderna ökat med 8,2 mnkr jämfört med år 2013. Ökningen beror främst på effekter av lönerörelsen.

Inom stöd och service till personer med funktionsnedsättning har personalkostnaderna ökat med 6,3 mnkr som beror på öppnande av ny servicebostad samt effekter av lönerörelsen.

Inom barn, kultur och fritid har personalkostnader ökat med 0,8 mnkr som beror på lönerörelsen och kostnader för feriearbetare.

Inom ekonomiskt bistånd har ökningen med 0,4 mnkr berott på ökade lönekostnader.

För övriga verksamheter avser förändringarna omstrukturering av personal.

Omslutningsförändringar

Nämnden har under året beslutat om omslutningsökningar med totalt 170,1 mnkr. Dessa avser i huvudsak sålda platser inom äldreomsorg och stöd och service till personer med funktionsnedsättning, stimulansbidrag samt kostnader och intäkter för olika projekt.

Resultatenheter

Resultatenhetens namn	Resultat- enheternas bruttobudget 2014	2014	2014	Överskott (-)	Resultat 2014 (exkl. resultatfond) Överskott (-) Underskott (+)	Underskott (-)
		Varav 5 % av	Varav 10 % av	Resultat- enheternas resultat från 2013		Ackumulerad
		resultat- enheternas bruttobudget	resultat- enheternas bruttobudget	enheternas resultat		resultatöverföring
		2014	2014	Underskott (+)		till 2015 Överskott (+)
tkr				Underskott (+)		
Sydvästra förskoleområdet	202 715	10 136	20 272	-1 765	1 722	43
Östra förskoleområdet	166 900	8 345	16 690	-4 602	478	4 124
Norra förskoleområdet	186 974	9 349	18 697	-3 090	204	2 886
Summa förskolor	556 589			-9 457	2 404	7 053

Förskolornas resultatenheter förde över ett ackumulerat överskott från 2013 med 9,4 mnkr. Under 2014 har förskolorna disponerat 2,4 mnkr av resultatfonden vilket innebär att 7,1 mnkr förs över till 2015. Samtliga förskoleområden har ett överskott i sina fonder men överskottet finns framförallt i två av förskoleområdena. Resultatenheterna har disponerat fonden under 2014 för bland annat ökade kostnader för barn i behov av särskilt stöd och för ökade kostnader för karriärväxling.

Resultatenhetens namn	Resultat- enheternas bruttobudget 2014	2014	2014	Överskott (-)	Resultat 2014 (exkl. resultatfond) Överskott (-) Underskott (+)	Underskott (-)
		Varav 5 % av	Varav 10 % av	Resultat- enheternas resultat från 2013		Ackumulerad
		resultat- enheternas bruttobudget	resultat- enheternas bruttobudget	enheternas resultat		resultatöverföring
		2014	2014	Underskott (+)		till 2015 Överskott (+)
tkr				Underskott (+)		
Liljeholmens gruppbostäder	52 463	2 623	5 246	-4 212	307	3 905
Liljeholmens dagliga verksamhet	25 772	1 289	2 577	-1 911	96	1 815
Glasade gångens dagliga verksamhet	16 434	822	1 643	-1 442	-201	1 643
Västertorps dagliga verksamhet	3 878	194	388	-368	-20	388
Hägerstens gruppbostäder	26 928	1 346	2 693	-2 255	-438	2 693
Fruängens yrkesgrupp	2 680	134	268	-236	-32	268
Summa Social omsorg	128 155			-10 424	-288	10 712

Ett ackumulerat överskott med 10,4 mnkr fördes över från 2013. Till 2015 överförs ett överskott med 10,7 mnkr vilket är en ökning med 0,3 mnkr.

Resultatenhetens namn	Resultat- enheternas bruttobudget 2014	2014	2014	Överskott (-)	Resultat 2014 (exkl. resultatfond) Överskott (-) Underskott (+)	Underskott (-)
		Varav 5 % av	Varav 10 % av	Resultat- enheternas resultat		Ackumulerad
		resultat- enheternas bruttobudget	resultat- enheternas bruttobudget	enheternas resultat från 2013		resultatöverföring till 2015
		bruttobudget	bruttobudget	Underskott (+)		Överskott (+)
tkr						
Fruängsgårdens servicehus	35 018	1 751	3 502	-3 244	-258	3 502
Hägersten-Liljeholmens hemtjänst	66 433	3 322	6 643	816	2 506	-3 322
Summa äldreomsorg	101 451			-2 428	2 248	180

Ett ackumulerat överskott med 2,4 mnkr fördes över från 2013. Sammantaget redovisar resultatenheterna för 2014 ett underskott om 2,2 mnkr, vilket innebär att Hägersten-Liljeholmens hemtjänst ska upphöra att vara resultatenhet. Resultatenheten har inte täckt uppkommet underskott det senaste året. Från årets resultat överför Fruängsgårdens servicehus ett överskott med 0,3 mnkr, vilket innebär att 3,5 mnkr förs över till 2015 inom äldreomsorgen. Nämnden ska täcka den avvecklade resultatenhetens underskott om 3,3 mnkr under 2015.

Investeringar

I budget 2014 fanns avsatta medel om 20,3 mnkr för investeringar. Budgeten är fördelad med 8,3 mnkr till parker varav 0,8 mnkr avser ombudgetering från 2013 genom en förskjutning av investeringen i Sannadalsparken. 7,0 mnkr är fördelade till tillgänglighetsinvesteringar och 5,0 mnkr avser maskiner och inventarier. Medel som avsatts för investeringar i parker har förbrukats i sin helhet under 2014. Av medel avsatta för maskiner och inventarier har 3,7 mnkr förbrukats, i huvudsak för utrustning till nya förskoleavdelningar.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Inga försäljningar av anläggningstillgångar har skett under året.

Stora projekt som inte är investeringar

Nämnden har inte deltagit i några stora projekt som inte är investeringar under året.

Ombudgeteringar

Nämnden begär inte ombudgeteringar.

Medel för lokaländamål

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har rekviderat stimulansbidrag för utbyggnad av förskolan med 10,4 mnkr under 2014. För 2014 tilldelades förvaltningen ett bidrag för förskolor med hög hyra på 5,3 mnkr. För utbyggnad av en servicebostad för personer med funktionsnedsättning har stadsdelsnämnden rekviderat beviljade stimulansbidrag med 0,6 mnkr under 2014.

Förskolan Årstaberg behöver avvecklas i förtid då en skola ska byggas där

förskolepaviljongerna står. Kostnaden för att avveckla förskolan Årstaberg i förtid i förhållande till tecknade hyresavtal med paviljongleverantören uppskattas till 1,9 mnkr om förskolan avvecklas under sommaren 2016. Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har uppmanats att ansöka om kompensation för dessa kostnader i tertialrapport 2016.

Analys av balansräkning

Balansomslutningen har ökat med 12,7 mnkr från den ingående balansen till 182,1 mnkr i årets utgående balans.

Anläggningstillgångarna har ökat med 7,4 mnkr, vilket huvudsakligen beror på anläggningsprojekten. Inventarier har minskat då avskrivningarna har varit högre än investeringarna.

Omsättningstillgångarna har totalt ökat med 5,3 mnkr där den största skillnaden är interna kundfordringar inom staden. Upplupna intäkter har huvudsakligen ökat mot andra förvaltningar såsom lokalschablon, stimulansbidrag samt arbetsmarknadsåtgärder.

På skuldsidan har kortfristiga skulder ökat med 24,1 mnkr där leverantörsskulderna ökat med 9,5 mnkr. Leverantörsskulder har ökat på grund av ökade volymer och att fler fakturor har hunnit komma in innan bokslutet stängde än vad som skett 2013. De upplupna kostnaderna har ökat med 12,0 mnkr då förvaltningen inte hade hunnit få alla fakturor från några stora leverantörer avseende 2014. Förutbetalda intäkter har ökat med 1,1 mnkr då förvaltningen inte har förbrukat alla projektmedel under året.

Övrigt

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Alla verksamheter staden finansierar ska vara effektiva

 Uppfylls helt

Analys

Risk- och väsentlighetsanalys (ROV) har genomförts av alla enheter i samband med verksamhetsplanen. Under året har utbildningar genomförts i syfte att uppdatera och underlätta för enhetscheferns arbete med risk- och väsentlighetsanalysen. Internkontroll har genomförts på enheterna utifrån gällande riktlinjer och rutiner. Kontroll av enheternas internkontroll har även genomförts under året, bland annat genom besök på några utvalda enheter och genom stickprov i ekonomisystemet.

Indikator	Periodens utfall	Periodens utfall VB 2013	Årsmål	KF:s årsmål	Period
 Administrationens andel av de totala kostnaderna	3,19 %	3,2 %	3,19 %	minska	2014
 Antal tävlande i kvalitetsutmärkelsen	1 st	2 st	2 st	tas fram av nämnden	2014
Analys Uppfylls delvis. Under 2014 anmäldes två enheter, varav en fullföljde deltagandet i stadens kvalitetsutmärkelse.					

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
 Formulera nämndindikatorer som mäter effektivitet för respektive verksamhet	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Förskolorna har en indikator på hur väl de arbetar utifrån läroplanens olika mål. Förskolans platsgaranti kan möjligen mäta effektiviteten. Alla sökande har erbjuds plats inom garantitid.			
 Kommunstyrelsen ska i samverkan med servicenämnden, stadsdelsnämnderna se över riktlinjerna för vårdnadsbidrag	2014-01-01	2014-12-31	
 Servicenämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna införa central avgiftshantering för bland annat förskola	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Aktiviteten är genomförd.			
 Utbildningsnämnden ska i samråd med kommunstyrelsen, stadsdelsnämnderna och de fristående förskolorna införa den nya gemensamma ingången till den gemensamma förskolekön och de fristående förskolornas köer	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Aktiviteten är genomförd.			
 Utbildningsnämnden ska i samverkan med stadsdelsnämnderna och kommunstyrelsen se över riktlinjerna för barnomsorg på obekväm arbetstid	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Stadsdelen har ingått i arbetsgrupp som sett över riktlinjer. Verksamhet finns i stadsdelen på förskolan Mikrofonen.			

Nämndmål:

Administrationens andel av de totala kostnaderna ska minska jämfört med år 2013

 Uppfylls helt

Förväntat resultat

Fortsatt effektivisering av administrationen beräknas minska dess andel av de totala kostnaderna.

Analys

Målet har uppfyllts delvis. Administrationen har minskat kontinuerligt under de senaste åren bl.a. genom att minska antalet anställningar. Minskningen beror dels på effektiviseringar inom den egna organisationen. Uttaget av budget för administrationen är oförändrat från VP 2013 till VP 2014, 2,62 %.

Nämndmål:

Styrningen och uppföljningen av verksamhet och ekonomi ska vara tydlig

Uppfylls helt

Förväntat resultat

Genom hög delaktighet i framtagandet av verksamhetsplan, anvisningar och uppföljningsrapporter säkerställs en tydlig styrning och uppföljning av verksamhet och ekonomi.

Analys

Styrningen och uppföljningen av nämndens verksamhet är godkänd enligt revisionens årsrapport och måluppfyllelsen är hög. De flesta enheterna har gjort risk- och väsentlighetsanalys inför verksamhetsplanen 2014 och lämnat till respektive avdelning för sammanställning. Avdelningarnas risk- och väsentlighetsanalys har utgjort underlag för nämndens internkontrollplan. Granskning av den interna kontrollen genomförs i enlighet med nämndens internkontrollplan. Uppföljning av internkontrollplan och aktiviteter finns bifogat som bilaga.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum	Avvikelse
✓ Internkontroll ska genomföras och dokumenteras i ILS-webben inom samtliga avdelningar och enheter.	2014-01-01	2014-12-31	
Analys Uppföljningar har gjorts av att kontroller genomförts i enlighet med internkontrollplanen och att de planerade förbättringsåtgärderna kommer att genomföras. Därutöver har stickprovskontroller genomförts av olika rutiner och transaktioner.			

Synpunkter och klagomål

Förskoleverksamhet

Förskolorna har hanterat de flesta synpunkter, klagomål och förslag, främst på respektive enhet för att snabbt åtgärdat eventuella brister. Det är viktigt att frågor som berör förskolorna hanterats lokalt inom enheten. På så sätt har eventuella fel och brister kunnat hanteras snabbt och rutiner justerats. Skriftliga synpunkter diarieförs.

Totalt har 44 ärenden diarieförts som synpunkt/klagomål varav de flesta har berört förskolans verksamhet eller synpunkter på tilldelad förskoleplats. Flera ärenden handlar om personalomsättning, Fem synpunkter har gällt miljö och säkerhet, någon handlar om maten. Även beröm har lämnats.

Social omsorg

Arton skriftliga synpunkter och klagomål som gäller social omsorgs verksamheter har registrerats i förvaltningens diarium under året. Synpunkterna har rört handläggning och insatser i enskilda ärenden, bemötande, samt i ett fall rört beröm och förslag på förbättring vid en socialpsykiatrisk utförarverksamhet. En skrivelse rör konsekvenserna för verksamheten i Aspudsparken under ombyggnaden av utemiljön. Synpunkterna har vid behov handlagts på berörd enhet.

Elva muntliga synpunkter och klagomål som rör verksamhet och bemötande har tagits emot på olika enheter samt lämnats för registrering i diariet. Sex av klagomålen rör bemötande vid enheten för ekonomiskt bistånd och fem rör beställarenheten funktionsnedsättning. Samtliga synpunkter har diskuterats på respektive enheter.

Arton rapporter enligt lex Sarah har gjorts under året, varav en vid barn- och ungdomsenheten, fyra vid Örnbergs dagliga verksamhet, åtta vid olika gruppboendestäder, och fem vid verksamheter som beställarenheten funktionsnedsättning beställt insats från. Samtliga färdigutredda ärenden har rapporterats till sociala delegationen. Inga anmälningar enligt lex Sarah har gjorts till Inspektionen för vård och omsorg (IVO).

Nitton tillsynsärenden har inkommit till förvaltningen för besvarande, av dessa var sjutton från IVO, en från JO och en från Förvaltningsrätten. Ärendena har främst rört enskildas klagomål på bemötande och/ eller handläggning av deras ärende. I ett ärende uppmärksammade IVO nämnden på att förhandsbedömningen avseende ett barn inte uppfyllt lagstiftningens krav om att sådan ska göras inom 14 dagar. IVO ansåg att nämnden inom ledningssystemet för systematiskt kvalitetsarbete bör följa upp och verka för att kraven i lagstiftningen följs. I ett annat beslutsärende fick nämnden kritik från IVO då förvaltningen inte formellt avslutat ett barnavårdsärende förrän tre månader efter det att utredningen var klar. IVO ansåg att nämnden behövde se över sina rutiner och vidta åtgärder för att utredningsarbetet planeras så att även beslut att avsluta utredning görs inom fyra månader. Nämnden har sett över sina rutiner och vidtagit åtgärder för att säkerställa att utredningar görs inom lagstadgad tid samt redovisat dessa för IVO i ett särskilt yttrande. I övriga ärenden har tillsynsmyndigheterna inte har kritiserat nämnden, utan avskrivit ärendena.

Äldreomsorg

Hantering av synpunkter och avvikelser/brister ingår i enheternas systematiska kvalitets- och förbättringsarbete.

Under 2014 har 22 synpunkter på äldreomsorgen inkommit och registrerats, varav två synpunkter via stadens kontaktcenter Äldre direkt. Beställarenheten äldre har fått ett klagomål angående hanteringen vid byte av hemtjänst. Sju klagomål har gällt hemtjänstens insatser, sju synpunkter på vården och omsorgen på servicehusen och tre synpunkter på hälso- och sjukvården på vård- och omsorgsboende samt två synpunkter på korttidsboendet. En synpunkt om diskriminering av äldre samt en synpunkt från personal om arbetsmiljön på servicehus.

Avvikelser gällande hälso- och sjukvårdsinsatser har rapporterats till medicinskt ansvarig sjuksköterska, MAS. De handlar främst om uteblivna läkemedel samt fall, där boende har ramlat vid egen förflyttning. De flesta fallolyckorna leder inte till någon skada. Två anmälningar enligt Lex Maria har gjorts om händelser vid vård- och omsorgsboende som

drivs på entreprenad.

Information om fyra lex Sarah-rapport har inkommit från privata utförare inom valfrihetssystemet, dels från tre privat hemtjänstutförare och dels från ett privat vård- och omsorgsboende, där Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd har beställt vård- och omsorgsboende för den boendes räkning. En lex Sarah-rapport på vård- och omsorgsboende i egen regi har inkommit.

Stadsdelsnämndens sociala delegation har informerats om ärenden enligt lex Maria och lex Sarah.

Ett beslut har kommit från Inspektionen för vård och omsorg (IVO) gällande ärende om klagomål på vård och behandling av en boende på servicehus. Ärendet avslutas utan kritik. Beslutet har anmälts på stadsdelsnämndens sociala delegation.

Samhällsplanering

Totalt har 555 synpunkter och klagomål från medborgare registrerats hos förvaltningen under året. Anledningen till det ökade antalet i förhållande till tidigare år beror på stadens ärendehanteringssystem "Synpunktsportalen" som slog igenom vid årsskiftet samt den tillkopplade appen "Tyck till." Systemet har gjort det lättare för medborgare att direkt via Internet rapportera in synpunkter, klagomål, mm. och har även bidragit till att inkomna ärenden besvaras och åtgärdas snabbare då rätt tjänsteman genast kan ta del av ärendet. Synpunkterna och klagomålen handlar ofta om frågor som rör nedskräpning, snöröjning, önskemål om åtgärder i parker mm.

När inkomna synpunkter har berört andra förvaltningar i staden har de vidarebefordrats omgående. Synpunkter som berör investeringar genomförs utifrån tillgängliga resurser. Avdelningen strävar alltid efter att besvara och åtgärda inkomna synpunkter så snart som möjligt. Synpunktsportalen har varit ett viktigt verktyg i detta arbete.

Administration

Under året har två synpunkter inkommit. Den ena var ett förslag om att utveckla den lokala demokratin. Ärendet har anmälts i nämnden och förslagsställaren har fått svar om att för att ett medborgarförslag ska behandlas av nämnden måste förslagsställaren vara bosatt i stadsdelen. Den andra var synpunkter på planeringsdagar och konferenser för förvaltningens medarbetare. Avdelningschefen har informerat berörd enhetschef om förvaltningens policy och att den bör tas upp på arbetsplatsträff. Båda ärendena har avslutats.

Övrigt

Avgångsersättningar

Tio avgångsersättningar har utbetalats under år 2014. Fördelningen per yrkeskategori är enligt följande: barnskötare (1), förskolechef (1), vårdare (3), arbetsledare (1), fritidsledare (1), administrativ assistent (1), kock/kokerska (1) och personlig assistent (1). Sju av dessa medarbetare har haft ohälsoproblematik och fått karriärväxling via Arbetslivsresurs. Kostnaden för avgångsersättningarna uppgick sammanlagt till ca 1,8 mnkr (exkl. pf).

Beviljade avtalspensioner

Stadsledningskontoret/personalstrategiska avdelningen beviljade åtta personer avtalspensioner utifrån särskilda skäl. Fördelningen per yrkeskategori: socialsekreterare (1), sjuksköterska (2), barnskötare (2), undersköterska (1), personlig assistent (1) och bitr. enhetschef (1).